

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1738.

1756.

1765

1766.

1767

1787

1802.

INGENIEUROFFICERER.

1822.

1842

1852.

1858.

1869.

1880

INGENIEUROFFICERER OG MENIGE.

Fortifikations-Etaterne

og

Ingenieurkorps

1684 1884.

Organisatorisk Oversigt,

udarbejdet i Anledning af 200-Aarsdagen, den 6te November 1884, for den danske
Fortifikations-Etats Oprettelse,

af

V. E. Tychsen,

Kapitain og Stabschef ved Ingenieurkorps.

(Trykt som Manuskript.)

Kjøbenhavn.

Hoffensberg & Traps Etabl. Kbhvn.

1881.

I forrige Aar henlede Ingenieurkorpsets Opmærksomhed paa, at den 6te November i Aar er 200 Aar siden, at den danske og den holstenske Fortifikations-Etat oprettedes, hvilke Etater i 1763 forenedes med den norske Fortifikations-Etat til et fælles dansk Ingenieurkorps. I den Anledning udtaltes det som et almindeligt Ønske blandt Korpsets Officerer, at dette vort 200 Aars Jubilæum skulde søges høitideligholdt ved en Sammenkomst af dem, som ere eller have været knyttede til Korpset, og det laa da nær ved samme Leilighed at tænke paa om muligt at tilveiebringe en Fremstilling af vort militaire Ingenieurvæsens Udvikling i de forløbne Sekler.

Efter Tilskyndelse af Korpsets Chef paatog Undertegnede sig at forfatte en saadan historisk Oversigt; men paa Grund af at min tjenstlige Stilling gjorde det nødvendigt, at der i saa Henseende ydedes mig nogen Hjælp til de langvarige og møisommelige Undersøgelser i de forskjellige Arkiver, der maatte udstrækkes til Rigsarkivet, Generalstabens og Ingenieurbrigadens Arkiver i Kristiania, og en saadan Hjælp ikke strax kunde tilveiebringes, begyndtes der først i indeværende Aar paa de fornødne Forarbejder. Det viste sig strax, at en fuldstændig Redegjørelse for Virksomheden paa Bygningstjenestens Omraade, særlig hvad de udførte Arbejder angaar, med den Tid, der kunde afses dertil, vilde kræve flere Aars Efterforskninger i Arkiverne; denne Del af Korpsets Historie maatte derfor for Tiden opgives. Da fremdeles flere af Korpsets ældre Officerer, alene eller i Forening med Andre, velvilligst havde paataget sig i særskilte Fremstillinger nærmere at behandle visse væsentlige Grene af Korpsets Virksomhed — Kjøbenhavns Søbefæstning, Feltingenieurvirksomheden, Søminevæsenet, Veitjenesten og Jernbanevæsenet — hvormed de i deres Tjenestetid havde været beskæftigede, kunde jeg saaledes indskrænke mig til det vistnok ogsaa eneste Overkommelige i den Tid, der stod til Raadighed, at give en Oversigt, væsentlig af organisatorisk Natur, over Ingenieurvæsenets Udvikling i de forløbne 200 Aar samt dertil at

knytte en Fortegnelse med biografiske Oplysninger vedrørende Ingenieurpersonalet i dette Tidsrum.

Det er mig en kjær Pligt her at fremhæve den ypperlige Hjælp, som ved Undersøgelserne er ydet mig af Kapitain Daugaard og Premierlieutenanterne Falkenberg og Bast, samt den store Imødekommen, hvormed Premierlieutenanterne Salicath og Boyesen af den kongelige norske Ingenieurbrigade have suppleret de Oplysninger, som jeg har hentet i norske Arkiver.

Idet jeg slutter denne korte Redegjørelse for efterstaaende Liniers Tilbliven, skal jeg udtale det Haab, at de maa vinde nogen Interesse hos Læseren, og at der maa blive set igjennem Fingre med de mange formelle og reelle Ufuldkommenheder, der uden Tvivl hæfte ved dem, og som tildels maa tilskrives den korte Tid, jeg kar kunnet raade over til Arbeidets Udførelse.

Kjøbenhavn, Oktober 1884.

Tychsen.

Den danske,
den holstenske og den norske
F o r t i f i k a t i o n s - E t a t
1684—1763
samt
I n g e n i e u r k o r p s e t
1763—1884.

Fortifikations-Etaterne 1684—1763.

Før 1684 vare Ingeniurerne i den danske Hær ikke organiserede i særskilte Afdelinger. De vare, efter Militair-Etaterne og Kongens Haandbøger at dømme, henlagte under Generalstaben og bestode af Ingeniurer og Kondukteurer, som sorterede under Generalkvartermestere, en for Danmark og en for Holsten, derunder indbefattet Hertugdømmerne Slesvig og Holsten samt Greviskaberne Oldenburg og Delmenhorst. Ingeniurerne havde Opsyn med flere Fæstninger, medens der i hver af disse, idetmindste i de vigtigste, var ansat en eller flere Kondukteurer, som ledede de i Fæstningen forefaldende mindre Arbejder, der, hvor deres Natur tillod det, udførtes af Garnisonen. Ved kongelige Ordre fastsattes de aarlige Summer til de almindelige, i Fæstningerne forefaldende Arbejder, medens der udstedtes særlige Ordre til Udførelsen af større Fæstningsarbejder, saaledes f. Ex. under 26de Januar 1684 til Bygning af et lille Fort paa Ærtholm (Kristiansø), hvortil Overslaget var udarbejdet af Generalkvartermester Hoffman, medens Arbejdet lededes af Generalkvartermester Coucheron, der i den Anledning tilkaldtes fra Norge. Af en den 28de Marts 1682 udfærdiget Instrux for en Kommandant i Nyborg synes det, som om Fæstningskommandanterne have haft Del i Ledelsen af Arbejderne ved Fæstningernes Vedligeholdelse, idet et af Instruxens Punkter lyder saaledes: »Skall hand (Kommandanten) gifve acht paa, at den Fortification, som nu findes, ved Magt holdes, og derfor ved Garnisonen lader arbejde, naar noget brøstfældig findes.« Ingenieurvæsenet i Norge var ordnet paa en lignende Maade som i Danmark, idet der i 1682 til Generalstaben henregnedes 1 Generalkvartermester og Overingenieur, 1 Ingenieur og 2 Kondukteurer. Egentlige Ingenieurtropper fandtes ikke paa dette Tidspunkt; derimod omtales der tidlig Mineurer, som have været underlagte Artilleriet, idet der allerede i de første Haandbøger fra 1680 blandt Artilleribetjentene i Danmark opføres 1 Mineurkapitain, 1 Mineurmester og 8 Mineursvende.

Efter en Skrivelse af 10de Februar 1676 fra Generalkvartermester i Danmark, Oberstlieutenant Gottfried Hoffman, hvori denne efter Ordre fra Hertug Hans Adolf udtalte sig om de daværende »Fortifikationsofficerer eller Kondukteurer«, var der i Kjøbenhavn 3, i Kronborg 1, i Fredericia 2, i Nyborg 1, i Nakskov 1 og i Korsør 1 Kondukteur, hvoraf imidlertid flere efter Hoffmans

Opgivelser paa Grund af høi Alder eller mangelfulde Kundskaber have ladet meget tilbage at ønske. Det synes iøvrigt at fremgaa af Skrivelsen, at det har været paalagt Hoffman at udtale sig om en Forøgelse af Ingeniørernes Antal og muligen ogsaa om en mere selvstændig Organisation af dem. Han siger nemlig, at han vel til Kondukteurer vil kunne paavise nogle unge Mennesker, »som have Lyst til Videnskaben«, men at der først maa gives disse en 3 Maaneders Information, for at de nogenlunde skulle kunne bestride Tjenesten, at der af Værkbaser kun findes en gammel Mand i Kjøbenhavn og ellers ingen, men at dertil tjenlige Folk ville kunne faas fra Regimenterne, samt at der ikke vil kunne tilveiebringes et Korps af Skandsegravere uden brugelige Ingeniører, Kondukteurer, Voldmestere, Værkbaser, »Sottensetzer« og »Plackmeister«; ligeledes mener han, at der vil kunne findes en brugelig Bromester. Det synes saaledes, at det allerede i 1676 har været under Overveielse at organisere Ingenieurpersonalet paa en fyldigere Maade end hidtil, maaské nærmest paa Grund af den ved den skaanske Krig hidførte Trang til forøgede Kræfter.

I en Indberetning af 10de December 1683 om Fortifikationsofficerernes Ansættelse, angav Hoffman, der benævner sig selv Generalingenieur og Kvartermester, Fordelingen af 3 Ingeniører, 4 Overkondukteurer (deraf 1 som Voldmester) og 11 Kondukteurer i Danmark. Han tilføiede, at Antallet af Kondukteurer var saaledes indrettet, at der til en Beleiring i Krigstid til 3 Attaker havdes 3 Ingeniører, som hver kunde faa 1 Overkondukteur og efter Fornødenhed 3 Kondukteurer til Hjælp, medens 1 Over- og 1 Underkondukteur ansattes under Generalingeniøren og Resten forblev til Tjeneste i Fæstningerne. Da imidlertid ikke alle vare lige brugelige til disse Stillinger, foreslog Hoffman, at der undtes dem Pladser ved Regimenterne, »als die doch durch einige Wissenschaft bey den Regimentern nich undienlich seyn können«, saa at man altid kunde beholde de dygtigste. Disse skulde da en Tid lang prøves under Generalingeniøren og ikke fast ansættes, før de havde vist sig rigtig delige.

I Begyndelsen af 1684 var der efter Militair-Etaten for dette Aar ialt i Danmark og Holsten, foruden de 2 Generalkvartermestere: 7 Ingeniører, 6 Overkondukteurer og 14 Kondukteurer, fordelte til de forskjellige Provindser og Fæstninger, og hvoraf en Overkondukteur og en Kondukteur tillige forrettede Voldmestertjeneste i Kjøbenhavn og Rendsborg. I Slutningen af samme Aar udgik Ordren til, at Ingeniørerne fremtidig skulde samles i selvstændige Afdelinger og fra dette Tidspunkt ere »Fortifikationsbetjente« i Etaterne og Haandbøgerne udsøndrede fra Generalstaben og opførte særskilt under denne Betegnelse. Den 6te November 1684 udstedte nemlig Kong Christian den Femte en Resolution, hvoraf en i Geheime-Arkivet værende Kopi lyder saaledes:

»Til General Commissariatet dat: 6 9br: 1684.

C5.

Saasom Vii allernaadigst Resolvet hafue, Vores Fortifications-Betiente udj wisze Compagnier att Sette, Som I af hosfølgende Estat viidere kand fornemme, Oc nu efter des indhold Een deel Schantz Grafuer dertill anwerbes skall; Saa er hermed V. a. V. oc B. att I den anstalt gjør det G. Q.^{tr} Hofman

oc Rømer paa huer af forn.^{te} Schantzgrafuer til forpflegning fiire Rdr. forderligst gifuen oc betald vorder. Huorleedes bem.^{te} fortificationsbetiente forpfleges skall, udwiiszer hosfølgende Reglement.

Reglement

Wornach Unszerer C⁵. tot: tit: fortifications Bediente bis weiter Verpfleget werden sollen.

	Monatlich zu 32 tage. Reichsthl.
1 Capitain	22 —
1 Obr: Conducteur	12 —
1 Unter Conducteur	10 —
1 Werckbase	7 —
1 Schantzen Graber	4½ —

Copenhagen den = 6 9br.

1684.

Estat

Der in Copenhagen angeordneten Ingenieur Compagn. unter des General Quartiermeister Hofmans Commando.

	Capitains.	Ober Conducteurs.	Unter Conducteurs.	Werckbasen oder Sodensetzer.	Schantzen Graber.	Summa.
1. Compagnie	1	1	2	2	9	15.
2.	1	1	2	2	9	15.
3.	1	1	2	2	9	15.
4.	1	1	2	2	9	15.
in alles	4	4	8	8	36	60.

Bey der ersten Compagnie kähme zu stehen
als Capitain Gen: Quartiermeister Hofman.

Obr: Conducteur Hans Georg Motzkman.

Unter Conduct: { Hans Lund.
Mogens Helleberg.

Werckbasen . . {

2. Compagnie Capit: David Tschettep.

Obr. Cond: Hein Gerhardt Riga.

unter Cond: { Emanuel Hofman.
Andreas francke,

Werckbasen {

3. Compagnie Capitain Steen Winckel.
 Obr: Cond: { Paul Hageman.
 Unter Cond: { Rasmus Gylling.
 { Jens Weilin.
 Werckbasen {
4. Compagnie Capitain Peter Paulszon.
 Obr: Conduct:
 unter Conduct: { Mathias Kotsk.
 { Jacob Hofman.
 Werckbasen {

Estat

Der zu Glückstadt angeordneten Ingenieur Compagnie: unter der Obr: und Gen:
 Quartiermeisters Rømers Commando.

	Capit:	Obr: Cond:	unter Cond:	Werckbasen oder Sodensetzer.	Sekantzen Gräber.	Summa.
1. Compagnie	1	1	2	2	9	15.
2.	1	1	2	2	9	15.
3.	1	1	2	2	9	15.
4.	1	1	2	2	9	15.
in alles	4	4	8	8	36	60.

- Bey der 1ten Compagnie alsz
 Capit: der Obr: Rømer.
 Obr: Cond: Cornelius von Hatten.
 unter Cond: { Peucker.
 Werckbasen {
2. Compagnie Capitain Obrl: Balagnij.
 Obr: Conduct: Walschmiedt.
 unter Conduct: { Wichman.
 Werckbasen {

<p>3. Compagnie Capitain Farnau Obr: Conduct: — Unter Cond: { Werckbasen {</p>	}	<p>Zu besetzung dieser annoch vacanten Plätze müszen tüchtige Subjecta auf- gesuchet und unsz allerunterthl: vor- geschlagen werden.»</p>
<p>4. Compagnie Capitain Obr: Cond: — unter Cond: { Werckbasen {</p>	}	

Det besluttedes saaledes efter Ovenstaaende at oprette to selvstændige Fortifikations-Etater, nemlig en i Kjøbenhavn, den danske Fortifikations-Etat, som omfattede Kongeriget Danmark, og en i Glückstadt, den holstenske Fortifikations-Etat, som omfattede Hertugdømmerne Slesvig og Holsten samt Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst. Etaterne blev satte henholdsvis under Generalkvartermestrene Hoffmans og Romers Kommando, og bestode hver af 4 Kompagnier paa 1 Kapitain, 1 Overkondukteur, 2 Underkondukteurer, 2 Værkbaser og 9 Skandsegravere, dog saaledes at Generalkvartermesteren var Chef for det 1ste Kompagni. Hver Etat skulde altsaa nominelt bestaa af 60 Hoveder.

Den kongelige Ordre udtaler Intet om det dengang under det danske Scepter henhørende Norge, og det er ved de i danske og norske Arkiver hidtil anstillede Undersøgelser ikke lykkedes at finde Oplysninger om en lignende organisatorisk Bestemmelse for de norske Ingenieurs Vedkommende. Drages imidlertid Analogien med de danske Militair-Etaters Angivelser og bemærkes det, at det i den norske Militair-Etat for 1688 er første Gang, at »Fortifikationsbetjentene« ere udsondrede fra Generalstaben og særskilt opførte under nys angivne Betegnelse, hvilket vedvarer i alle følgende Etater, ligesom for Danmarks Vedkommende fra 1685, indtil de 3 Fortifikations-Etater i Slutningen af 1763 samles til et dansk Ingenieurkorps, saa tør man nok drage den Slutning, at en norsk Fortifikations-Etat er oprettet i 1687 eller 1688. Den første Chef for den norske Fortifikations-Etat var Generalkvartermester, Oberstlieutenant Arved Christian Storm, som under sin Befaling havde 2 Ingenieurkapitainer og 7 Kondukteurer samt 1 Voldmester og 1 Tømmermester.

Den 6te November 1684 vil saaledes, efter hvad der ovenfor er anført, kunne betragtes som den Dag, fra hvilken vort nuværende Ingenieurkorps kan datere sin første Oprindelse.

Ved den nye Organisation oprettedes der paa en Maade Ingeniørtropper, som hvilke vel Skandsegraverne, hvormed hvert Kompagni skulde forsynes, og som udtrykkelig betegnedes som »Gemene«, maa betragtes, medens Værkbaserne vel nærmest indtog Underofficersstillinger ved Kompagnierne. Organisationens

Gjennemførelse synes imidlertid at have stødt paa adskillige Vanskeligheder, og Kompagniinddelingen og dermed Skandsegraverne forsvandt efter faa Aars Forløb.

Hvad den holstenske Etat angaar, da udgik der allerede i de sidste Dage af 1684 Meddelelse fra Kongen til Oberst Rømer om, at det intet Hastværk havde med Hvervingen af Værkbaser og Skandsegravere. I en Svarskrivelse af 13de Januar 1685 udtalte Oberst Rømer, at det vistnok vilde vare længe, dersom man vilde vente, indtil nogle dygtige Folk meldte sig til Hverving, men han mente, at saadanne vilde kunne skaffes tilveie i Hamborg, Lybæk og maaské i Lyneborg, hvilket dog neppe vilde lade sig gjøre for den udlovede maanedlige Løn af 4 Rdlr. Paa en forestaaende Reise til Aachen vilde Obersten undersøge, om han kunde finde nogle brugelige Subjekter af Ingenieurer og Kondukteurer, hvorom han da strax vilde sende Indberetning til Kongen. Af et andet Brev fra Rømer til Kongen, dateret Aachen den 23de November 1685, synes det at fremgaa, at det er bleven taget ham meget unaadigt op, at han havde hvervet saa slette Folk, at de maatte afmønstres. Om dette var den eneste Grund til, at Oberst Rømer faldt i Unaade, ses ikke af de forefundne Aktstykker, af hvilke det imidlertid fremgaaer, at Inspektionen over de slesvigske, holstenske og oldenborgske Fæstninger blev overdraget til Oberst Jobst Scholten den 26de September 1685, samt at denne den 19de December s. A. fik Befalingen over den holstenske Fortifikations-Etat. Han bad imidlertid om at maatte blive fritaget for Stillingen, hvilket Andragende dog ikke bevilgedes. Fra Amsterdam skrev Oberst Rømer under 18de September 1686, at, efterat han gjentagne Gange havde søgt om Forlængelse af sin Orlov, og han nu af de offentlige Tidender havde erfaret, at hans Embede var bleven besat med en anden, ønskede han personlig at takke for sin Tjeneste under Kongen, og hvis dette ikke skulde blive ham indrømmet, bad han om, at hans Afskedsbevis maatte blive sendt til Amsterdam. I Mai 1687 tilbød han atter fra Utrecht, vistnok forgjæves, sin Tjeneste. De holstenske Fortifikations-Kompagnier bleve iøvrigt aldrig oprettede efter den lagte Plan, thi allerede den 19de December 1685 resolverede Kongen saaledes i en Skrivelse til de Deputerede i Land-Etatens General-Kommissariat: „Saasom Vi allernaadigst for got befinde, de 4 udi Glückstad værende fortifikationsbetjente Compagnier under Obrist Rømers Commando undtagen de derved befindlige Ingenieurer oc Condukteurer, som fremdeeles udi Vores tjeneste under Obrist Scholtens Conduite skal blifue bestaaende, at reducere oc aftacke, Saa er hermed V. a. V. oc B., at I sliig reduction forderligst udi Wærck sætte oc de afgaaende til aftackelsens dato afbetaler oc ellers tilsee lader, at huis munderingspenge, som afdraget er, os rigtig tilgode kommer“.

Hvad den danske Fortifikations-Etat angaar, da bestemte Kongen efter en Indstilling fra Generalkvartermester Hoffman af 1ste December 1685, at det 4de Kompagni skulde opløses, og de 3 øvrige Kompagnier hvert forøges med 5 Skandsegravere, saa at et Kompagni blev paa 20 Hoveder, nemlig: 1 Kapitain, 1 Overkondukteur, 2 Underkondukteurer, 2 Værkbaser og 14 Skandsegravere. Under 3die Marts 1686 indberettede Hoffman, at denne Forandring havde fundet Sted, hvornæst han bl. A. indstillede, at Skandsegraverne, for at kunne indøves i Exercits, bevæbnedes med et let Flintegevær med Rem, Bajonet eller Kaarde,

samt at de til Arbejdet fik et bekvemt Redskab saasom en Øxe og Spade, paa hvilken Indstilling Kongen under 9de s. M. resolverede, at der skulde tilstaa Hoffmann de fornødne Midler til Kompagniernes Udstyring med Mundering, Vaaben og Redskaber. Den 12te December 1687 hævdedes Bestemmelsen om Kompagniernes Forsyning med Skandsegravere ved følgende kongelige Resolution til General-Kommissariatet: »Saasom Vii allernaadigt for got befinde, de ved de trende Fortifications Compagnier befindende Gemeene eller Schantze Grafvere at aftacke oc Compagnierne anderledes igjen med Conducteurer at forsyne lade, Saa er hermed V. a. V. oc B., at I samme Gemeene deris Gage afbetale, oc saa inden dette quartals Udgang gandske aftacke lader«.

Dette første Tillob til Oprettelsen af faste Ingenieurtropper, som laa i Organisationen af 1684, førte saaledes kun en stakket Tilværelse, og det var først efter godt halvandet Aarhundredes Forløb, at Hærgorganisationen af 1842 paa ny knyttede Tropper til Ingenieurkorpset, som saaledes i hele det mellemliggende Tidsrum kun bestod af et Korps af Befalingsmænd, hvis Virksomhed, selvfølgelig med de ved Krige fremkaldte Afbrydelser, udelukkende omfattede den militære Bygningstjeneste og de derunder hørende eller dermed forbundne Arbejder af militair eller civil Natur.

I de militaire Betalingsreglementer for 1688 og 1689, altsaa de første, som udstedtes efter Inddragelsen af Skandsegraverne, angives Fortifikations-Etaternes Sættelse saaledes: i Danmark 1 Generalkvartermesterlieutenant (Peter Povelson), 3 Ingenieurkapitainer, 4 Overkondukteurer, 3 Kondukteurer, 6 Underkondukteurer, 4 Værkbaser og 4 Tornplantere, ialt 25; fremdeles opføres under Fæstningsbetjente for Kronborg, Nyborg og Fredericia ialt 3 Kondukteurer eller Voldmestere; i Holsten under Brigader Scholtens Kommando i Glückstadt 1 Oberstlieutenant, 1 Generalkvartermesterlieutenant, 1 Ingenieurkapitain, 14 Overkondukteurer paa forskjellige Gager (sandsynligvis 4 Overk., 6 Kond. og 4 Underk.) og 4 Voldmestere eller Værkbaser, ialt 22; fremdeles opføres for Oldenburg 1 Ingenieurkapitain og 1 Overkondukteur og for Kristiansborg 1 Bygmester og 1 Voldmester; i Norge 1 Generalkvartermester (Oberstlieutenant Storm), 2 Ingenieurkapitainer, 7 Kondukteurer, 1 Voldmester og 1 Tønnermester, ialt 12.

For Tidsrummet fra Slutningen af det 17de til Midten af det 18de Aarhundrede er det kun lykkedes i Arkiverne at finde faa og spredte Oplysninger af organisatorisk Natur vedrørende Fortifikations-Etaterne. Ved Patent af 15de December 1694 anordnedes det saaledes, at Fortifikationsbetjentene fremtidig skulde have Rang med de øvrige Officerer, saaledes at Oberstlieutenanter, Majorer og Kapitainer skulde rangere med de samme Charger ved Livregimenterne og Artilleriet, Overkondukteurer med Kapitainlieutenanter ved nys nævnte Afdelinger og Korps, Kondukteurer med Premierlieutenanter og Underkondukteurer med Sekondlieutenanter af Infanteriet. Et kongeligt Reskript af samme Dato angaaende Fortifikationsbetjentenes Antal og Gagering, hvilket Reskript formodes at være stilet til Generallieutenant og Kommandant i Kjøbenhavn Hans Schack, der havde Overdirektionen over Fortifikationsvæsenet i Danmark paa dette Tidspunkt, udtaler bl. A. følgende: »At Du de, som derudi ei antegnet befindes, lader afgaae, og de Blivende saaledes derefter lader staae, og Vores Tjeneste vedborlig

forrette lader. Og paa det, de om saameget meere maae opmuntres og efterstræbe til at gjøre sig videre og mere capabel til Vores Tjeneste, have vi derfor en vis Rang iblandt Vores militære Personer allern. tillagt og medbenaadet, som Du videre af hosfølgende Copie af Vores derom allern. udgangne Patents Formelding allerund. kan fornemme«. Reskriptet fastsætter dernæst Betjentenes Antal og Gaering ved den danske Fortifikations-Etat indtil videre saaledes:

1 Oberstlieutenant (v. Engel). . . pr. Maaned à 32 Dage		61 Rdlr.
1 Generalkvartermesterlieutenant	—	36 —
1 Ingenieurkapitain	—	28 —
3 Overkondukteurer hver	—	20 —
3 Kondukteurer.	—	14 —
6 Underkondukteurer	—	10 —
3 Værkbaser	—	7 —
3 Tornplantere	—	6 —

Ialt 21.

Betalingsreglementet for 1695 angiver samtidig den holstenske Fortifikations-Etats Sammensætning at være: 1 Oberstlieutenant (Balagny), 1 Generalkvartermesterlieutenant, 1 Ingenieurkapitain, 4 Overkondukteurer, 5 Kondukteurer, og 5 Underkondukteurer, ialt 17, foruden Chefen, Generalmajor Scholten.

Den Fortifikationsofficererne i 1695 givne Rang forandredes ikke ved den af Kong Frederik den Fjerde under 11te Februar 1717 udstedte, almindelige Rangforordning. Det skal blot nævnes, at det af en kongelig Skrivelse af 15de Juli 1726, bekræftet af Kong Kristian den Sjette under 19de Februar 1731 kort efter hans Tronbestigelse, fremgaar, at Generalkvartermestere og Generalkvartermesterlieutenanter rangerede henholdsvis med Oberstlieutenanter og Majorer af Fortifikationen, samt at dennes Officerer i ingen Henseende skulde have Fortrinet for dem, hvormed de havde fælles Rang, men derimod rangere med dem efter Aldersorden. Ved Tronskifter bekræftedes de subalterne Fortifikationsofficerer i deres havende Charge og Anciennetet.

Den danske og den holstenske Fortifikations-Etats Sammensætning forblev iøvrigt i det Væsentlige uforandret lige indtil 1753, idet saavel de aarlige Militair-Etater som Militair-Reglementerne, hvorved Udgifterne til Hæren fastsattes, vel afvige noget fra Aar til andet med Hensyn til Antallet af Fortifikationsbetjentene, men dog neppe mere, end at man har Lov til at slutte, at Afgivelserne skyldtes Tilfældigheder og ikke organisatoriske Bestemmelser. Af saadanne er der for det nævnte Tidsrum kun fundet en, nemlig en kongelig Resolution af 5te Januar 1703, som efter Indstilling fra Kjøbenhavns Kommandant, Generallicutenant Cormaillon, bestemte, at den danske Fortifikations-Etat skulde foroges med 1 Kondukteur og 1 Underkondukteur, for at Fæstningsarbejderne bedre kunde fortsættes.

Hvad den norske Fortifikations-Etat angaar, give Arkiverne ogsaa kun sparsomme, organisatoriske Oplysninger for Tidsrummet indtil 1753. Ved en kongelig Ordre af 30te December 1693 til de Deputerede i Land-Etatens General-Kommissariat i Anledning af en Reduktion af Militairvæsenet i Norge bestemtes det saaledes, at Voldmesteren og Tommermesteren ved Fortifikations-Etaten skulde afgaa.

En anden kongelig Resolution af 17de Juni 1720 bestemte, at Etaten indtil videre skulde sammensættes og gageres saaledes:

1 Oberstlieutenant og Generalkvartermester (Michel Sundt), aarlig 800 Rdlr.	
1 Generalkvartermesterlieutenant og Ingenieurkapitain	— 300 —
2 Overkondukteurer, hver	— 200 —
4 Underkondukteurer. —	— 114 —
2 Værkbaser, —	— 57 — 6 ß.
Ialt 10.	

Ses hen til de norske Militair-Kalendere — Etaterne — for de paagjældende Aar, synes det imidlertid, at der fra 1725—53 var en jævn Stigning af Fortifikationsbetjentenes Antal fra en halv til henimod en hel Snees. Hvorvidt der laa nye, organisatoriske Bestemmelser til Grund for det forøgede Antal, er tvivlsomt, saameget mere som det især var den laveste Klasse, Værkbaserne, der var talrigere end ovenfor angivet, og det tør formodes, at man hverken af økonomiske eller andre Grunde har været saa noieregående med Størrelsen af denne Klasse, hvorfra Fortifikationsofficererne desuden skulde rekruterer. Det kan snarere antages, at Betjentenes Antal er voxet paa Grund af de forøgede Krav, Arbejderne have stillet, og da har erholdt allerhøieste Approbation gennem de aarlige Betalingsreglementer.

Medens den holstenske og den norske Fortifikations-État, maaské paa Grund af at de havde deres Sæde fjernt fra Hovedstaden, synes at have indtaget en mere selvstændig Stilling og have modtaget deres Ordre direkte fra Krigsbestyrelsen — ved kongelig Resolution af 30te Oktober 1709 stilledes dog Fortifikationschefen i Holsten, Generalkvartermesterlieutenant Pechernaut, indtil videre under Kommando af den Høistbefalende i Fyrstendommerne, Generalmajor Schönfeldt — har den danske Fortifikations-État efter de forefundne Aktstykker staaet i et ikke klart defineret Forhold til Kjøbenhavns Kommandant. Etaten var saaledes fra 1692—1700 stillet under Kommandanten, Generallieutenant Hans Schacks Direktion, og en Del af de Etaten vedrørende Ordre, ogsaa af personel Natur, stilledes ligeledes til dennes Efterfølger, Generallieutenant Cormaillon, hvilket sandsynligvis ogsaa var Tilfældet med senere Kommandanter. Til Belysning af dette Spørgsmaal skal anføres, at det i en Instruktion af 22de Marts 1713 for Kommandanten i Kjøbenhavn og Citadellet Frederikshavn, Generallieutenant Schönfeldt, paalagdes denne, stadig at holde Fæstningsværkerne i forsvarlig Stand og at lade arbeide paa dem ved Garnisonen efter Fornødenhed, samt at Forholdet mellem Kommandanten og Fortifikations-Etaten nærmere defineres i et til Førstnævnte (General, Grev v. Schponeck) stilet kongeligt Reskript af 2den Juni 1734, som fremkaldtes ved, at Kommandanten nærede Betænkelighed ved, at Chefen for Fortifikations-Etaten (Oberst Häusser) forflyttede Ingeniurerne alt efter de forefaldende Fæstningsarbejder fra og til Kjøbenhavn, uden at der forelaa nogen særlig kongelig Ordre dertil. Reskriptet udtaler, at ligesom det »von undenklichen Jahren her« havde været Skik og Brug ved Fortifikations-Etaterne, at Ingeniurofficererne aldrig for bestandig vare knyttede til en bestemt Fæstning, men at Fortifikationschefen, eftersom der forefaldt Arbejder ved de ham underlagte Fæstninger, havde kunnet bortkommandere og benytte sine Offi-

cerer efter deres Duelighed, naar det blot paa sædvanlig Maade meldtes til vedkommende Kommandant, saa skulde det have sit Forblivende derved, og Fortifikationschefen beholde Retten til at disponere over sine Officerer efter Tjenestens Tary og de ham tillagte Ordre.

De 3 Fortifikations-Etater vare iøvrigt fuldstændig uafhængige af hverandre, men det skete undertiden, at Officererne ved kongelig Ordre forsattes fra den ene til den anden Etat. I en kort Periode, nemlig fra 28de November 1733 til 1738 samledes dog den danske og holstenske Fortifikations-Etat under en fælles Overkommando, idet Kong Christian den Sjette under først nævnte Dato resolverede, at Generallieutenant af Infanteriet, Kommandant i Citadellet Frederikshavn Hans Henrich Scheel skulde have Overkommandoen over Fortifikations-Etaterne i Danmark, Slesvig, Holsten, Lauenborg og Oldenburg samt Direktionen af Arbeidet ved samtlige derværende Fæstninger og tilkommende Fortifikationsværker og Bygninger. I vedkommende Ordre til Chefen for den danske Fortifikations-Etat, Oberst Häusser, hedder det, at omendskjønt hans Stilling som Chef i Et og Alt forbliver uforandret, skal han ikke desto mindre betragte Generallieutenant Scheel som sin Overkommandeur, idet saavel de sædvanlige Bygningsprojekter som Forslag til Arbejder og Forandringer ved Fæstninger skulle indsendes til hans Betænkning, inden de tilstilles Fæstningskommandanterne til Approbation og Underskrift. Allerunderdanigste Forestillinger om Personalforandringer fra Chefen for Fortifikations-Etaten kommuniseres Overkommandeuren, og det paalægges Førstnævnte at beordre sine Fortifikationsbetjente til strikte at efterkomme Overkommandeurens Befalinger, medens de i private Anliggender samt i Avancementsspørgsmaal alene skulle henvende sig til Chefen for Etaten. Iøvrigt havde Generallieutenant Scheel i denne Periode ogsaa Direktionen over Fæstningsarbejderne ved Frederikstad i Norge, saa at det synes, som om han paa en Maade har haft Overkommandoen over samtlige Fortifikations-Etater. Dette Tillob til en delvis Samling af Fortifikations-Etaterne var, som ovenfor nævnt, kun af kort Varighed, men kan betragtes som en Forløber for den endelige og fuldstændige Sammensmeltning af hele det den danske Konge underlagte Fortifikationsvæsen, som fandt Sted knap 30 Aar senere ved Organisationen af 29de December 1763.

Af Enkeltheder vedrørende Fortifikations-Etaterne skal for Perioden indtil 1753 endnu anføres, at den norske var uden Chef i et Par Aar efter Oberst og Generalkvartermester Casper Schøllers Død i 1716, samt at det samme var Tilfældet med den danske fra 3die Marts 1738, da Chefen, Brigader Häusser, blev General-Bygmester, indtil 6te April 1744, da Oberstlieutenant og Generalkvartermester Samuel Christoph Gedde udnævntes til Chef. Denne var dog allerede den 30te November 1739 som Major tilkaldt fra den holstenske Fortifikations-Etat for midlertidig at overtage Ledelsen af den danske, hvis ældste Officer, Oberstlieutenant Tønstedt, fra Begyndelsen af 1738 var beordret til Norge for at forestaa Arbejderne ved Frederikstad Fæstning. Fra Brigader Häusser fraa traadte Chefsposten, indtil Major Gedde midlertidig overtog den, bleve alle Udfærdigelser og kongelige Ordre stiledt til den høistkommanderende Officer ved den danske Fortifikations Etat,

I Slutningen af 1743 formeredes der under Chefen for den holstenske Fortifikations-Etat, Oberst v. Øttken, som »Directeur des attaques« et Kommando af Fortifikationsofficerer, som skulde deltage i de forestaaende Krigsbegivenheder. Dette Kommando sammensattes foruden af holstenske Fortifikationsofficerer af 7 danske og 1 norsk.

Skjøndt det ikke vedrører det daværende Fortifikationsvæsen skal endnu her nævnes, at Kongen under 23de September 1709 bifaldt, at der efter General-Kommissariatets Indstilling af 21de s. M. paa Grundlag af Brigader Wilsters Forslag om, hvilke Kompagnier og Betjente af Artillerikorpset i Danmark og Holsten der skulde beordres i Felten, foruden den ved Korpset staaende Mineur-lieutenant skulde antages 1 Mineurmester, at der skulde hverves 2 Bro-Under-officerer, samt at der skulde oprettes et Pionerkompagni paa 100 Mand, med Hensyn til hvilket det overlodes General-Kommissariatet at forsøge, »mit wehm sie besten wegen deren Anwerb und Mundirung capituliren können«.

Den 28de Februar 1753 egaliseredes samtlige 3 Fortifikations-Etater, saa at de hver, foruden 1 Chef, kom til at bestaa af følgende Officerer: 1 Ingenieur-major, 2 Ingenieurkapitainer, 3 Overkondukteurer, 6 Kondukteurer og 6 Underkondukteurer, ialt med Chefen 19 Officerer. Tillige bestemtes det, at Fortifikationsofficererne skulde have virkelig Tjeneste ved Infanteriregimenterne, hvorfor deres Gager forogedes. Den kongelige Resolution desangaaende til de Deputerede i Land-Etatens General-Kommissariat lyder saaledes:

»FRIDERICH den Femte, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmærskén, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst pp.

Wor synderlig Gunst tilforn! Som Vi af bevægende Aarsager aller-naadigst have fundet for godt, at forbedre de udi Vores Tieneste staaende Ingenieurers Vilkaar, endog i Henseende til Jndkomsterne, og det saaledes, at samtlige Officerer af Vore 3de Fortifications-Etater, Chefferne dog for det første undtagne, skal tillige nyde virkelig Emploi ved Infanteriet: Saa ville Vi, naar saadant efter Haanden er bleven sat i Verk, at hver af bemeldte Etater skal, foruden Cheffen, bestaae af følgende Officerer, nemlig

- 1 Ingenieur Major
- 2de Ingenieur-Capitainer
- 3de Ober-Condukteurer
- 6 Condukteurer, og
- 6 Under-Condukteurer.

Saa vidt nu, den danske og den Holsteenske Etat angaaer, da ville Vi, ligesom Vacance og Leilighed forefalder, conferere ej alleene Ingenieur Majorerne og Ingenieur-Capitainerne, men endog Ober-Condukteurerne, Compagnier ved de gevorbene Infanterie Regimenter respective i Danmark og Vore Tydske Provinser, og forunde dennem, foruden den deraf dependerende Gage og andre Revenüer, nemlig hver af Ingenieur-Majorerne To hundrede, tre og halvfiresinstive Rigsdaler 72 sd.; hver af Ingenieur-Capitainerne Et hundrede, to og firesinstive Rdr. 48 sd. og hver af Ober-Condukteurerne Et hundrede og To Rdr. 68 s., udi aarlig Appointment som Ingenieur,

Conducteurerne og Under-Conducteurerne skal sættes, de første som Premier Lieutenanter, og de sidste som Seconde Lieutenanter ved bemeldte gevorbene Regimenter, og, foruden den deraf dependerende Gage, nyde, de første hver Nie og halvfiresinstive Rdr. 81 sd. og de sidste hver Syv og halvtrediesinstive Rdr. 3 s., udi aarlig Appointment som Ingenieur. Og betreffende

den Norske Etat.

da ville Vi, ligeledes ved forekommende Vacance og Læilighed, conferere Ingenieur-Majoren og den eene af Ingenieur-Capitainerne et Compagnie ved et af de gevorbene Infanterie-Regimenter i Vort Rige Norge, og forunde dennem, foruden den deraf dependerende Gage og Revenüer, den første Tohundrede, tre og halvfiresinstive Rdr. 72 s., og den anden Et hundrede, to og firesinstive Rdr. 48 β., aarlig udi Appointment som Ingenieur.

den anden Ingenieur-Capitain skal erholde et staaende Compagnie ved et af de Nationale Regimenter til Fods deroppe, og, foruden den deraf dependerende Gage, nyde Fire hundrede, Sex og halvtrediesinstive Rdr. 24 β aarlig udi Appointment som Ingenieur.

de 3de Ober-Conducteurer ligeledes staaende Compagnier ved de Nationale Regimenter til Fods, men, foruden den deraf dependerende Gage, ikkun hver Tre hundrede, sex og halvfiresinstive Rdr. 39 β. aarlig udi Appointment som Ingenieur.

Af de 6 Conducteurer skal

de 2de sættes som Premier-Lieutenanter ved de gevorbene Regimenter, og foruden den deraf dependerende Gage, nyde hver Nie og halvfiresinstive Rdr. 81 β aarlig udi Appointment som Ingenieur.

men de øvrige 4re som Premier-Lieutenanter ved de Nationale Regimenter til Fods, og, foruden den deraf dependerende Gage, nyde hver Et hundrede og fiorten Rdr. 6 β. aarlig udi Appointment som Ingenieur.

Af de 6 Under-Conducteurer skal:

de 2de employeres som Seconde Lieutenanter ved de gevorbene Regimenter, og, foruden den deraf dependerende Gage, nyde hver Syv og halvtrediesinstive Rdr. 3 β. aarlig udi Appointment som Ingenieur: men

de øvrige 4re nyde virkelig Fendriks Plads ved de Nationale Regimenter til Fods med den dertil liggende Gage à Et hundrede Rdr., og desforuden hver Aatte og Trediesinstive Rdr. 42 β. aarlig udi Appointment som Ingenieur.

Vores allernaadigste Villie og Befaling er derfor, at, naar en eller anden Ingenieur saaledes employeres ved Infanteriet, hvilket I have at erfare af de Noticer som Eder maanedlig af Vores Krigs-Cancelie meddeeles om de forefaldende Avancemens og Forandringer ved den militaire Etat, og slikt Vore Deputerede for Financerne ved Pengenes Requisition at communicere, J da den for samme ansatte Appointment som Ingenieur, foruden hvis han nyder ved Infanteriet, gotgiøre og udbetale lade: saasom og deslige Forandringer udi de aarlige Militair-Reglementer skal anføres.

I det øvrige tiener til Eders Efterretning, at hvis Diæt-Penge en eller anden Ingenieur enten allerede ere tillagte, eller herefter maatte tillægges, af Fæstningernes Fonds, især naar et betydeligt Arbejde forefalder, herefter som før

maa continuere: Dog forbeholde Vi Os, i Fald Vi maatte finde for godt, en eller anden af Chefferne for Fortifications-Etaterne med Tiden tillige med et Regiment at benaade, da i Henseende til hans Appointment at giøre nærmere Anordning. Og imidlertid have Vi benaadet Cheffen for den Norske Fortifications-Etat, General Quarttermester Hans Jacob Scheel med Bestalling som Oberst-Lieutenant af Fortificationen samt at have Rang med Oberst-Lieutenanten af Vore Liv-Garder; saa og forbedret hans Gage med Fire hundredde Rdr. aarlig: Hvilket Tillæg I hannem altsaa, efter foregaaende Requisition hos Vore Deputerede for Financerne, fra nu af vedbørlig have at lade gøtgjøre og udbetale. Dermed skeer Vor Villie, befalendes Eder Gud. Skrevet paa Vort Slott Christiansborg udi Vores Kongl: Residence Stad Kiøbenhavn den 28ten Februarii 1753.

Friderich R.

Til Land-Etatens General-Commissariat.

C. Lerche.

Ved kongelige Ordre af samme Dato til de respektive Etater gaves der disse Meddelelse om Ovenstaaende samt bestemtes det tillige, at virkelige Ingenieurmajorer og Ingenieurkapitainer fremtidig skulde have Rang med Majorer og Kapitainer af Garden, virkelige Overkondukteurer Rang med Kapitainer af Infanteriet, medens Kondukteurer og Underkondukteurer beholdt deres tidligere Rang.

I et Reglement af 8de August s. A. fortsatte Kongen de nærmere Bestemmelser vedrørende denne nye Ordning. For den danske Etats Vedkommende skulde dens 18 Officerer fordeles til Halvdelen af de 12 hvervede Regimenter i Danmark og de tyske Provindser, saaledes at der ved hvert Regiment kom 1 Ingenieurmajor, Ingenieurkapitain eller Overkondukteur som Kompagnichef, 1 Kondukteur som Premierlieutenant og 1 Underkondukteur som Sekondlieutenant. Til de Pladser, hvormed Etaten var bleven forøget, kunde Fortifikationschefen bringe ved Etaten staaende Officerer i Forslag og, hvis der blev Vakancer, Infanteriofficerer, som havde den fornødne Dygtighed i Fortifikation; forbigik han en Officer af Etaten, skulde Aarsagerne hertil fremsættes. Medens Fortifikationschefen skulde gjøre Indstilling om Besættelsen af Vakancer blandt de ved Infanteriet ansatte Ingenieurer, kunde Regimentschefen foreslaa Forsættelsen af Kondukteurer og Underkondukteurer fra et Kompagni til et andet indenfor Garnisonen. Majorerne og Kapitainerne skulde være fri for al Tjeneste ved Infanteriet, kun skulde de selv, hvis de ellers kunde være tilstede, anføre deres Kompagni ved Mønstringen. Derimod skulde Overkondukteurer, Kondukteurer og Underkondukteurer ikke alene, hvor det lod sig gjøre, overvære Mønstringen, men naar de havde deres Tjeneste paa det Sted, hvor Regimentet havde Garnison, hvorfor Fortifikationschefen saa vidt mulig burde sørge, skulde de aarlig gjøre Regiments- og Garnisonstjeneste fra 1ste Oktober til 14de April, men dog tillige besørge mindre, om Vinteren forefaldende Fortifikationsarbejder. Var der i det angivne Tidsrum større Arbejder af denne Natur, fritoges de for Infanteritjeneste. Med Hensyn til Orlovs- og Ægteskabsbegjæringer skulde Ingenieurerne først henvende sig til Fortifikationschefen og dernæst, naar denne Intet havde at erindre mod Sagen, til Regimentschefen, som da vilde besørge det videre Fornødne. Regle-

mentet fastsatte dernæst, under hvis Jurisdiktion Ingenieurerne skulde høre, samt Regler for, hvad der vilde være at, varetage i Tilfælde af en Overkondukteurs, Kondukteurs eller Underkondukteurs dødelige Afgang, hvilket imidlertid her ikke nærmere skal omtales.

Denne Organisation forblev uforandret, indtil Ingenieurkorpset oprettedes ved kongelig Resolution af 29de December 1763.

Hvad Bygningstjenesten ved Fortifikations-Etaterne i det oven omhandlede Tidsrum angaar, skal det først oplyses, at der allerede fra dettes første Aar er forefundet aarlige kongelige Ordre til de Deputerede i General-Kommissariatet, hvorved de fornødne Summer til Vedligeholdelsesarbejder i de forskjellige Fæstninger i Danmark, Norge og Holsten fastsattes; Ordrene udstedtes gjerne i Begyndelsen af det Aar, for hvilket de skulde gjælde. Tillige gaves der særlige Bevillinger, hyppigst vel efter Krigsbegivenhedernes Bydende, til større Arbejder ved Fæstningerne og nye, fortifikatoriske Anlæg. Tillige forefindes Indstillinger fra Fortifikationscheferne saavel om Udførelse af Befæstningsarbejder som om Udbedring af Stormskader o. s. v. Bevillingerne optoges ogsaa i de aarlige Militair-Reglementer, der bestemte Udgifterne til Hæren, som Extraudgifter til Militair-Etaten i de forskjellige Riger. Der indsendtes »Bygnings-Memorialer« angaaende de fornødne Arbejder i Fæstningen til Kongens Approbation, og derved fastsattes Bevillingerne i Reglen for 1. undertiden for 3 Aar ad Gangen. Arbejderne udførtes hyppig ved militaire Kræfter, hvilket altid gjaldt om de i Fæstningerne forekommende Jordarbejder.

Under 25de April 1691 udskrev Kong Christian den Femte til Bedste for de forenede Riger og Landes »Sikkerhed og Velstand« en Fortifikationssskat, hvori alle Militairpersoner indtil Kapitainer inklusive skulde deltage, for at Byrden ikke alene skulde falde paa Kongens øvrige Undersaatter; der skulde her-efter fradrages de nævnte Officerer 20 p. C. af deres Gage for 1691.

Hvorledes Bygningstjenesten iøvrigt har været ordnet i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede fremgaar formentlig bedst af neden anførte Instruktion af 14de Marts 1702 for Fæstningsarbejderne i Norge, idet man vel nok tør gaa ud fra, at lignende Regler have været gjældende for Danmark og Holsten, hvilket bl. A. bekræftes derved, at der i Ingenieurkorpsets Arkiv forefindes en Ordre af 10de Oktober 1702 til Chefen for den holstenske Fortifikations-Etat om skyndsom Indsendelse af Bygnings-Memorialen for det næste Aar, for at Militair-Reglementet kunde blive afsluttet i god Tid. Den paaberaabte Instruktion tillige med den Skrivelse, hvormed sammes Indhold blev meddelt General-Kommissariatet, lyder saaledes:

FRIDERICH den FJERDE, af GUDS Naade, Konge til Danmark, og Norge, de Venders, og Gothers, Hertug udj Sleszvig, Holsteen, Stormarn, og Dytmærskén, Greve udj Oldenborg, og Delmenhorst.

Vor synderlig Gunst tilforn: Hvorleedes Vj aller naadigst ville, at Festningernes bygninger og reparation udj Vort Rige Norge, herefter føres, de dertil behørende Materialier indkiøbes, og den derved i een og anden maade udfordrende rigtighed holdes skal, udwiiser hosfølgende af Os allernaadigst underskrevet Instruction:

Og som Vj Commendanterne oc Bygnings Inspecteuren, samt andre vedkommende i bemelte Vort Rige Norge lige lydende under Voris Kongelig Haand og Signet med Voris allernaadigste ordres, des indhold behorigen at efterleve, tilsent have; Saa have Vj Eder sligt, til Eders efterretning, iligemaade communicere og derhos allernaadigst anbefale ville, at J, saa viit Eder vedkommer, derhen seer, det Voris tienniste, efter anledning af ermelte Instruction, behorigen oc forsvarligen i agt taget, efterlevet, og befordret vorder. Dermed skeer Vor willie, befalendes Eder Gud, Skrevet paa Voris Kongl: Residence i Kiøbenhavn den 14 Martii, 1702.

Friderich R.

Til General Commissariatet, LEstat vedkommende.

C. v. Lente.

Instruction,

Hvorefter Vi FRIDERICH den Fierde, af Guds Naade, Konge til Danmarck, oc Norge, de Wenders, oc Gothers, Hertug udj Sleszvig, Holsten, Stormarn, oc Ditmerschen, Greve udj Oldenborg, oc Delmenhorst, allernaadigst Ville, at Voris Commendantur udj Festningerne i Vort Rige Norge, Inspecteuren over Fortificationsbygningen, Capitain Ingenieuren, Ober- oc andre Conducteurer, saa oc Voris Proviant- oc Material Forwaltere sammesteds, ved ermelte Fortificationsbygninger, sig herefter, til Viidere, allerunderdanigst haver at rette oc forholde.

1.

Naar Vi allernaadigst for gott befinder, udj en eller anden af Voris Festninger udj Norge, til deszen vedborlig istand settelse oc Defension enten noget nyt Fortifications Werck at lade anlegge, eller oc de forhen værende bygninger at Reparere, skal Commendanten sammesteds, med Voris Inspecteur over Fortifications bygningen, som nu er, eller her efter kommendes worder, oc Ingenieur-Capitainen, tilsammen træde, oc i Voris Felt-Marschalls overwærelse som Vi tillige med Commendanterne Inspectionen over Festningerne udj Vort Rige Norge, allernaadigst anbetroet haver, om hand er saa nær tilstede, Situationens beskaffenhed i Øyenskin tage, oc vel overweie, hvad til Voris Festnings defension oc forsvar tienlig være kand, oc naar de alle omstendigheder med største flid overlagt, oc om et vist dessein sig imellum foreenet haver, skal de der over en allerunderdanigst Memorial Postwiis opsette, samtlig underskrive, oc Os, med de der til erfordrende tydelige Charter oc Afritzninger til allernaadigst approbation oc Videre Resolution tilskicke, paa det Vi altid Kunde vide, hvo nogen Dessein haver foreslagen, oc til hvem Vi skall holde Os, om mod forhaabning befindes skulle, at et eller andet icke retteligen er bleven anlagt, eller vedborligen forferdiget, hvorføre de oc med største flid der hen haver at see, at Vi icke føres i forgieves bekostninger, eller noget foreslaaes oc opføres, som siden skulle befindes Festningen enten meere skadelig, end gavnlig, eller U-nødig at Være, oc derfor maatte nedrives, oc forandres, saa frembt de icke dertil selv ville svare, oc indstaa for ald den forgieves bekostning som derved kunde forarsages oc

spildes, Hvorved Vi oc allernaadigst biude oc befaler, at de alle particuliere Considerationer. som kunde være imellem dennem, oc dette Øyemercke forhindre, aldels skall sette til side, oc Vores tienistes befordring sig allene allerunderdanigst lade være anselegen.

2.

Udj forbemelte bygnings Memorial skal de oc ved hver Post Specificere, hvad for Materialier til deszen forferdigelse udfordres, oc med hver Festnings Proviant oc Material-Forwalter overlegge, hvad slige Materialier af første haand der paa stedet Koster, oc saadan Taxt der hos sette, som forsvarlig eragtes, saa at Vi derved ingenlunde forfordeelis, saa kier vedkommende haver deris Ære oc Charge, ifald det siden anderledes befindes skulle.

3.

Iligemaade skal oc udj samme Memorial ved hver post anføres, hvor mange Soldater af Vores Geworbene Regiment, til handtlangere, der til behoves: Oc som ved Artillerie og andre wervede Compagnier, altid findes Grov- oc Klein-Smede, Snedkere, Tommermænd, Murmestere, oc andre slags Handwercksfolck, saa skall de seæ derhen, at hvis ved Festnings bygningerne i saa maade forefalder, ved dennem forferdiget, oc de Udgifter som forhen i slig fald gjort er, herefter best mueligst menageret worder, Oc Ville Vj allernaadigst, at alle Chefs af Artillerie- og andre Compagnier, hvor slige Handwercksfolck findes, dem U-wegerlig til slig Vores tieniste skal lade være følgachtige, naar de derom enten af Commandanten, eller bygnings-Inspecteuren skriftlig anmodes.

4.

Som Vi oc allernaadigst have Resolveret, Soldaterne af det Geworbene Regiment, for deris ved Festnings bygningen giørende Arbeid, noget til Drickepenge foruden deris ordinaire Leninger, herefter daglig at tillegge; Saa kand det udj Bygnings Memorialen, ved hver Post, hvor det fornødene Mandskab Specificeres, med anføres, oc des beløb bereignes; Ligesom Vi oc allernaadigst ere tilfreds, at Handwercksfolckene, som i forbemelte maade, af Artillerie- og andre Compagnier, til Vores tieniste bruges, til des store flid oc willigheds opmuntring, noget billigt Ugentlig forundes, oc i Memorialen blandt andre behøvende Udgifter med mueligste Mesnage Specificeres.

5.

Commandanterne saavelsom Conducteurerne skal have flittig indseende, at det Mandskab, oc Handtwercks folck, som til en eller anden Postes forferdigelse afgiven oc destineret er, af ingen, hvo det end oc er, til noget andet particulier arbeid brugt, eller ved de allernaadigst tillagde drickepenges betaling, nogen egenottighed søgt worder, efterdj Vi sligt, som En Kundbahr Malversation til Vores tienistes merkelige forhindring, under vedborlig straf for dennem, som sig derimod forseer, hermed alworligen wil have forbuden.

6.

Hvor fore oc Commandanten til des bedre rigtighed, hver dag om Mor-

genen tidelig paa Arbeids paraden sig selv schall lade finde, oc tilsee at ved arbeidsfolckenes inddeeling icke bruges nogen underslef, ligesom hand oc fra oc til, om dagen giver nøye agt paa, om det til samme Arbeid Commenderende Mandskab Virckelig er tilstede, oc dem til ald muelig fliid opmuntre: Hvorved Vi oc ere udj de allernaadigste tancker, at eftersom Soldaterne nu skal nyde drickepenge, foruden deris Lehninger, de oc her efter wel et par timer lenger Kand arbeide om dagen, end de tilforn giort haver, saa at i Steden for de forige 9 timer nu herefter anwendes Elleve timer, femb formidag, oc 6 eftermidag, til Vores tieniste.

7.

Naar nu bygnings Memorialen paa forbemelte maade er indrettet, skal det ved Garnisons Skrивeren in duplo udferdiges, af Commendanten, bygnings Inspecteuren og Ingenieur-Capitainen underskrives, oc Os der af det eene Exemplar; Mens det andet Vores pro tempore Commenderende Felt Marschall, tilskickes, saa snart det forige aars arbeid er til ende, paa det Vi des før derpaa allernaadigst kunde Resolvere oc til Materialiernis anskaffelse betimelig anstalt giores.

8.

Saa snart Commendanten oc bygnings Inspecteuren Voris allernaadigste Resolution paa de foreslagene Poster, som Vi allernaadigst ville have forferdiget, indhendiges Communicerer den første, Voris Proviant oc Material-Forwalter der paa stedet, under hans Haand, hvad for Materialier til forestaaende fortificationsbygning behoves, oc haver indseende med, at de, for den hos satte Taxt, i god tid indkiobt, oc paa behørige steder til reede hænder oplagt worder, paa det Arbeidet for deszen Manquements skyld, icke skulle blive for hindret, oc den beste Sommertid, sambt arbeids Pengene forgieves Consumeres.

9.

Ligesom bygnings Inspecteuren, paa sin side, de vedkommende Conducteurer tilstreckelig information giver, hvorledes de allernaadigst resolverede Poster, cfter de allernaadigst approberede desseiner oc Profiler retteligen bør at anlegges, med aller beste Menage opføres, oc forferdiges, saa fremt hand over all icke selv kand være tilstede det att forrette, Saa haver hand oc deraf at Communicere Commendanterne lige lydende Copie, oc af dennem der hos at fornemme, om de noget derved kunde have at erindre, som til Arbeidets forlettelse tienlig være kunde, paa det de tilligemed kand havè vedbørlig indseende, at alting behørig oc forsvarlig forferdiget worder.

10.

Conducteurerne skal efter Commendanternis oc bygnings Inspecteurens ordre give nøye agt paa Arbeids Materialerne som Material-Forwalterne anskaffer, om de ere Døgtige, for den ansatte oc der ved stedet brugelige Taxt, oc at de bliver vel employerede, finder de derved nogen mangel, da skal de det Commendanten strax tilkiende give, at der paa kand raades bod, saasom ermelte Conducteurer ey heller skal tilstede, at noget af slige til Vores Fæstnings bygninger ordinerede Materialier bort tages, oc til nogens particulier nytte forwendes eller bruges.

11.

Conducteurerne skal oc holde rigtig Journal over bygningen, oc der udj antegne, hvorviit arbeidet daglig avancerer, hvor mange arbeidsfolck derved wircelig har været tilstede, oc hvor mange Materialier af hvert slag, derpaa er medgaaen, oc give Commendanten hver afften derom vedbørlig rapport, saa oc videre aff hannem fornemme, hvad den følgende dag foretages skal: Af samme Journal skal Commendanterne Ugentlig sende en Copie til Vores Felt Marschall, oc Conducteurerne En til bygnings Inspecteuren, paa det hand altid kand vide, hvorvit Arbeidet i hver Festning, tid efter anden avancerer, oc om noget derved kunde vere at erindre.

12.

Paa de daglig fornøden Penge Udgifter saavit Bygningen vedkommer, oc paa forbrugende Materialier, giver hver steds Commendanten Material Forwalteren de behøvende ordres til hans Regenskabers beleg, naar han med Conducteurens sandferdig attest beviiser, hvad deraf forbrugt er, lige som ermelte Vores Proviant oc Material Forwaltere med rigtige Regenskaber til forelagte tid svarer Os paa Vores Rente Cammer til deris jndteget, oc Udgifter, som hid indtil sædvanlig wæret haver oc deris Instruction dem tilholder, hvor med ingen Commendant sig videre befatter, end at de til bygningen allernaadigst Ordinerede Midler efter hans Ordre, oc ved hans tro flittig tilsuun, til det allernaadigst Resolverede Arbeid forsvarlig oc vel employeret bliver.

13.

Saa snart om foraaaret, naar Saisonen det tillader, med arbeidet i Vore Festninger er giort en begyndelse, skal bygnings-Inspecteuren, eller hvor hand icke selv komme kand, Ingenieur-Capitain Jens Juel i hans sted, giøre en Reyse omkring i alle Festninger, hvor nogen important arbeid allernaadigst anordnet er, oc noye tilsee, om samme Arbeid paa hvert sted, efter de af Os allernaadigst approberede desseiner oc Profiler, retteligen er bleven anlagt, Arbeidsfolckene behørig repareret, oc bygnings Materialierne i vedbørlig Qualitet og Quantitet tilstede bragt, oc saa fremt hand derudinden nogen miszlighed fornemmer, haver hand det med Commendanternis videnskab oc got findende at redressere, oc Conducteurerne fuldkommen information derom at meddeele.

14.

Hvad Vi til et eller andet Arbeid udj Vore Festninger allernaadigst ordinerer, det skal derved i allemaader forblive oc det hverken staa udj Commendantens, Ingenieur Capitainens, eller Conducteurens magt, noget deraf til andet Arbeid, som udj bygnings Memorialen icke er foreslagen, eller af Os allernaadigst resolveret er, at forwende, Mens om noget, formedelst god menage, derved bliver forofriget oc sparet, det skal Vores Proviant oc Material Forwaltere tage udj god forvaring, oc Os dertil svare, at det Os i nest efterfølgende Aars Arbeid, om nogen fore tages, eller i andre maader kand komme tilgode, tilligemed alle overblevne arbeids Materialer, som hver gang, naar arbeidet ophører, udj bygnings Relationen ved hver Post indføres oc Specificeres skall: Saa maa de ey heller

nogen sinde gaa over den allernaadigst forordnede fundum, Mens have deris forslag oc bereigninger saaledis at indrette, at de dermed kand udkomme.

15.

Skulle ellers ved en eller anden Postes opføring, nogen besverlighed sig lade tilsiune, oc haandgribelig befindes, at formedelst nogen sær hændelse, det af Os allernaadigst approberede dessein, Uforbigengelig maatte forandres; Da skal sammesteds Commendant, med fortifications Inspecteuren oc Capitain Ingenieuren det noye tage i Øyensiun, des beskaffenhed wel begrundskæ. oc Os alle omstendigheder udj en Relation allerunderdanigst forestille oc Vores nermere allernaadigste Resolution derover indhente.

16.

Naar det er nu imod den tid, at om Høsten Arbeidet i Festningerne endes og nedlægges skall, da haver bygnings Inspecteuren, eller naar hand det icke overkomme Kand, Ingenieur Capitainen nødvendig at giøre en Reise omkring, oc paa hvert sted at eftersee, om arbeidet, efter Vores allernaadigste Resolution, forsvarlig forferdiget er, hvad for Materialier derpaa ere medgaaen, oc hvor meget det haver kostet: Hvor over hand med Commendanten oc Ingenieur Capitainen, forsaaviit de hans Inspection isærdelighed anwiiste Festninger angaar, en Ordentlig oc noye allerunderdanigste Relation Os at afstatte, oc saa fremt det Os allernaadigst skulle behage, nogen Videre bygning udj følgende Aar at lade foretage samtlig ydermeere allerunderdanigst forslag at giøre, efter den maade, som Vi Supra udj denne Vores allernaadigste Instructions 1. 2. 3. oc 4de: §. det allernaadigst anordnet oc befalet haver. Ved samme leilighed skal oc af dennem samtlig Material Forwalternes Regnskaber igjennem sees, examineres oc efter befundene rigtighed attesteris, at de dem til forelagde tid til Vores Rænte Cammer tilbørlig kand indsende.

17.

Ved alt foregaaende betages icke de i Vores Felt Marschalls fraværelse Commenderende Chefs, saasom Vores General Lieutenant Wibe Nordenfields oc General Major Fritschler Sondenfields, den Myndighed, at de jo, naar de enten de Ordinaire Quartals Münstringer at forrette, eller Vores Magazins de guerre et de bouche at tage udj Øyesiun, sig i Vores Festninger befinder, maa Arbeidet eftersee, oc dersom de et eller andet U-rigtig befinder, ved Commendanterne lade det remedere: Till hvilcken ende Commendanterne icke skal weigre sig dennem Vores allernaadigste Resolution om Festnings Arbeidet, naar de det begierer, at fremwiise, oc der af underretning at tage. Oc skal det Vores Ober-Kriigs Commissarius icke forhindret; Mens meget meere herved allernaadigst anbefalet være, hvergang, naar hand Mynstrer, noye at undersøge, om bygnings Materialierne for Land brugelig billig Taxt ere anslagene, oc i behørig døgtighed anskaffet, desligeste om de af Os allernaadigst Ordonnerede Arbeids eller dricke-penge, de arbeidende Soldater oc Handtwercksfolck, uden nogen andens egen nyttighed, rigtig ere bleven leverede, med videre, hand til Vores tienistes befordring derved at

erindre for tienlig kunde cragte. Hvor efter sig alle vedkommende allerunderdanigst haver at rette. Skrevet paa Vores Kongl: Residentz i Kiøbenhavn d: 14 Martij 1702.

Friderich R. Under Vor Kongl:
Haand oc Zignet.

C. v. Lente.

Den 20de Marts 1703 udstedte Kongen et Arbejdsreglement, indeholdende Regler for, hvorledes Officerer, Ingenieurer og Fortifikationsbetjente saavel som de Menige havde at forholde sig ved Fæstningsarbejder (Jordarbejder) for at spare Tid og undgaa alle Uordner og de dermed i Forbindelse staaende, unødvendige Udgifter. Den daglige Arbejdstid fastsattes til 10 Timer, naar der ikke arbejdedes i Akkord, og Hviletiderne beroede paa Kommandantens og Ingeniurens Godtfindende. For at undgaa Besværinger fra de Arbejdendes Side fastsatte Reglementet den daglige Akkords Størrelse, som f. Ex. i god Jord, der skulde transporteres 200 Skridt, for en Rode eller 6 Mand var $2\frac{3}{4}$ Schakter, hver 12' bred, 12' lang og 1' dyb, eller 396 Kubikfod. Jordens Beskaffenhed samt Akkordens Formindskelse ved indtrædende Hindringer bedømtes af Ingeniuren og Kommandanten i Forening. Fortifikationsbetjentene maatte hverken benytte Skjældsord, Slag eller anden raa Behandling ligeoverfor Underofficerer og Menige, men skulde korrigere forefaldende Feil med Beskedenhed eller om fornødent henvende sig til den ved Arbejdet kommanderende Officer. Redskaberne skulde behandles med Forsigtighed. Reglementet gav dernæst Regler for Arbeidsmaterialernes Uddeling og Vedligeholdelse ved Materialforvalteren, Indsendelsen af daglige Arbejdssedler, ugentlig Udbetaling af Arbejdspenge, Arbejdsstyrkens Størrelse og andet mere.

Et Reskript af 9de August 1738 fra General-Kommissariatet fastsatte nærmere ensartede Regler for Udbetaling af de nævnte Arbejdspenge til den i de kongelige Fæstninger arbejdende Soldatesque. Arbejdspengenes Størrelse, 2, 3 eller 4 β daglig, rettede sig efter Arbejdets Beskaffenhed og Udførelsesmaade, Arbejdstiden og Arbejdsstedets Natur.

Det vil af Ovenstaaende fremgaa, at der var tildelt Fæstningskommandanten en vis Myndighed med Hensyn til Bestemmelserne om og Udførelsen af Fæstningsarbejderne. At dette har kunnet give Anledning til Indgreb fra Kommandantens Side i den Fortifikationsbetjentene ellers paahvilende Tjeneste, er høist forklarligt, og det er derfor ikke til at undre sig over, at General-Kommissariatet under 20de April 1720 i en Rundskrivelse til samtlige Kommandanter meddelte disse en kongelig Resolution af 5te s. M., hvori det, i Anledning af at Kommandanter uden at tilkalde vedkommende Ingenieur- eller Artilleriofficer ikke alene havde forfattet og indsendt Projekterne til Reparationsarbejder, men ogsaa blandede sig i Arbejdet og disponerede over Bevillingerne til anden Brug end oprindelig bestemt, udtaltes, at Sligt ikke for Fremtiden vilde blive taalt, idet Bygningsprojekter, som vare forfattede uden Tilkaldelse af rette Vedkommende, ikke vilde blive paaagtede men strax tilbagesendte.

I en kort Beretning om Ordningen af Fortifikationstjenesten i Kjøbenhavn (sandsynligvis fra 1729), som findes i et i Ingenieurkorpsets Bibliothek be-
roende, ved den holstenske Fortifikations-Etat vistnok udarbejdet, haandskrevet
Værk, »Sammlung der nothwendigsten Nachrichten zu pflichtschuldigster Beob-
achtung Ihre Königl. Majestät zu Dännemarck, Norwegen etc. allerunterthänigster
Dienste vor die Herrn Ingenieur-Officiers«, der er afsluttet i 1770, udtales, at den
ledende Ingenieur (Fortifikationschefen) aarlig om Foraaret udsendte den ældste
Officer med de fornødne Haandværkere for at visitere alle under Fortifikationen
henhørende Bygningsværker. Ingenieurofficeren forfærdigede en Generalrapport
in duplo, som indsendtes til Chefen og Kommandanten, medens Haandværkerne
forfattede de fornødne Overslag, der indleveredes til Chefen, som da meldte det
til Kommandanten, hvorefter Arbejderne kunde foretages. Foruden dette aarlige,
store Hovedeftersyn, foretoges der mindre hver 8de eller 14de Dag ligeledes af
en Officer, og forefundne Mangler bleve strax rettede ved de daglige Arbejdere.
Til Arbejder, hvortil der ikke var anslaaet Penge paa de aarlige Bygningspro-
jekter, og som ikke kunde opsættes, kunde Chefen rekvirere Mandskab, som ingen
Betaling fik, men vexlede hver Dag, eller der kunde benyttes Slaver og Arre-
stanter.

Endnu bedre Oplysninger om Ordningen af Datidens Bygningstjeneste
giver en kongelig Resolution af 23de April 1725 vedrørende den holstenske For-
tikations-Etat. Efter denne Resolution skulde Fortifikationschefen tilligemed de
Øvrige dertil Forordnede være tilstede ved Afslutningen af og underskrive Kon-
trakter om Levering af Materialier til Fæstningsbygningerne. De i de bevilgede
Bygningsprojekter opførte Arbejder skulde paabegyndes efterhaanden efter Forti-
fikationschefens Bestemmelse og fortsættes, uden at der deri skete nogen Stands-
ning, dog saaledes at han af og til konfererede med Kommandanten og blev
enig med denne om Arbejdets Fremme. Hos Kommandanten skulde Fortifika-
tionschefen rekvirere den til enhver Tid fornødne Arbejdsstyrke af Garnisonen.
Kommandanten skulde overlægge med Fortifikationschefen, om hvilke Arbejder
der skulde foretages, og naar de skulde paabegyndes, og maatte ikke udstede
Befalinger til Ingenieurerne uden Chefens Vidende; saalænge denne var i Landet
og nær ved Fæstningen, skulde Kommandanten henvende sig til ham. Komman-
danten maatte ikke lade noget Arbejde udføre, som ikke var optaget i det appro-
berede Bygningsprojekt. Skulde sligt være nødvendigt i uforudsete Tilfælde,
skulde der forhandles med Fortifikationschefen desangaaende. Denne skulde have
Inspektion med de aarlig bevilgede Arbejder ligesom Kommandanten, der ikke
maatte foretage Dispositioner paa egen Haand. Material- og Proviantbetjentene
maatte ikke udlevere Materialier uden Kommandantens Samtykke, hvorfor Inge-
nieuren betimelig skulde indgive sine Rekvisitioner. De nævnte Betjente maatte
ikke uden Ingeniurens Vidende anskaffe nye eller forandre eksisterende Materia-
lier, men skulde efter endt Arbejde forevise denne Materialbeholdningen, for at
det Kassable kunde blive udskilt, og Afgangen forsynet med Fortifikationschefens
og Kommandantens Attestation. Sidstnævnte Myndigheder skulde gjøre Indstil-
ling om Salget af ubrugelige Materialier til General-Kommisariatet, og de ved
Salget indvundne Penge skulde anvendes paa det næste Aars Bygningsprojekt.

Naar dette skulde formeres, skulde Proviant- og Materialbetjentene i hver Fæstning efter forudgaaet Melding til Kommandanten forevise Fortifikationschefen de der beroende Beholdninger, hvorefter denne med Kommandanten skulde overlægge, hvad der skulde anvendes, for at Bygningsudgifterne kunde blive formindskede saameget som muligt. Ligesom Proviantbetjentene ikke maatte opstille Beregning over Udgifterne uden Ingeniurens Attest, maatte de heller ikke uden Kommandantens og Fortifikationschefens Samtykke anvende Pengene anderledes end oprindelig bestemt. De skulde derfor, saa ofte Fortifikationschefen forlangte det, forevise denne Kassebeholdningen og forelægge en nøiagtig Balance, saaledes at Chefen altid kunde sé, om Pengene vare tilstrækkelige, og hvad der kunde overføres som Beholdning til næste Bygningsprojekt. Den Attest, som Ingeniuren i Fæstningen gav Regninger og Kontrakter, skulde efterses af Fortifikationschefen, som, for at man kunde være vis paa, at det deri Anførte virkelig var rigtigt, ligeledes skulde forsyne dem med sin Attest.

I Anledning af at der ofte udførtes Arbeider, som ikke vare optagne paa de aarlige, approberede Bygningsprojekter, hvilket kunde vække Anstod ved Regningernes Revision eller give Anledning til allehaande Misbrug, resolverede Kongen under 2den April 1743, at besparede Beløb paa én Post kunde efter Fornødenhed anvendes til Forøgelse af en anden bevilget Post uden Approbation, men, hvor det gjaldt om Arbeider, som ikke fandtes paa Bygningsprojektet, skulde der gjøres Indstilling til General-Kommissariatet, som da vilde foranstalte det videre Fornødne.

Allerede tidlig benyttede man offentlige Licitationer saavel ved Bortforpagning af Arealer som ved Udførelsen af nye Arbeider, Reparationer, Præstering af Leverancer m. m.; ligeledes anvendtes Auktioner. Af andre denne Sag vedrørende Aktstykker fremgaar det saaledes, at Kongen under 16de Januar 1716 fastsatte »generale Licitations-Konditioner», og tvende kongelige Forordninger af 23de August 1736 og 8de Februar 1745 til den holstenske Fortifikations-Etat bestemte, at der fremtidig kun skulde holdes én Licitation over en Forpagtning eller et Arbeide, og at der strax kulde gives henholdsvis den Hoist- eller Lavestbydende Tilslag under Forbehold af hoiere Approbation, at de hidtil ulovlig anvendte Efter- eller Underbud fuldstændig skulde afskaffes, og at der i betimelig Tid skulde udstedes offentlige Bekjendtgjørelser om Licitationernes Afholdelse, ligesom den sidste af ovennævnte Forordninger fastsatte Regler for de Skridt, som vilde være at foretage i Tilfælde af Misligholdelse af de indgaaede Forpligtelser fra Forpagteres eller Entrepreneurs Side.

De daglige Tommerarbeider ved Bygningernes Vedligeholdelse udførtes af Tømrere, Snedkere og Hjulmænd, som rekvireredes ved Garnisonen i Fæstningen, og Tommermaterialerne dertil udleveredes paa nærmere Rekvisition fra Materialgaarden; til Mur- og Smedearbeide benyttedes derimod ofte civile Mestere. Slaverne brugtes til Tommerets Skjæring samt som Haandlangere. Der indgaves ugentlige Lister fra Kompagnierne over forefundne Mangler, og disse søgtes da strax afhjælpe. En Officer af Garnisonen havde Opsyn med Arbeiderne, men Overledelsen laa i Ingeniurens Haand. Ved Maanedens Slutning indgaves Arbeidslistes over tilgodegjorte Arbeidspenge (4 β for en Underofficer og 3 β for en

Menig), som da udbetaltes. Den 4de Juni 1755 befalede Chefen for den holstenske Fortifikations-Etat, at Ingeniurerne skulde føre Arbeidsjournaler, hvori Alt vedrørende Arbejderne indførtes, og hver Maaned indsende specificerede Rapporter, der tillige med samtlige Sagen vedrørende Skrivelser og Dokumenter skulde indlemmes i Journalen.

Under 12te August 1752 gav General-Kommissariatet bestemte Regler for Affattelsen af de aarlige Bygningsprojekter og Rapporter, som skulde indsendes til Kongen. Paa Bygningsprojekterne skulde Posterne opføres efter hinanden med en kort og bestemt Betegnelse, og de over hver Post formerede Overslag skulde vedlægges. I Rapporterne over udførte Arbejder skulde der i fire Kolonner angives Størrelsen af det bevilgede, det forbrugte, det til Postens Fuldførelse i Behold værende og det virkelig besparede Beløb.

De ved Fæstningerne ansatte Voldmestere, der havde Tilsynet med Fæstningsværkerne, henregnedes egentlig ikke til Fortifikations- men til Fæstningsbetjente, hvortil ogsaa Proviant- og Materialforvaltere hørte; dog foreligger der en udtrykkelig kongelig Ordre af 12te Mai 1756 for, at Voldmestrene og Tornplanterne ikke alene skulde staa under Kommandantens men tillige under Fortifikationschefens eller den i Fæstningen værende høieste virkelige Ingenieurs Befaling. Ligeledes omtales tidlig Bygningsskrivere, som vare ansatte direkte under Fortifikationschefen som dennes Sekretair. Fortifikationsbetjentene i Kjøbenhavn havde oprindeligt en »fri Mand« af Garnisonen til Hjælp ved Bestridelsen af deres Tjeneste. Den 19de August 1707 erstattedes denne Hjælp ved et Pengebeløb, men under 28de Januar 1733 resolverede Kongen, at der igjen skulde tilstaaes Betjentene en Mand, dog kun naar de vare kommanderede i virkelig Tjeneste.

Som Exempel paa, hvad der paa hine Tider medgik til Fæstningernes Vedligeholdelse, skal sluttelig anføres, at der efter det af Kong Frederik den Fjerde stadfæstede Reglement aarlig var bevilget:

Danmark:

Kjøbenhavn og Kristianshavn	4000 Rdlr.	
Citadellet Frederikshavn	2000 —	
Kronborg	3000 —	
Korsør	200 —	
Nyborg	1000 —	
Fredericia	1000 —	
Fladstrand og Hals	200 —	
		11400 Rdlr.

Holsten:

Gottorp	100 Rdlr.
Frederiksort	800 —
Helgoland	50 —
Rendsborg	4000 —
Glückstadt	2000 —
Steinburger Skandse	50 —

At overføre 7000 Rdlr. 11400 Rdlr.

	Overført	7000 Rdlr.	11400 Rdlr.
Hitler Skandse	500	—	
Oldenburg med Fort Apen	1000	—	
			8500 —
Norge:			
Aggershus	1000	Rdlr.	
Frederikstad	2000	—	
Frederiksten	1000	—	
Kongsvinger	400	—	
Kristiansand	500	—	
Bergen	200	—	
Trondhjem	800	—	
Vardohus	80	—	
			5980 —
	Ialt	25880	Rdlr.

Af disse Beløb medgik imidlertid en forholdsvis ikke ringe Del til Diæter og Reiseomkostninger, Løn eller Tillæg til forskellige Funktionairer, Skorstensfeining og andet Lignende.

Ingenieurkorpsset 1763—1842.

Ved den Mobilisering af den dansk-norske Hær, som havde fundet Sted i 1762 i Anledning af Stridighederne med Rusland, og hvor der var sendt et betydeligt Korps til Mecklenborg under Ledelse af den franske General-Feltmarskal Grev Saint-Germain, der var gaaet i dansk Tjeneste, havde der vist sig adskillige Mangler ved Hæren, som man, efter at denne atter var sat paa Fredsfod, søgte at raade Bod paa. Det overdroges Saint-Germain, der var en paa Krigserfaring rig Mand, at udarbejde en til Landets Evner svarende ny Plan for Hæren. Sit Forslag indsendte han i Foraaret 1763. Efter Saint-Germains Plan skulde de tidligere Fortifikations-Etater samles til et Ingenieurkorps, der ligesom Artillerikorpsset skulde have sit Sæde i Kjøbenhavn. Ved begge Korpsers udkrævedes der nemlig omtrent de samme Studier og Kundskaber, og de bedste Hjælpe midler til at erhverve disse opnaaedes, naar Korpsene samlede paa ét Sted, Kjøbenhavn, hvor Universitetet havde sit Sæde, og hvor begge Lærere i Matematik ved Korpsene skiftevis kunde give Officererne Undervisning. Ingenieurkorpsset skulde bestaa af 1 Chef, 3 Majorer, 4 Dessinateurer som Sekretairer hos Chefen og Majorerne, 4 Kapitainer, 4 Overkondukteurer (Premierkondukteurer), 8 Kondukteurer og 10 Underkondukteurer samt 1 »Maitre« i Matematik, ialt 35. Med denne S sammensætning mente Saint-Germain, at Korpsset var tilstrækkelig stærkt, selv om Hs. Maj. Kongen havde én Gang saa mange faste Pladser og Fæstninger, som han virkelig havde. Chefen skulde have Overopsynet med alle Fæstningsværker i Kongens Riger og Lande og skulde hvert Aar indsende en Rapport til Kongen

over alle fornødne Arbeider ved Fæstningerne. Han skulde visitere disse eller lade dem visitere, naar det var fornødent, samt ansætte Ingenieurer paa de Steder, hvor det var nyttigt for Tjenesten. Dog maatte saadanne Ansættelser indskrænkes saa meget som muligt for ikke at fjerne Officererne fra Korpset og derved hindre dem i at perfektionere deres Kundskaber. Majorerne skulde fordeles til Danmark, Norge og Holsten, hvor de skulde visitere Fæstningsværkerne og sende Rapporter om disses Tilstand til Chefen, for at denne kunde indhente allerhøieste Ordre med Hensyn til Arbeiderne. I Ingenieurkorpset maatte ikke optages Subjekter, som ikke i Forveien vare blevne examinerede og havde vist at være i Besiddelse af Anlæg til at blive dygtige Ingenieurer. De Ingenieurkorpsets tilkommende Penge skulde opbevares i Artillerikorpsets Kasse, og Gagerne skulde udbetales af sidst nævnte Korps's Regimentskvartermester. Da Landets Sikkerhed ikke beroede paa Fæstningernes Kvantitet men paa deres Kvalitet og Beliggenhed, foreslog Saint-Germain, tillige af økonomiske Grunde, Antallet af Fæstninger og de i samme ansatte Fæstningsbetjente betydelig indskrænket; Fæstningerne skulde i den Anledning bereises af en Ingenieurofficer og en kongelig Embedsmand, for at man efter den af dem indgivne Rapport kunde fatte en Beslutning i dette Spørgsmaal.

Den af Grev Saint-Germain indsendte Plan til Hærens Ordning vandt i alt Væsentligt Kong Frederik den Femtes Bifald, og den 3die August 1763 udstedtes derfor en kongelig Forordning, som bestemte, »hvorledes den danske Armée herefter skal forfleges og med samme forholdes.« Forordningen indeholdt for Ingenieurkorpsets Vedkommende de ovenfor anførte Punkter, kun bestemtes det, at Korpset skulde sammensættes og gageres saaledes:

	Aarlig.		
	Gage.	Kvarterpenge.	Ialt.
1 Chef	1700 Rdlr.	108 Rdlr.	1808 Rdlr.
3 Majorer, hver	1130 —	108 —	1238 —
4 Dessinateurer eller Sekretairer hos Chefen og Majorerne	132 —	36 —	168 —
4 Kapitainer	500 —	108 —	608 —
4 Premierkondukteurer	400 —	108 —	508 —
6 Kondukteurer	146 —	36 —	182 —
8 Underkondukteurer	132 —	36 —	168 —
1 »Maitre« i Mathematiken	500 —	» —	500 —

Ialt 31, medens Saint-Germains Plan foreslog 35 Officerer m. fl. Dette Tal formindskedes, som det strax skal ses, yderligere, da Organisationen skulde træde ud i Livet.

Iværksættelsen af den kongelige Forordning overdroges til Krigsbestyrelsen, og der toges alvorlig fat paa Sagen, efter at Land-Etatens tidligere Krigskancelli og General-Kommissariat ved kongelig Resolution af 28de Oktober 1763 vare blevne forenede til det kongelige General-Krigsdirektorium under General-Feltmarskal, Grev Saint-Germains Præsidium. Under 27de December 1763 indsendte Direktoratet en fuldstændig Plan til Ingenieurkorpsets Oprettelse, som

under 29de s. M. erholdt kongelig Stadfæstelse. Denne Dag, paa hvilken de 3 adskilte Fortifikations-Etater, den danske, den holstenske og den norske, til Gavn for den fremtidige Udvikling samledes under en fælles Ledelse, der havde sit Sæde i Danmarks Hovedstad, bliver saaledes, selv om selvfølgelig de siden da forløbne 120 Aar have medført mange og væsentlige Forandringer i den daværende Organisation, at betragte som Oprindelsesdagen til det danske Ingenieurkorps i dets nuværende Skikkelse og bliver saaledes næst efter den 6te November 1684 den anden væsentligste Mærkedag i vort Ingenieurvæsens 200 Aars Levetid

Den saaledes approberede Plan for Ingenieurkorpset fastsatte Følgende:

Korpset skulde bestaa af 1 Chef, 3 Majorer, 4 Kapitainer, 4 Overkondukteurer, 4 Kondukteurer, 4 Underkondukteurer og 3 Dessinateurer, ialt 23. Med Hensyn til dette Antal udtaltes det i Indstillingen, at, da Ingenieurkorpset efter den kongelige Forordning vilde være tilstrækkelig stærkt, selv om man havde havt dobbelt saa mange faste Pladser, som Korpset i Fremtiden skulde betjene, havde Øjemedet med den nu forelagte Plan været at bringe dets Styrke i »rigelig« Overensstemmelse med Antallet af Fæstningerne. At denne Opfattelse ikke var af lang Varighed, og at man efter faa Aars Forløb gjentagne Gange maatte skride til forholdsvis betydelige Forøgelse af Korpsets personelle Kræfter skal senere blive paavist.

I Indstillingen udtalte Krigs-Direktoriet dernæst Følgende:

»Ligesom det var bleven erkjendt for nyttigt at etablere Artilleriet i Kjøbenhavn, vilde det samme gjælde for Ingenieurkorpset, da begge Korpser i og for sig stode i nøie Forbindelse med hinanden og derved vilde faa Leilighed til at oprette en fælles Skole. Til Norge og Holsten vilde der begge Steder kunne detacheres to til tre Ingenieurer under en Majors Befaling for hvert Land, og deres Kvarterer vilde da ophøre her, medens nye vilde være at anvise dem paa deres Opholdssted. For det Første kunde de mest Øvede detacheres, fordi det ligefrem vilde være skadeligt at unddrage de mindre duelige Subjekter fra deres Studier.

Chefen skulde opholde sig i Kjøbenhavn men dog saavidt muligt selv bereise de Pladser, som skulde befæstes, og han skulde indsende alle Bygningsprojekter til General-Krigsdirektoriet.

Alle Ingenieurer skulde forlade deres hidtil hafte Ansættelse ved Infanteriet. »Das Genie ist von so weitläufigen Umfange, dass ein Officier von diesem Metier sich auf anderen Arten des Dienstes nicht einlassen kan, ohne sich zu zerstreuen und seinen Haupt-Gegenstand mit der Zeit aus dem Gesichte zu verlieren«. De erholdt fremtidig ikke Oppassere ved Infanteriet.

Da det kun kom an paa Talenter, saa skulde Ingenieurofficererne ikke avancere efter deres Ancienneteten men kun efter deres prøvede Kapacitet, dog saaledes at Ancienneteten skulde afgjøre Avancementet, hvis 2 Subjekter havde samme Duelighed.

Overhovedet vilde i Fremtiden Ingen være at admitere til dette Korps, som ikke i Forveien var bleven examineret og erkjendt for duelig dertil. For at gjøre Skolen saa almenyttig som mulig og efterhaanden vænne Officererne til den for dem saa nødvendige Kjendskab til deres Metier, skulde ogsaa Infan-

teriofficerer have Frihed til at frekventere denne Skole, idet der da, naar de kunde tilveiebringe gode Flidsattester fra Ingenieurofficeren, der kommanderede Skolen, ligesom ogsaa fra Læreren selv, ligeledes kunde reflekteres paa dem ved forefaldende Vakancer i Ingenieurkorpset.

Ingenieurkorpset skulde have fælles Regimentskvartermester med Artilleriet.

Opsynet med og Tilveiebringelsen af alle til Fæstningerne fornødne Materialier og derhen hørende Sager skulde ligge under Korpsets Ressort.

De Officerer, som i Følge den til Planen knyttede Liste ikke bleve ansatte i Ingenieurkorpset og hidtil havde hørt til dette, kunde afgaa derfra og sættes paa Vartpenge, indtil de kunde blive anbragte ved Infanteriet eller andensteds; de, som allerede stode ved Infanteriet, bleve ved deres Regimenter.«

Efter den approberede Plan ansattes Chefen for den holstenske Fortifikations-Etat, Generalmajor de Feignet, som Chef for det nye Ingenieurkorps, medens den tidligere Chef for den danske Fortifikations-Etat, Generalmajor Gedde, afgik fra Korpset, dog, da han var en gammel Mand, med Bibeholdelse af sine tidligere Indtægter paa Betingelse af, at Korpsets Chef ligesom forhen kunde raadføre sig med ham. Chefen for den norske Fortifikations-Etat, Oberstlieutenant Scheel, den eneste Officer af denne Etat, som overgik til Korpset ved dets Oprettelse, ansattes som Major i dette, men erholdt dog et Tillæg af 342 Rdlr. i sin Majorsgage, da han tidligere havde været bedre lønnet. Det samme var Tilfældet med Kapitain Pflueg, der var »ein sehr brauchbarer Subject«, og som ansattes som Kondukteur, men erholdt et extraordinairt Tillæg af 218 Rdlr. Disse Tillæg skulde senere bortfalde og indgaa i den kongelige Kasse.

Gagerne fastsattes iøvrigt som paa Side 27 anført. Kvarterpengene skulde bortfalde, saasnt der til Bedste for Krigskassen kunde tiltaas Ingenieurofficerne frit Kvarter in natura.

I en Skrivelse af 3die Januar 1764 meddelte Krigsdirektoriet Generalmajor de Feignet oven nævnte kongelige Resolution, samt paalagde ham uopholdelig at begive sig til Kjøbenhavn for at overtage Kommandoen over Korpset, hvornæst det udtaltes, at Oberstlieutenant Scheel og Major Dilleben skulde forblive henholdsvis i Norge og Holsten som Ingenieurmajorer, samt paalagdes det Chefen at gjøre Indstilling om Besættelsen af 2 Kondukteur- og 3 Dessinateurpladser, som vare vakante ved Korpsets Oprettelse, og at stille 2 Officerer og 1 Dessinateur til Tjeneste for hver af Majorerne. Tillige udbad Direktoriet sig en samvittighedsfuld Udtalelse om de fra Korpset afgaaende Officerer, for at man kunde danne sig en Mening om deres Brugbarhed i andre Stillinger. I en kongelig Haandskrivelse af 11te Januar 1764 gaves der Generalmajor de Feignet Meddelelse om hans Udnævnelse til Chef for Ingenieurkorpset, hvortil Kongen knyttede nogle smigrende Udtalelser om de Forventninger, han nærede til ham.

Omtrent samtidig med Oprettelsen af Ingenieurkorpset, nemlig under 24de Decemher 1763, approberede Kongen et ham af General-Krigsdirektoriet forelagt Forslag af 20. s. M. til Ordningen af Fæstnings-Etaten i Danmark og de tyske Provindser. Der skulde herefter, da det var nødvendigt, at Kongen havde nogle »haltbare und redoutable« Fæstninger, udarbejdes Planer til, hvorledes Kjøbenhavn med Citadellet Frederikshavn, Kronborg og Rendsborg kunde forstærkes,

saaledes at disse Fæstninger, efterhaanden som man kunde afsó de fornødne Midler til Arbeidernes Udførelse, kunde bringes nærmere til det Endemaal, hvortil de skulde tjene. Til de andre Fæstningers Vedligeholdelse skulde der kun anvendes det Allernødvendigste, saaledes at man efterhaanden kunde naa til kun at have 2—3 virkelige Fæstninger og tilforladelige Depotpladser.

For Fremtiden skulde en særlig Fæstningsfond bortfalde, hvorimod Chefen for Ingenieurkorpset ved Udgangen af hvert Aar skulde indsende et Bygningsprojekt over Fæstningerne. Med Hensyn til Fæstningernes Forsyning med Fæstningsbetjente bestemtes Følgende:

Kjøbenhavn og Rendsborg skulde være Fæstninger af 1ste Klasse og have en fuldstændig »Etat-Major« og en Generalsperson som Kommandant og Gouverneur. Til Etaten hørte bl. A. 1 Vold- og Plantagemester samt 1 Tornplanter.

Citadellet Frederikshavn, Kronborg og Glückstadt skulde være Fæstninger af 2den Klasse og af Fæstningsbetjente kun have 1 Kapitain-Vagtmester og 1 Voldmester eller Planteur. Chefen for det i Fæstningen værende Regiment skulde fungere som Kommandant.

Fladstrand, Frederiksort, Helgoland, Hitler-Skandse og Oldenburg skulde være Fæstninger af 3die Klasse og hver besættes med et Garnisons-Kompagni; af Fæstningsbetjente skulde der i Oldenburg forblive 1 Vagtmester-Lieutenant, som skulde have Opsyn med Fæstningsværkerne, der vedligeholdtes af Magistraten.

Nyborg og Fredericia skulde være Fæstninger af 4de Klasse og ikke besættes med Infanteri; iøvrigt skulde Forholdene her være som ved Oldenburg.

Korsør, Hals, Gottorp, Steinburger Skandse og Apen skulde være Fæstninger af 5te og sidste Klasse og ingen Fæstningsbetjente have, hvorimod Magistraten og de Embedsmænd, som vilde drage Nytte af Bygninger m. m., skulde sørge for disses Vedligeholdelse, hvorfor Fæstningerne af og til skulde inspiceres.

Rønne og Hammerhus paa Bornholm skulde beholde sine Militairbetjente efter det gamle Reglement, nemlig 1 Kommandant, 1 Vicekommandant, 1 Underkondukteur m. fl., samt 50 Rdhr. aarlig til Fæstningsværkernes Vedligeholdelse.

Ingenieur-Etaten skulde gjøre Overslag over Flytningen af de i Fæstningerne af 3de, 4de og 5te Klasse værende Materialier, fornemmelig Palissader, til Depotpladserne.

Da Materialvæsenet i Fæstningerne — Materialforvaltere, Materialgaarde, Materialheste — var knyttet til Fæstningernes Vedligeholdelse og Bygningsvæsen, skulde Fortifikationschefen bringe de hertil fornødne Udgifter i Forslag.

I Indstillingen udtaltes det fremdeles, at hvad der fremtidig skulde bygges, skulde skaffe Hs. Majestæt stærke Fæstninger. Naar der af de hidtil til danske og tyske Fæstninger bevilgede Beløb kunde blive en 40000 Rdhr. tilovers aarlig, saa fik man derved Midler til at sætte Kjøbenhavn, Citadellet Frederikshavn, Kronborg og Rendsborg i virkelig Forsvarsstand. Sluttelig hed det: »Die Einrichtung mit dem Etats-Major der Plätze stimmt mit dem Preussischen Fuss sehr überein; dieser Fuss ziele hauptsächlich darauf ab, im Ernste das zu haben, was man braucht. Ordnung und sorgfältige Vermeidung des Unnöthigen sind die Axe, um welche sich das ganze militairische Triebwerck herum drehen muss.«

Meddelelse om denne kongeligs Resolution tilgik Ingenieurkorpset fra General-Krigsdirektoriet under 4de Februar 1764, hvornæst det paalagdes Korpset at udarbejde de i Resolutionen omhandlede Forslag og indsende dem i behørig Tid, ligesom der gaves nærmere Bestemmelse for Flytningen af Materialierne fra de nedlagte Fæstninger (3de, 4de og 5te Klasse).

Et lignende Forslag som det oven anførte indsendtes under 27de Februar 1764 for de norske Fæstningers Vedkommende. Det udtaltes i dette, at det paa Grund af Norges betydelige Udstrækning vilde være unyttigt og kostbart at sikre dets Grændser ved Fæstninger, samt at der i Krigstid ikke vilde blive noget Væsentligt tilbage af den norske Hær, dersom mere end tre Fæstninger skulde forsynes med Garnison. Det kom ikke saameget an paa at have Barriere-Fæstninger som Depotpladser og da saadanne, som kunde være en Støtte for den norske Hær og en Hindring for Fjendens videre Fremrykning, før han havde bemægtiget sig dem.

Fæstninger af 1ste Klasse — som Rendsborg i Danmark — skulde være Frederikstad, fordi den beherskede Glommen, i Krigstid var det fornemste Kommunikationspunkt mellem Danmark og Norge og var af Betydning ligeoverfor en svensk Invasion, Kongsvinger, fordi den laa ved Glommen og paa Hovedveien fra Sverig til Norge, havde Norges kornrigeste Egne i Ryggen og skulde danne en Modvægt mod den svenske Fæstning Karlstad, Trondhjem, fordi det var nødvendigt at have en Depotplads nordenfjelds, og den var den bedst egnede hertil, ikke mindst fordi den laa ved Havet og saaledes stod i Forbindelse med Danmark ad Soveien.

Fæstninger af 2den Klasse — som Kronborg og Glückstadt — skulde være Aggershus og Frederiksten; Wardohus skulde være Fæstning af 3die Klasse, men dog have en Etat-Major paa Grund af sin isolerede Beliggenhed; Bergen skulde være Fæstning af 4de Klasse, Blakier af 5te Klasse, og Kristiansand skulde helt gaa ind. Frederiksholm eller Flekkerø, der mere var en Sø- end en Landfæstning, skulde overgaa til So-Etaten.

Indstillingen indeholdt iøvrigt væsentlig de samme Punkter som for de danske og tyske Fæstningers Vedkommende. Den approberedes af Kongen under 7de Marts 1764 og skulde ifølge kongelig Skrivelse til Ingenieurkorpsets Chef af 21de s. M. træde i Kraft fra 1ste Mai s. A., dog med en lille personel Forandring.

Ligeledes omtrent samtidig med Ingenieurkorpset oprettedes Artillerikorpset efter General-Krigsdirektoriets Forslag af 8de Januar 1764, vistnok approberet under 18de s. M. Artillerikorpset skulde fremtidig have sit Hovedsæde i Kjøbenhavn og foruden Staben, hvortil hørte 3 Artilleri-Provincial-Kommissairer, en i Danmark, en i Norge og en i Holsten, bestaa af 3 Batailloner, inddelte i 18 Kompagnier, samt 1 Haandværker-Sapeur-Mineurkompagni, ved hvilket der af Sapeurer og Mineurer skulde have: 1 Lieutenant, 1 Sergent, 1 Kadet, 2 Korporaler (tillige Mineur-Sapeurmestre), 4 Mineur-Sapeurmestre (Meister Miniers und Sappiers) samt 20 Mineur-Sapeurer. En »Maitre« i Mathematik skulde holde en fælles Skole for Artilleri- og Ingenieurkorpset og lønnes med 500 Rdlr. aarlig.

Under 24de Marts 1764 udfærdigede General-Krigsdirektoriet en Instruk-

tion for Ingenieurkorpset, som under 2den Mai s. A. erholdt allerhoieste Stadfæstelse. Instruktionen fastsatte i 43 Punkter de forskjellige Forhold, som vilde være at iagttage ved Overgangen til den nye Ordning.

Angaaende Sløifningen af de nedlagte Fæstninger, der hurtigst mulig skulde gaa for sig, skulde Ingenieurkorpset korrespondere nærmere med Artillerikorpset, og der skulde til de forskjellige Fæstninger i den Anledning afsendes Ingenieurofficerer, som skulde indtræffe der samtidig med Artilleriets Provincial-Kommissair. Hvad der kunde bruges i Hovedfæstningerne af Materialier, skulde transporteres derhen, medens Resten skulde bortsælges. Depotet for Arbejdsredskaber, saasom Spader, Skovle, Hakker etc., skulde fremtidig henlægges under Artillerikorpset, hos hvilket Ingenieurkorpset kunde rekvirere, hvad det behøvede, og tilbagesende itubrudte Gjenstande til Reparation. Tilsynet med og Vedligeholdelsen af Artilleribygningerne underlagdes Ingenieurkorpset. I Bygningsprojekterne skulde kun optages Hovedreparationer, og Indehavere af Friboliger skulde selv vedligeholde disse under Ingenieurkorpsets Tilsyn.

De kongelige Barakker afleveredes i god Stand og mod Kvittering til Regimenterne, som da skulde vedligeholde dem, dog saaledes at Hovedreparationer foregik for kongelig Regning. Ingenieur-Etaten undersøgte to Gange om Aaret, om Barakkerne vare vel vedligeholdte.

Bygningsprojekterne skulde ved hvert Aars Begyndelse indsendes til General-Krigsdirektoriet. 14 Dage inden et Aars Udgang skulde der fremsendes Beregning over, hvad der var anvendt i Aarets Løb, og Restance-Regninger maatte ikke optages i Bygningsprojekterne. Naar disse bleve approberede, vilde de blive tilbagesendte med en Bemærkning om Størrelsen af de tilstaaede Beløb. Foruden disse skulde Ingenieurkorpset aarlig have Lov til at disponere over 3000 Rdlr. til uforudsete Udgifter. Hele Bevillingen vilde blive anvist i 3 Terminer, nemlig med $\frac{1}{3}$ i Begyndelsen af April, Juli og Oktober.

Chefen for Ingenieurkorpset vilde erholde 1 Materialforvalter og 2 Materialskrivere, hvoraf først nævnte skulde forblive i Kjøbenhavn, medens der skulde detacheres en Materialskriver til Norge og en til Holsten. Deres Gager, henholdsvis 20 og 16 Rdlr. maanedlig, skulde afholdes af Beløbet til uforudsete Udgifter. Saasomt man skulde paabegynde den paatænkte Indretning af Depotpladser, kunde Korpset gjøre sig Haab om at faa flere Officianter efter Behov.

Ingenieurkorpset skulde have en egen Bygningskasse, og Kassekommissionen skulde bestaa af 3 Medlemmer, Chefen, 1 Kapitain og 1 Overkondukteur, samt Materialforvalteren som Kasserer. Til Kassen hørte 4 forskjellige Nøgler, en for hver af Kommissionens Medlemmer og en for Kassereren. Naar de detacherede Majorer havde Penge i Behold, skulde disse ligeledes nedlægges i en Kasse, hvortil Majoren og den hos ham værende Officer som Kassekommissairer samt Materialskriveren hver havde sin Nøgle. Majorerne skulde sende alle Regninger, underskrevne af de to Kassekommissairer og paraferede af Materialskriveren, til Hoved-Bygningskassen. Dennes Kommissairer reviderede alle indløbende Regninger og verificerede Indtægt og Udgift. Regnskabet for det forløbne Aar, som skulde indsendes til General-Krigsdirektoriet, skulde underskrives af samtlige Hovedkassekommissairer og paraferes af Materialforvalteren. Disse indestode hver for sig

for Regningernes Rigtighed, hvilket de ligeledes kunde fordre af dem, fra hvem de modtog Regninger.

Alle Leverancer til Ingenieurkorpset skulde bortliciteres offentlig, hvilket foregik i Nærværelse af vedkommende Kassekommissairer. Tilstede skulde tillige være Distrikternes Krigskommissairer eller ogsaa en civil Person, samt ved betydelige Licitationer Stedets Kommandant Naar det ikke udtrykkelig var befalet anderledes, maatte der kun gives Tilslag paa General-Krigsdirektoriets nærmere Approbation. Der skulde betids udstedes Bekjendtgjørelser om »termino licitationis«.

Materialforvalteren og Materialskriverne skulde holde nøiagtige Inventarietabeller over Alt, hvad der tilhørte Korpset. I Slutningen af Tabellen skulde der gives Oplysning om Af- og Tilgang, og Tabellerne skulde revideres og autoriseres af Kassekommissairerne. Bygningerne skulde indføres i et særskilt Inventarium, der skulde opbevares i Kassen, medens vedkommende inspektionshavende Officer erholdt et fidimeret Exemplar.

Planer, Kort o. s. v., som vare betroede Korpsets Chef, skulde forblive under hans specielle Forvaring, og ved Slutningen af hvert Aar skulde han sende et Register derover til General-Krigsdirektoriet.

Alt skulde ledes med Økonomi under Hensyntagen til Grundsætningen, at undgaa det Unødvendige for at naa det Nødvendige. Kun hvor det ikke kunde undgaaes, maatte der rekvireres Kommanderede fra Regimenterne. Med Rekvirering af Slaver maatte der omgaaes meget sparsommeligt, idet det Overflødige hverken maatte statuere i det Smaa eller det Store. Sager, som ikke sorterede under Militair-Etaten, og som Korpset skulde beskjæftige sig med, maatte ikke opføres i Bygningsprojekterne, men skulde optages i særskilte Forslag. Med de nedlagte Fæstninger skulde Korpset kun befatte sig, saalænge Sløifningen varede. Instruktionen indeholdt endnu nogle andre Detailbestemmelser, særlig om Afslutningen af Afregningen for Fæstningerne ultimo 1763, som imidlertid her ikke skulle omtales.

Ovennævnte Instruktion er omtalt saa udførlig, fordi den indeholder den første virkelige Ordning af hele Korpsets Bygningstjeneste, en Ordning, der i Principet ikke afviger meget fra den nuværende. Med det Samme, dette Spørgsmaal berøres, skal her nævnes enkelte Bestemmelser vedrørende Bygningstjenesten, der skrive sig fra de nærmest paafølgende Aar.

Under 4de Mai 1765 befalede General-Krigsdirektoriet, at der i Slutningen af de aarlige Bygningsprojekter skulde angives, hvormange Underofficerer og Menige der behøvedes som Kronarbeidere ved hver Fæstning, for at man kunde blive sat i Stand til at give rette Vedkommende positive Ordre i saa Henseende.

Den 14de September 1765 meddeltes det Korpset, at der fra 1766 aarlig vilde blive stillet en bestemt Sum, derunder ogsaa til Fæstningsarbeider, til det norske Krigsdirektoriums Disposition, hvorfor Bygningsprojekterne for Norges Vedkommende fremtidig skulde sendes til bemeldte Direktorium.

Under 14de December 1765 bestemte General-Krigsdirektoriet, at der hvert Aar af Ingenieurkorpset skulde aflægges og indsendes et dokumenteret Regnskab over de af samtlige Fæstninger modtagne Materialier, saa at man kunde sé den aarlige Af- og Tilgang og Beholdningen ved Aarets Udgang.

Under 23de April 1766 resolverede Kongen, ifølge Krigsdirektoriets Skrivelse af 26de s. M., at Anskaffelsen og Vedligeholdelsen af Skandseredskaber, der tidligere havde ligget under Artillerikorpssets Ressort, fremtidig skulde besørges af Ingenieurkorpsset for de til Fæstningernes Vedligeholdelse bevilgede Midler.

Af en Skrivelse af 14de Marts 1767 fra General-Krigsdirektoriet til Ingenieurkorpsset og en anden Skrivelse af 26de Oktober 1768 fra dette til Generalitets- og Kommissariatskollegiet*) fremgaar det, at Revisionen af Korpssets Aarsregnskaber foregik i et Revisionskontor; Notaterne besvaredes af Korpsset, hvorefter Krigsbestyrelsen deciderede.

Under 11te September 1767 indstillede Ingenieurkorpsset, at Arbeidsaaret skulde sluttes ved Udgangen af Oktober og det nye begynde den 1ste November, idet der i November og December ikke foretoges Arbejder af Betydning, hvorved man vilde vinde Tid til i disse to Maaneder at bringe alle Regnskaber i Orden saavel i Danmark som i Norge og Holsten, saa at Regnskabet kunde indsendes senest i Februar, idet iøvrigt Kvartalsextrakterne vilde give Oplysning om de besparede Beløb. Denne Indstilling approberede General-Krigsdirektoriet den 19de September s. A.

Den 25de Februar 1769 meddelte Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet Ingenieurkorpsset, at Kongen fremtidig havde bevilget 50000 Rdlr. aarlig til Fæstningernes Vedligeholdelse, og der udtaltes samtidig det Haab, at man vilde være sparsommelig med Anvendelsen af dette Beløb og efterhaanden lade Fæstningerne paa bedste Maade reparere derfor. I den anførte Sum vare de 3000 Rdlr. til uforudsete Udgifter indbefattede. Med Fremsendelsen af Bygningsprojektet for 1770 indstillede Korpsset, i Anledning af at flere vigtige Arbejder maatte udsættes, at de af den fastsatte Fond Aar for Aar bespærede Beløb maatte deponeres i Hoved-Bygningskassen, idet man derved desto hurtigere vilde kunne faa de manglende Arbejder udførte. Herpaa resolverede det kongelige Generalitets- og Kommissariats-Kollegium under 3die Februar 1770, at de i et Aar bespærede Beløb skulde blive staaende i Krigskassen som Reserve for et kommende Aar, samt at det vilde være heldigt for Fremtiden ikke at bringe de 50000 Rdlr. i Forslag til Bygningsarbejder, for man i det mindste havde 5000 Rdlr. i Reserve til uforudsete Arbejder.

Som tidligere bemærket maatte man snart, efterhaanden som Fordringerne til Ingenieurkorpsset voxede, skride til en successiv Forøgelse af de ved Organisationen af 29de December 1763 og den deraf følgende Instruktion for Korpssets Virksomhed tildelte personelle Kræfter.

Ved kongelig Resolution af 17de April 1764 udnævntes saaledes den ved den danske Fortifikations-Etat tidligere staaende Bygningsskriver til Bygningsskriver ved Ingenieurkorpsset med Gage som Materialskriver.

*) General-Krigsdirektoriet førte fra 11te September 1766 Navn af det høie Krigsraad og deltes under 24de Oktober s. A. i det høie Krigsraad og Land-Etats-General-Kommissariatet, der atter under 10de Marts 1767 forenedes til et General-Krigsdirektorium, som under 18de December s. A. forandredes til Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet, samtidig med at der oprettedes et tilsvarende Kollegium for Norge istedetfor det daværende Krigsdirektorium.

Ved kongelig Resolution af 19de September 1764 ansattes der en særlig Materialskriver i Trondhjem sandsynligvis paa Grund af denne Fæstnings isolerede Beliggenhed, og ved en anden kongelig Resolution af 4de Juni 1766 ansattes ligeledes en forhenværende Overkondukteur ved den holstenske Fortifikations-Etat som Ingenieurkapitain i samme By, uden egentlig at henregnes til Ingenieurkorpset.

Under 31te Juli 1765 udnævntes efter gjentagne Indstillinger fra Chefen en Kondukteur til Ingenieuradjutant med Karakter som Kapitain af Infanteriet og Rang og Gage som virkelig Overkondukteur. Han forfremmedes senere til Ingenieurkapitain, men forrettede vedblivende Adjutanttjeneste.

Den 29de August 1765 ansattes der en særlig Materialskriver i Frederikstad og Frederiksten i Norge, og under 5te Juli 1766 udnævntes en 2den Bygningsskriver ved Korpset, ved hvilket der saaledes nu fandtes 7 Officianter, nemlig 1 Materialforvalter, 4 Material- og 2 Bygningsskrivere.

Den 19de Mai 1768 forøgedes Korpset med 3 virkelige Ingenieurkapitainer, men allerede samme Efteraar indsendtes et Forslag til en yderligere, meget betydelig Udvidelse af Korpset.

Under 18de Oktober 1768 tilgik der nemlig Korpset følgende lakoniske Ordre fra Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet:

»Wann Sr. Mayst. der König allergnädigst zu vernehmen verlangen:

»wozu die bey dem Ingenieur-Corps stehende Officiers eigentlich gebraucht werden, und ob selbige dergestalt beschäftiget sind, dass sie bey vorfallender Gelegenheit nicht auch zu andern in ihr Fach einschlagenden Sachen angestellt werden könnten?«

Als erwarten wir so bald möglich einen ausführlichen Bericht vom Königl. Ingenieur-Corps.«

Herpaa indløb der Svar fra Generallieutenant de Feignet allerede under 26de s. M. Han henlede først Opmærksomheden paa, at Korpset ved Sammen-smeltningen af de 3 Fortifikations-Etater fra Begyndelsen af 1764 var bleven saaledes indskrænket, at Antallet af Officerer langtfra var tilstrækkeligt til det daglige Tilsyn med Fæstningsarbejderne, saaledes at Tjenesten kunde fremmes paa behørig Maade. Faktisk bestod Korpset efter de senere Udvidelser foruden Chefen af 3 Majorer, 8 Ingenieurkapitainer (ikke indbefattet den før omtalte Ingenieurkapitain i Trondhjem), 4 Overkondukteurer, 4 Kondukteurer, 5 Underkondukteurer og 2 Dessinateurer (1 Underkondukteur forrettede Dessinateurtjeneste hos Chefen), ialt 27. Disse vare fordelte paa følgende Maade:

1. Danmark:

a. Kjøbenhavn og Kristianshavn: 1 Major, 2 Ingenieurkapitainer, 1 Overkondukteur og 1 Underkondukteur (som Dessinateur), ialt 5, hvoraf Kapitain Niebuhr var fri for al Tjeneste for at tilendebringe en Beskrivelse af sin orientalske Reise. Uden en Forstærkning med 1 Underkondukteur vilde det, ogsaa af Hensyn til mulig indtrædende Sygdomstilfælde, være umuligt at bestride Tjenesten ved disse betydelige Fæstningsværker.

b. Citadellet Frederikshavn: 1 Over- og 1 Underkondukteur, ialt 2.

c. Kronborg: 1 Ingenieurkapitain og 1 Underkondukteur, ialt 2. Navnlig

af Hensyn til Vedligeholdelsen af den kostbare Stenbeklædning paa Kysten, som led megen Skade under de hyppige Orkaner, vilde det være nødvendigt her at have endnn 1 Kondukteur.

2. Norge:

a. Kristiania med Aggershus: 1 Major, 1 Kondukteur og 1 Dessinateur, ialt 3.

b. Frederikstad: 1 Over- og 1 Underkondukteur, ialt 2.

c. Frederiksten eller Frederikshald: 1 Ingenieurkapitain og 1 Underkondukteur, ialt 2.

d. Kongsvinger: 1 Ingenieurkapitain.

e. Bergen: 1 Kondukteur.

f. Trondhjem: (1 Ingenieurkapitain).

Af Hensyn til de mange Reparationsarbeider ogsaa i de nedlagte Fæstninger og de i samme værende Artilleribygninger, hvortil det var vanskeligt for Majoren at beordre Officerer, foresloges det norske Detachment forøget med 1 Kondukteur og 1 Underkondukteur.

3. Holsten:

a. Rendsborg: 1 Major, 1 Ingenieurkapitain, 1 Overkondukteur, 1 Kondukteur og 1 Dessinateur, ialt 5, af hvilke Ingenieurkapitain Clasen i Følge kongelig Ordre var beskjæftiget med Arbeider vedrørende en egal Indretning af Maal og Vægt i de kongelige Stater.

b. Glückstadt: 2 Ingenieurkapitainer og 1 Underkondukteur, ialt 3, hvoraf Kapitain Detmers var beskjæftiget med et af Kongen paabudt Opmaalingarbeide ved Elben for at tilveiebringe et paalideligt Kort.

Ogsaa i Holsten var der betydelige Reparationsarbeider ved de nedlagte Fæstninger, og de disponible Kræfter vare saa faa, at man havde maattet ansætte en Infanterilieutenant til at have Inspektion med Retableringen af en Dæmning ved Frederiksort,

Af Ovenstaaende vilde det fremgaa at det var umuligt at ansætte Ingenieurofficererne ved andre med deres Fag beslægtede Arbeider, da deres Tid var fuldstændig optagen af Tjenesten. Naar Officeren om Aftenen kom hjem fra Arbeidet, skulde han indføre Alt i sin Journal for ordentligvis at kunne formere sine Kvar-tals-Kasseextrakter, og ved Aarets Slutning samle Regningerne samt udarbeide sin Rapport og et Forslag til Arbeider, som skulde optages paa næste Aars Bygningsprojekt. I nogle af Fæstningerne, hvor der ingen Materialskriver fandtes, maatte Ingenieurofficererne selv besøge Material- og Inventarieregnskaberne. De fra samtlige Steder indkomne Materialregnskaber, som omfattede 7—800 Regninger, samt Inventarielisterne revideredes af Korpschefen med Hjælp af Majoren og Kapitainen i Kjøbenhavn som Kassekommissairer, hvormed hele Vinteren gik. Trods al anvendt Omhu og Møie skulde man endvidere tillige besvare de af Revisionskontoret gjorte Notater.

De faa ledige Timer skulde Officererne anvende til Studier i Ingenieurvidenskaben, der berørte alle andre Videnskabs Omraade, for at uddanne sig til dygtige Ingenieurer i enhver Retning. Hertil knyttede Korpschefen følgende Bemærkning: »obwohlen auch, ich es nicht läugne, dass eine saubere Zeichnung

der Plans nothwendig, so machet dieses aber doch noch keinen Ingenieur aus, dergleichen an der Fenster-Scheibe zu copiren.«

Fremdeles skulde Ingeniøren kjende Regler for Angreb paa og Forsvar af Fæstninger, hvorfor han flittig maatte læse i militaire Skrifter og anstille sine Meditationer derover, hvortil kom, at ingen af Korpsets daværende Officerer havde Krigserfaring. Selv Chefen, der dog havde været i østerrigsk Krigstjeneste og der overværet Beleiringer m. m., maatte bestandig anstille Forskninger i slige Skrifter.

»Niemand hat ausgelernet, sondern muss noch täglich lernen, ohngeachtet aller angewandten Mühe verbleibet doch den menschlichen Augen noch vieles verborgen, und obschon ich nun mehro in die 52 Jahr in Kriegs Diensten stehe, so kan ich mich dessen noch nicht entübrigen.« General de Feignet udtalte endvidere, at Beskjæftigelser, som ikke vedrorte Tjenesten, vilde distrahere fra dennes Hovedsag, og foreslog samtidig, at der for hver Fæstning udfærdigedes 3 Planer i bestemte Maalestoksforhold, nemlig en, som omfattede Fæstningsværkerne og de indre Bygninger, en, som omfattede Fæstningen med Forterrain i 500 Roders Afstand, og en, hvorpaa Omegnen i en god Mils Afstand var indlagt. Til Opmaalingen af disse Planer, der vilde være af stor Betydning for Fæstningernes Forsvar, vilde ingen Officerer kunne undværes, hvorfor der hertil foresloges antaget 2 nye Overkondukteurer, som skulde aflægge Ed paa ikke nogensinde til Andre at ville give Oplysninger om Planerne. Af disse skulde der udfærdiges 3 Exemplarer, et til Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet, et til Fæstningskommandanten og et til Chefen for Ingenieurkorpset.

Generallieutenant de Feignet beklagede dernæst, at han som Chef for samtlige 3 Fortifikations-Etater ikke havde mere Gage, end Chefen for hver enkelt af disse tidligere havde havt, samt anmodede om, at der maatte blive tilstaaet ham Reisediæter, for at han kunde blive sat i Stand til aarlig at inspicere de i en Provinds beliggende Fæstninger.

Sluttelig indstillede han, at det kongelige Ingenieurkorps's daværende Personale i Anledning af det af ham Fremsatte maatte blive forøget med 2 Overkondukteurer, 2 Kondukteurer, 2 Underkondukteurer og 1 Dessinateur, ialt 7, samt udtalte, at han underkastede sig Hs. Majestæts endelige Bestemmelse i dybeste Ærefrygt, men bad om, at hvad han havde fremsat om Korpsets Detailler ikke maatte blive taget unaadig op.

Under 11te Februar 1769 meddelte Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet Ingenieurkorpset, at Kongen havde bifaldet, at Korpset forstærkedes med ovennævnte 7 Officerer, samt at Gagerne til disse kunde udbetales fra 1ste Mai s. A., men havde ønsket, at nogle af de paa Vartpenge staaende Ingenieurofficerer samt nogle fra Kadetkompagniet bleve bragte i Forslag.

Ingenieurkorpset kom herefter til at bestaa af følgende Officerer: 1 Chef, 3 Majorer, 8 Ingenieurkapitainer, 6 Overkondukteurer, 6 Kondukteurer, 7 Underkondukteurer og 3 Dessinateurer, ialt 34.

Som en supplerende Oplysning til den nys givne Redegjørelse for de Ingenieurofficererne dengang paahvilende Pligter skal det her meddeles, at en kongelig Befaling af 1ste Marts 1768 om Tjenesten i Fæstningerne og Kvarte-

rerne bl. A. bestemte, at der foruden den sædvanlige Infanteriexercits hvert Aar skulde holdes Øvelser i Angreb paa og Forsvar af Fæstningsværker efter Aftale mellem den ældste Officer eller Fæstningskommandanten og den hoist-befalende Ingenieurofficer. Ingenieurofficererne skulde veilede Tropperne, ved Forsvaret med Hensyn til den bedste Maade at besætte Værkerne paa, Fordelene ved raserende, krydsende, Front- og Flankeild samt Midlerne til at skaffe sig disse, ved Angrebet med Hensyn til Valget af den mindst farlige Vei for at naa de som Angrebsobjekt bedst egnede Værker, hvorledes man skulde sætte sig fast i disse m. m. For at give en bedre Forestilling om de forskjellige Arbeider, skulde Værkerne traceres med Straabundter eller Faskiner. I Fæstninger, hvor Pladsen tillod det, skulde der hvert Aar i 8 Dage holdes Øvelser i Anlæg af forskjellige Feltværker til Brug i Infanteristillinger, og disse Arbeider skulde ledes af Ingenieurofficerer, medens Infanteriet afgav Arbeidsstyrken.

Den 16de September 1771 udnævntes Generallieutenant Huth til Chef for Ingenieur- og Artillerikorpset, en Stilling han beholdt lige til sin Død den 6te Mai 1806. Under denne indsigtfulde, ualmindelig dygtige og energiske Mands mangeaarige Ledelse udvirkedes der meget Betydeligt til Bedste for begge Korpser, ikke mindst hvad Officerernes Uddannelse angaar, og han støttedes i disse Bestræbelser derved, at han allerede i Slutningen af 1771 indtraadte som Deputeret i Generalitets- og Kommissariatskollegiet og senere blev Statsminister, hvorved han fik bedre Leilighed til at gjøre sin Indflydelse gjældende.

Allerede under 24de Oktober 1771 indsendte Generallieutenant Huth et Pro-Memoria til Kongen, hvori han oplyste, at han havde ladet udfærdige et Inventarium over Ingenieurkorpsets Arkiv, hvoraf det fremgik, at de i samme værende Tegninger af danske, norske og holstenske Fæstninger vare hoist mangelfulde og uensartede samt uden skrevne Oplysninger. Det havde forbauset ham, at der hverken fandtes en Instruktion for Chefen eller en Anvisning til Beskjæftigelse for Korpsets Officerer, hvorved man kunde blive sat i Stand til at bedømme Enhvers Kundskaber og Duelighed, og han ansaa det for nødvendigt, at han for tilbørlig at kunne fremme Tjenesten kjendte Officererne, hvoraf flere vare detacherede til fjerne Egne. Til den Ende vedlagde han et Forslag til en Beskjæftigelse for Ingenieurkorpset. Aarsagen til, at Korpsets Arkiv var saa defekt, mente han var, at tidligere Chefer for deres Bekvemmeligheds Skyld havde haft Arkivet hjemme, og at det ved deres Afgang ikke var tilbageleveret med den fornødne Omhu. For fremtidig at forebygge Sligt foresloges det i dette Øjemed at benytte nogle Værelser paa den kongelige Materialgaard eller i en anden kongelig Bygning, hvor da fremtidig alle Korpsets Sager skulde deponeres og registreres af Bygningsskriveren, der skulde være ansvarlig for deres Opbevaring.

Forslaget til Korpsets Beskjæftigelse gik ud paa:

- at tilveiebringe nøiagtige og ensartede Planer af samtlige Fæstninger med deres Omgivelser indtil 6000 Skridts Afstand;
- at udkaste for hver Fæstning et Projekt til dens Forbedring med Angivelse af de tilstedeværende Mangler;
- at angive for hver Fæstning den fornødne Besætning og Bestykning, Am-

- munitions- og Proviantforsyning, samt hvor og hvorledes en Provision for 6 Maaneder kunde anbringes;
- at angive de fornødne Forsvarsforanstaltninger ved en Beleiring, saa at de kunde tjene til Instruction for Kommandanterne;
 - at udarbejde for hver Fæstning en Angrebsplan for dens svageste Punkt med en Angivelse af de bedste Forholdsregler til Forsvar mod et saadant Angreb;
 - at optage Krokier over det omgivende Terrain med samtlige derpaa værende Terraingjenstande;
 - at udarbejde et Projekt til, hvorledes ved en Krigs Udbrud Tropperne i Norge og Holsten bedst vilde være at samle samt Magasiner og Depoter at anlægge og sikre;
 - at regulere en Generalkvartermesters Departement med Hensyn til Guider, Pionerer, Pontonerer o. s. v.

Ved Udgangen af hvert Aar skulde der affattes en Beretning om, hvor langt man var kommen med disse Udarbejdelser.

Under 12te November 1771 meddelte Struensee Chefen for Ingenieurkorpset, at Kongen havde approberet Forslaget, og at det var overdraget Chefen at bringe det til Udførelse og at anvende alle optænkelige Midler til at øve og fuldkommengjøre Officererne i deres Metier samt at sørge for, at kun dygtige Folk ansattes ved Korpset.

Et af General Huth under 11te December 1773 indsendt Forslag til en bedre Indretning af Ingenieurkorpset approberedes af Kong Christian den Syvende den 20de Januar 1774. Efter Forslaget skulde Korpset fra 1ste Februar s. A., og indtil de daværende tvende Ingenieurmajorer samt Oberstlieutenant Cathen, Kapitain Niebuhr og Overkondukteurerne vare avancerede til en bedre Gage, sammensættes og gageres paa følgende Maade, Chefen ikke medregnet:

2 Majorer à 1130 Rdlr.	2260 Rdlr. aarlig Gage.		
1 Major vakant, af hvilken Vakance Kapitain Niebuhr indtil videre skulde gageres med	800 —	—	—
1 Kapitain, Oberstlieutenant Cathen	700 —	—	—
6 Kapitainer, hvorunder 1 Overkondukteur supponeredes at avancere til Kapitain, à 692 Rdlr.	4152 —	—	—
3 Premierlieutanter, som vare 3 Overkondukteurer, à 400 Rdlr.	1200 —	—	—
4 Premierlieutanter à 314 Rdlr.	1256 —	—	—
7 Sekondlieutanter à 214 Rdlr.	1498 —	—	—
3 Dessinateurer à 144 Rdlr.	432 —	—	—
<hr/>			
27 Hoveder	12298 Rdlr.		

Samtlige Ingenieurofficerer skulde endvidere nyde Kvarter in natura eller Kvartergodtgjørelse, fra Majorer til Overkondukteurer inklusive 108 Rdlr. og alle de øvrige 36 Rdlr. aarlig. Naar de ovennævnte Officerer vare avancerede til en bedre Gage, skulde Korpset sammensættes og gageres saaledes, Chefen ikke iberegnet:

3 Majorer	à 892 Rdlr. aarlig	2676 Rdlr.
7 Kapitainer	à 692 — —	4844 —
7 Premierlieutenanter	à 314 — —	2198 —
7 Sekondlieutenanter	à 214 — —	1498 —
3 Dessinateurer	à 144 — —	432 —

27 Hoveder 11648 Rdlr.

foruden Kvarter in natura eller Kvarterpenge, fra Major til Kapitain inklusive 108 Rdlr. og de Øvrige hver 36 Rdlr. aarlig.

Ved sidst nævnte Ordning vilde der spares 638 Rdlr., som stilledes til Disposition for Ingenieurkorpset til nyttig Anvendelse og til Tillæg til Majorerne, hvorom der da vilde være at gjøre særlig Indstilling. Tillige bevilgedes af Bygningskassen et aarligt Tillæg af 100 Rd. til hver af Korpsets tvende Bygningsskrivere.

En kongelig Resolution af 11te Februar 1785, der skulde træde i Kraft fra 1ste Marts, hvad Gageforbedringerne angaar dog først fra 1ste Juli s. A., bestemte endelig Korpsets Sammensætning saaledes:

1 Chef	1700 Rdlr.
3 Majorer	à 1092 Rdlr. 3276 —
7 Kapitainer	à 892 — 6244 —
7 Premierlieutenanter	à 314 — 2198 —
7 Sekondlieutenanter	à 214 — 1498 —
3 Dessinateurer	à 144 — 432 —

foruden Kvarter in natura eller Kvartergodtgjørelse, 108 Rdlr. aarlig fra Chefen til Kapitainerne og 36 Rdlr. for de Øvrige.

Til Disposition for Korpset som efter Organisationen af 20de Januar 1774 638 —

28 Hoveder 15986 Rdlr.

Ved denne Organisation formindskedes altsaa Korpset med 6 Officerer. Den var imidlertid ligesom Organisationen af 29de December 1763 ikke af lang Varighed, idet den nemlig allerede i de allerførste Aar af det 19de Aarhundrede, medens General Huth endnu var Chef for Korpset, afløstes af en anden, hvorved Personellet betydelig forøgedes.

Under 8de Juni 1792 resolverede Kongen, at Pladsen som 2den Bygningsskriver, der var vakant paa Grund af Dødsfald, ikke skulde besættes, men at der derimod skulde ansættes en Materialskriver paa Kronborg med 186 Rdlr. aarlig, samt at 1ste Bygningsskriver skulde have et Tillæg af 24 Rdlr. i sin aarlige Gage.

Forinden det 18de Aarhundrede forlades, skal endnu omtales enkelte Forhold fra dets Slutning, som, selv om de ikke direkte vedrøre Ingenieurkorpset, alligevel have en berettiget Plads i denne Fremstilling til Sammenholdelse med Korpsets senere Udvikling.

En Kabinettsordre af 29de September 1771 til Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet meddelte, at Kongen istedetfor den tidligere eksisterende Bygningskommission havde oprettet en Over-Bygningsdirektion, til hvilken alle Forslag og

Overslag til Bygninger, der henhørte under Civilbygningskunsten og ikke vedrorte Defensions- og Fortifikationsarbejder, ligesom ogsaa Planer og Overslag til Veiforbedringer skulde indsendes til Undersøgelse. Til Medlem af Direktionen havde Kongen allerede under 9de September s. A. udnævnt Kapitain Peymann af Ingenieurkorpset.

Hvad Veivæsenet angaar, er der i Arkiverne forefundet et Udkast til en Plan for et Veikorps, hvortil bl. A. paaregnedes 2 Ingenieurkapitainer, 2 Overkondukteurer og 2 Kondukteurer; det paagjældende Aktstykke er ikke dateret, men skriver sig sandsynligvis fra 1766, da Generallieutenant Huth havde Direktionen af Veiarbejderne. I April 1767 underlagdes disse Rentekammeret, og den 15de December 1769 nedsattes der en Kommission til Bestyrelsen af Veianlægget fra Kjøbenhavn til Roskilde. En Kabinetsordre af 26de Oktober 1770 bestemte, at Anlægget og Vedligeholdelsen af Veie fremtidig skulde underlægges Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet, hvorfor den tidligere nedsatte Kommission skulde opløses og aflevere alle Sager vedrørende Veiarbejderne til Kollegiet; men allerede den 21de December 1771 overdrog den anden Kabinetsordre »de generale Arrangementer af Veiarbeidet til Over-Bygningsdirektionen, til hvilken Kollegiet derfor skulde aflevere alt derhen hørende; denne Direktion underlagdes i 1773 Rentekammeret. Den 2den November 1778 oprettedes General-Veikommissionen, og den 31te August 1785 bestemtes det, at Veipersonalet — Overveimestere, Veimestere og Kondukteurer — skulde udgjøre et militairt Korps under Kommissionen. En kongelig Forordning af 13de December 1793 gav nærmere, udførlige Bestemmelser for Ordningen af Veivæsenet i Danmark, derunder forskjellige Regler vedrørende militaire Kommandoers eller Pionerers Deltagelse i Veiarbejdet.

Under 4de Septemder 1772 oprettedes en Pionerbataillon, hvortil de hvervede Regimenter i Danmark og Holsten skulde afgive det fornødne Mandskab. Ordren af 12te s. M. til Regimenterne indeholdt bl. A. Følgende: »Saa beordres N. N. Regiment herved til benævnte Pioneer-Bataillon, som kommer til at staae under Major von Leyonstiernes Commando, at afgive 3 dygtige og tilforladelige Underofficerer, 1 Tambour og 36 Gemene. I Henseende til Tambouren og de Gemene kommer det hverken an paa Folkenes Høide, Anseelse eller Alder, dog maae de ei allene ikke være bekendte Tyve eller liderlige Folk, men endog have fuldkommen sunde og stærke Lemmer, samt de fornødne Kræfter til at kunne arbeide, siden Arbejderne ved de Kongl. Slotte, Haver etc. herefter af denne Bataillon skal fourneres. — — — I øvrigt staaer det Regimentet frit, til dette afgivende Mandskab i al Fald at tage saadanne Invalider, som endnu besidde Kræfter nok til at kunne gjøre Tjeneste i meerommeldte Bataillon, dog maa deres Pensioner indtil videre ikke til andre bortgives.« Denne mærkelige Bataillon ophævedes allerede ved kongelig Resolution af 17de Mai 1773, idet der af den oprettedes 4 Garnisonskompagnier for Bergen og Trondhjem. Under 24de April 1789 oprettedes et Pionerkompagni, om hvilket en kongelig Resolution af 19de Februar 1790 bestemte, at dets Underholdning, da de for Landmilitair-Etaten approberede Planer Intet tilstode dertil, og Finantskollegiet ikke heller vilde bidrage længere end til Udgangen af det foregaaende Aar, skulde indskrænkes og udredes af Veikassen, paa hvis Bekostning dets Indretning især var sket.

Under 15de April 1791 resolverede Kongen, at Kompagniet skulde indgaa ved Maanedens Udgang, og Mandskabet tildeles de i Kjøbenhavn garnisonerende 6 Regimenter, som hvert skulde udvælge 1 Underofficer og 2 Mand pr. Kompagni, der til alle Tider, og saa ofte det forlangtes, kunde afgives til Veiarbejde paa General-Veikommissionens nærmere Rekvisition hos Kommandanten.

Efter en af Feltmarskallen, Prindsen af Hessen-Cassel, indgiven Plan til en Forbedring af den danske Armés Indretning, som approberedes af Kongen under 11te December 1789 og skulde træde i Kraft næstkommende 1ste Januar, foregik der nogle Forandringer ved Artillerikorpsot, af hvilke her skal nævnes, at der istedetfor det tidligere Haandværker-Sapeur-Mineurkompagni oprettedes 1 Fyrværker- og Mineurkompagni, hvorved der bl. A. var ansat 1 Mineurmester og 16 Mineurer, samt 1 Haandværkerkompagni, som talte 2 Bromestere, 4 Pontonersergenter og 4 Pontonerer blandt sit Personel. Denne Plan for Artillerikorpsot ændredes noget ved en kongelig Resolution af 7de December 1792, efter hvilken der ved Haandværkerkompagniet foruden Ovennævnte tillige ansattes 24 Pionerer.

For i Mangel af Pionerer at have nogle saadanne ved Infanteriregimenterne, som kunde aabne Debucheer for Artilleriet, resolverede Kongen under 13de Januar 1792, at samtlige Regimenter i Danmark og Norge skulde forsynes med Skandsetoi efter en af Artillerikorpsot indleveret Prove, samt at af de ved et Regiment værende Tommermænd skulde Halvdelen hver bære 2 Spader, idet de da fritoges for at medføre den sædvanlige Tommermandssav, en Fjerdedel hver 1 Brodhakke og en Fjerdedel hver 1 Øxe. Bæreredskaerne skulde forfærdiges saa lette som muligt. Vægten af Redskaer med Bæresele var: for 2 Spader $9\frac{1}{4}$ \bar{u} , for Hakken $6\frac{3}{4}$ \bar{u} og for Øxen $6\frac{1}{4}$ \bar{u} .

Krigsudrustningerne i 1801 havde vist, at Forandringer i Hærens Sammensætning i flere Retninger vare ønskelige, bl. A. at det til Raadighed værende Personel af Ingenieurkorpsot langtfra var tilstrækkeligt. Hertil kom, at en kongelig Forordning af 11te Juni 1802 fuldstændig havde ophævet den fremmede Hverving og bestemt, at den staaende Hærs Rekrutering fremtidig skulde iværksættes ved Udskrivning af Landets unge Mandskab efter Reglerne i Forordningen af 20de Juni 1788 om Stavnsbaandets Løsning og de nu givne yderligere Bestemmelser. Det blev derfor i vort Aarhundredes første Begyndelse nødvendigt at skride til en gennemgaaende Forandring af Hærens Organisation.

Hvad Ingenieurkorpsot angaar, da foreligger der fra General Huths Haand, sandsynligvis fra December 1802, en Indstilling til Kronprindsen, indeholdende et forelobigt Udkast til Ingenieurkorpsots Formering og dets Beskæftigelse, som frembyder saameget af Interesse, at det fortjener en nærmere Omtale. Forslaget gik i alt Væsentligt ud paa Følgende.

Sammenlignede man Antallet af Fæstninger med Ingenieurpersonalet, vilde man komme til det Resultat, at dette var saa svagt, at det neppe kunde bestride Garnisonstjenesten, at der Intet blev tilbage til Felttjenesten, og at man vanskelig vilde kunne erstatte en Afgang ved Sygdom eller afgive Officerer i extraordinaire Tilfælde. Til Ansættelse under de kommanderende Generaler vilde der i Krigstid til Jylland, Fyen og Holsten behøves 4 og til Norge ligesaa mange Ingenieurofficerer, altsaa ialt 8, som da bleve unddragne Fortifikationsstjenesten netop

paa Tider, hvor Kommandanterne mindst kunde undvære dem. Fremdeles behøvedes, naar et Troppekorps blev sammendraget, mindst 4 Ingenieurofficerer ved Generalkvartermesterstaben. For at afhjælpe denne Trang vilde det være nødvendigt, at Korpset forøgedes med 11 Officerer, saa at det kom til at bestaa af 39. Da det imidlertid vilde være svært nok at faa saamange brugbare Officerer, foresloges det aarlig fra Militairinstitutterne at optage i Korpset nogle af de dueiligste Subjekter, som havde Lyst dertil. Dels fordi Ingenieurofficererne vare saa beskæftigede, at de vanskelig kunde faa Orlov, dels fordi de ikke havde en Mand af Kompagnierne til Opvartning, og dels fordi Avancementet i Korpset var saa slet, vare de uheldigere stillede end andre Officerer, hvorfor det foresloges at forhøje deres Gager, saa at de fuldstændig kunde ofre sig for Tjenesten og Videnskaben.

I Fredstid var Opførelsen af nye Værker eller Bygninger og Vedligeholdelsen af ældre deres Beskæftigelse, hvortil der fordredes stor theoretisk og praktisk Kundskab. De maatte ogsaa selv udføre alle Overslag samt attestere og indestaa for alle Regninger. I Krig vare de mere udsatte end Andre for Fare; blot at tracere og udføre et Logement paa Kontreskarpen midt under Fjendens Ild udkrævede en Mand med den største Koldblodighed og Omtanke.

Ingenieurofficererne bestræbte sig vel for at perfektionere sig, men for at kunne gøre dette maatte de have Leilighed og Fritid dertil. Ved hver Fæstning burde der derfor ansættes en Materialskriver, som under Officerens Befaling kunde forfatte og renskrive Materialregnskabet og Inventariet, der horte til de besværligste Arbejder, samt hjælpe til ved Opsynet med Arbejderne; hertil kunde benyttes gamle veltjente Underofficerer af Armeen, der kunde regne og skrive godt, idet saadanne Folk vilde ansé en Materialskriverpost for en stor Lykke og derfor vilde udfylde den med Troskab.

Korpsets kundskabsrigeste Kapitain skulde være »Anfører og Leder« i Videnskaben, hvorfor der skulde tilstaas ham et Tillæg; han skulde opholde sig i Kjøbenhavn, hvor alle de unge Officerer vare, indtil de bleve dygtige nok til lede Fæstningsarbejderne.

Der foresloges derfor en ny Plan for Korpset, hvorefter dette kom til at bestaa af 39 Officerer, fordelte i 3 Brigader, en for Danmark, en for Norge og en for Holsten, som kommanderedes henholdsvis af Chefen og de 2 Oberstlieutenanter. Efter Forslaget skulde Korpset sammensættes og gageres saaledes:

1 Chef	2400 Rdlr.
2 Oberstlieutenanter à 1600 Rdlr.	3200 —
6 Kapitainer med Majors Rang à 1000 Rdlr.	6000 —
9 — à 756 Rdlr.	6804 —
9 Premierlieutenanter à 300 Rdlr.	2700 —
9 Sekondlieutenanter à 200 —	1800 —
3 Dessinateurer à 200 —	600 —
Løn til 1 Bygningsskriver hos Chefen	300 —
Tillæg til Læreren	400 —
<hr/>	<hr/>
39	24204 Rdlr.

	Overført . . .	24204 Rdlr.
1	Materialforvalter i Kjøbenhavn og Citadellet Frederikshavn til sig og en Skriver	700 —
2	Materialforvaltere i Rendsborg og Aggershus, til-lige Kassekommissairer, à 400 Rdlr.	800 —
10	Materialskrivere i Glückstadt, Frederiksort, Nyborg, Kronborg, Frederikstad, Frederiksten, Kongs-vinger, Trondhjem, Bergen og Kristiansand, à 300 Rdlr.	3000 —

Ialt 53 Hoveder med Bygningsskriveren. 28704 Rdlr.

I Forslaget knyttedes hertil følgende Bemærkning: »Wenn nun das Corps de Génie vorgeschlagenermaassen eingerichtet und bezahlt würde, so hätte ein jedes Individuum desselben eine reizende Hofnung in die Zukunft, welches um so viel nothwendiger für sie ist, da ihre Laufbahn eingeschränkt, und sie in derselben von dem Anfang ihrer Dienstjahre bis an das Ende ihres Lebens fortwandern müssen; man könnte nun auch mit Gewisheit vermuthen, dass ein jeder Officier desselben sich frohen Sins seinem Metier widmen würde.

For at uddanne Officerene til deres Bestemmelse og give dem Leilighed til at afholde Øvelser og Forsøg efter et nærmere angivet Program, foresloges der fremdeles ved Ingenieurkorpset oprettet 3 Pionerkompagnier, hvert bestaaende af 3 Sergenter, 6 Korporaler, 45 Pionerer og 1 Tambur, ialt 55 Hoveder. De aarlige Udgifter ved disse Kompagnier beregnedes til 12547 Rdlr. 48 β. I Forslaget udtaltes det, at denne Sum maaské ved første Øiekast kunde synes vel stor, men naar man erindrede, at Pionererne som øvede Folk kunde bidrage meget til at holde Fæstningerne i god Stand, hvilket ikke altid opnaedes ved Kronarbeiderne, og at de i en Krig vilde være uundværlige for at holde Veiene passable for Kolonnerne, tilveiebringe Kommunikationer og benyttes ved Forsvaret, saa vilde man finde, at de rigelig fortjente deres Sold. Til hver af Hovedfæstningerne, hvor Brigadens Officerer ogsaa opholdt sig, skulde der forlægges et Kompagni, for at Øvelserne kunde bivaanes af Alle.

I hver Provinds skulde der ansættes 1 Oberstlieutenant eller Brigadechef, 1 Ingenieurkapitain og 1 Adjutant eller Dessinateur, ved hvert Kompagni 1 Kapitain, 1 Sekondkapitain, 1 Premierlieutenant og 1 Sekondlieutenant.

Hærorganisationen af 8de Juni 1803 gav imidlertid ikke Korpset Alt, hvad det ønskede, om end Personalet blev betydelig forøget. Da Korpset, som var fordelt overalt i Fæstningerne og dengang af Officerer havde 1 Chef, 3 Majorer, 7 Kapitainer, 7 Premierlieutanter og 7 Sekondlieutanter, ikke med denne Styrke tilfulde kunde udføre Kongens Tjeneste, saaledes som det attraaedes, bestemtes det ved den nye Organisation, at saavel Officerskorpset som Antallet af de til Regnskaber og Inventariernes Rigtighed behovende Betjente skulde forøges.

Efter Planen kom Korpset til at bestaa af:

1 Chef	1644 Rdlr.	Aarlig
Tillæg	356 —	2000 Rdlr.
At overføre . . .	2000 Rdlr.	

	Overført . . .	2000 Rdlr.
3 Kommandeurer i Danmark, Norge og Holsten, à 1200 Rdlr.		3600 —
3 Majorer à 900 Rdlr.		2700 —
10 Kapitainer à 756 Rdlr.		7560 —
10 Premierlieutenanter à 282 Rdlr.		2820 —
10 Sekondlieutenanter à 198 Rdlr.		1980 —
<hr/>		<hr/>
37 Officerer.		20660 Rdlr.
3 Dessinateurer à 300 Rdlr.		900 —
1 Lærer	400 Rdlr.	
til forefaldende Udgifter	40 —	
		<hr/>
		440 —
		<hr/>
		22000 Rdlr.
1 Bygningsskriver i Kjøbenhavn		300 —
1 Materialforvalter —		500 —
2 Materialforvaltere i Rendsborg og Aggershus, à 300 Rdlr.		600 —
10 Materialskrivere à 186 Rdlr.		1860 —
		<hr/>
		3260 Rdlr.

hvilket sidste Beløb ligesom tidligere skulde afholdes af Fæstningsbygningsskassen.

Til denne Plan knyttedes følgende Bemærkninger:

»1) Ingenieur-Corpset foroges med Officerer og nye Charger, hvorved den Corpset allernaadigst bevilgede særskilte Rang ophæves, saaledes at de Officerer, hvilke fra nu af udnævnes eller forfremmes derudi, sættes lige med de øvrige Officerer-Classer i Armeen.

2) Endskjondt Kundskaber allerede forudsættes ved en som avancerer i Corpset, saa kan han dog ikke noksom dyrke de til hans Fag henhørende Videnskaber; til den Ende ansættes ved Corpset en Lærer, hvortil Corpset stedse har at foreslaae en prøvet, indsigtfuld Mand, som kan opfylde dette Kald og paatage sig at vejlede unge tilgaaende Officerer, hvis Opholdssted fortrinligen bliver Kjøbenhavn, indtil de ved aflagte Prøver ere befundne duelige nok, at dem ene kan betroes og overdrages en Fæstning, og de derudi forefaldende Arbeider.

3) Til Dessinateurer foreslaaes saadanne Mænd, som ikke gjøre Fordring paa videre Forfremmelse, som er Aarsagen til den for disse ansatte høiere Gage.

4) Foruden en Bygningsskriver i Kjøbenhavn og en Materialforvalter i de 3 Hovedfæstninger Kjøbenhavn, Aggershuus og Rendsborg, ansættes paa Cronborg, i Nyborg, Frederikstad, Frederiksteen, Kongsvinger, Tronhjem, Bergen, Christiansand, Glückstad og Frederiksort, hvert Sted en Materialskriver. Naar dertil efterhaanden kunde bringes længe og veltjente duelige Underofficerer af Armeen i Forslag, var det vel, hvilket fortrinligen anbefales Corpsets For- og Omsorg.

5) Den, som avancerer fra Cadet eller Fricorporal fra et af Instituterne til Officerer i Corpset, er befriet for at betale Depeche-Gebyr og Forbedrings-

Gage ved denne hans første Befordring til Officerer, og skal sammes Beløb gøtgjøres Vedkommende af andre Fonds.

6) Enhver Officerer og anden Betjent, som beskikkes af Kongen og nyder Gage efter Maaneder og ikke efter Dage, naar den avancerer eller faaer Tillæg i Gagen, indeholdes den halve Deel af Forøgelsen eller Forbedringen derudi, indtil fulde 3 Maaneders Gage havs indestaaende, som inddrages, og ved Generalitets- og Commissariats-Collegiet forbliver in Deposito, indtil samme efter den derom udgivne særskilte allerhoieste Anordning igjen er at udbetale.

Med Hensyn til de øvrige Udgifter til Armeen fastsatte Hærplanen bl. A. Følgende: Til Fæstningernes Reparation, hvortil ikkun har været bevilget 50000 Rdlr., udfordres i det mindste 80000 Rdlr. om Aaret, da de havende og stedse sig forøgende militaire Bygninger og Broers Vedligeholdelse desuden fordrer og medtage store Summer.

Den nye Plan meddeltes Korpset ved Skrivelse fra Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet af 11te Juli 1803.

Hærorganisationen af 8de Juni 1803 forandrede ogsaa Artillerikorpsets Sammensætning. Det deltes i 3 Brigader, den danske, den norske og den hollandske, og hele Korpset havde endvidere, ligesom tidligere, 1 Fyrværker- og Mineurkompagni samt 1 Haandværkerkompagni, som fordeltes efter Fornødenhed til Arsenalerne i Fæstningerne. Disse Kompagniers Udstyring henholdsvis med Mineurer og Pontonerer var fuldstændig som efter Organisationen af 1789 (se Side 42), saa at de i 1792 tilkomne Pionerer ved Haandværkerkompagniet altsaa bortfaldt.

Den 6te Mai 1806 om Morgenen Kl. 2 $\frac{1}{2}$ døde General og Statsminister Huth efter et langt og virksomt Liv, i hvilket han havde udrettet meget til Bedste for det, han var sat til at styre, saa at Hæren og ikke mindst Ingenieur-korpset led et stort Tab ved hans Bortgang. Den 16de s. M. udnævntes Generalmajor Hans Christopher Gedde til Chef for Korpset; han overtog Posten under vanskelige Forhold, og hans Ledelse af Korpsets Anliggender fik en uventet og brat Ende, idet der allerede i den første Maaned af 1809 meddeltes ham Afsked under saa eiendommelige Omstændigheder, at de fortjene kortelig at omtales her.

Som Følge af Kjøbenhavns Overgivelse til Englænderne den 7de September 1807 nedsatte Kronprindsen under 7de November s. A. en Overkrigscommission med Prinds Frederik af Hessen som Præces til Undersøgelse og Paadømmelse af de med denne sørgelige Begivenhed forbundne nærmere Omstændigheder, og samme Dag belagdes de høiere militaire Personer, som havde deltaget i Bestemmelsen om Kapitulationen, med Arrest. Blandt disse var en tidligere Ingenieur-officer, Generalmajor Hendrik Ernst Peymann, der var Hoistkommanderende under Kjøbenhavns Beleiring, samt Ingenieurkorpsets Chef, Generalmajor Gedde. Det talrige Antal Klagepunkter gik for Førstnævntes Vedkommende i det Væsentlige ud paa, at han ikke havde opfyldt sine Pligter saavel med Hensyn til de fornødne Forberedelser til Forsvaret som under selve Beleiringen og ved Kapitulationen, medens den vigtigste Anklage mod Sidstnævnte var, at han ikke betimelig havde gjort Forestilling om de Mangler, som fandtes ved Fæstningsværkerne, og navnlig lagdes det ham til Last, at han i Krigsraadet havde ytret,

at Fæstningen under dens daværende Forfatning ikke kunde holde sig og ikke heller afslaa en Storm, hvorved »han, som Ingenieurgeneral, havde virket skadeligt og afgjørende paa den høistkommanderende Generals Beslutninger«.

I sit klare og bestemte Forsvarsindlæg udtalte Generalmajor Gedde bl. A. Følgende:

«I en Række af nogle og 60 Aar er der af de paa hinanden følgende Chefer for Ingenieurkorpset gjort mange Forslag til Kjøbenhavns Fæstnings Forbedring. Adskillige have været underkastede Kommissionsbedømmelse; andre have endog været bifaldte, men naar Arbejdet derpaa skulde begynde, har altid Finantsernes Tilstand forhindret Udførelsen. Saaledes er ét Aar fulgt paa det andet; og naar undtages nogle Embellissements, saa ere Værkerne endnu, som de vare for 100 Aar siden. Ingenieurkorpsets sidste Chef, General v. Huth, anvendte alle sine Kræfter for at faa Fæstningen sat i vedbørlig Stand, men ogsaa han var Pengemanglen i Veien.

Kronprindsen kjendte fuldeligen alle Fæstningernes især Kjøbenhavns forfaldne Tilstand og ønskede intet hellere, end at sé dem satte i bedste Stand. Det kongelige Generalitets- og Kommissariats Kollegium var ved de idelige fra Ingenieurkorpset indkomne Rapporter over Fæstningsværkernes Forfald saa noie bekjendt med deres Tilstand, at det ikke behøvede nogen nyere og idelig Paa-mindelse. Ved hvert Aars Bygningsforslag har jeg ikke fortiet, at Fæstningerne vare i en mislig Tilstand og altsaa fuldt opfyldt min Pligt som Chef for Ingenieurkorpset. Jeg har saaledes i min 60aarige Tjenestetid gjort mangfoldige Forslag og Overslag til Ting, som næsten alle bleve approberede, men hvoraf ingen er sat i Værk.«

Denne overbevisende Udtalelse viste tydelig, hvor uretfærdig Anklagen var. De Anklagede skulde imidlertid dømmes, maaské tildels for at tilfredsstille den offentlige Mening, som hentede sin Næring fra Rygter af den vildeste og mest graverende Art om Landsforræderi og Lignende. Den 16de November 1808 afsagde Overkrigscommissionen for de to omhandlede Generalers Vedkommende følgende Dom:

Generalmajor Hendrik Ernst Peymann bør have Ære og Liv forbrudt og hans Gods være konfiskeret;

Generalmajor Hans Christopher Gedde bør have sit Liv forbrudt.

Paa denne haarde Dom resolverede Kongen under 18de Januar 1809 af Hensyn til de Domfældtes lange og tro Tjeneste, at Generalmajor Peymann skulde have Afsked af Krigstjenesten uden Tilladelse til at bære Uniform og Feltegn og skulde indtil videre opholde sig indenfor Citadellet Frederikshavns Volde, samt at Generalmajor Gedde skulde afskediges i Naade. Allerede under 28de Januar benaadedes og løslodes imidlertid Generalmajor Peymann, og saavel han som Generalmajor Gedde erholdt senere Pension og deres Charger tilbage, hvilket var et talende Vidnesbyrd om, at Kongen var kommen til Erkjendelse af, at den dem overgaaede Dom havde været uretfærdig.

Forinden Meddelelserne om Ingenieurkorpsets fremadskridende Udvikling fortsættes, skulle nogle Foranstaltninger, som bleve truffene i Aarhundredets Begyndelse i Anledning af Krigsbegebenhederne nævnes.

Under 15de December 1804 blev det befalet, at samtlige i Aaret 1801 i Sjælland, Følster o. s. v. anlagte Batterier skulde afleveres til Ingenieurkorpset og staa under sammes Tilsyn.

Ifølge en kongelig Resolution af 22de August 1808 skulde Bygningsprojekterne for Norge, saalænge Krigen varede, indsendes fra det norske Ingenieur-detachement til den paa Stedet hoistkommanderende Generals Approbation, dog saaledes at Beløbet paa det ordinaire Bygningsprojekt for samtlige Fæstninger ikke maatte overskride 15000 Rdlr., hvilken Sum i de senere Aar havde været tildelt disse Fæstninger af den reglementerede Bygningsfond; alt hvad der overskred Summen skulde opføres i det extraordinaire Bygningsprojekt for Norge.

En anden kongelig Resolution af 10de September 1808 bestemte, at alle Tjenesteforretninger, som vedkom det norske Ingenieurdetachement, og som udkrævede høiere Sanktion, saalænge Krigen varede, skulde indsendes til den paa Stedet værende hoistkommanderende Generals Approbation, dog saaledes, at uagtet slige Sagers Afgjørelse overlodes vedkommende kommanderende Generaler i Norge, skulde Detachementet give Korpset fornøden Underretning derom, og dette da igjen gjøre behørig Melding desangaaende til de Steder, hvorunder Sagen henhørte.

Under 8de Juli 1808 udstedte Kongen en Bekjendtgjørelse om, at der skulde oprettes et Sapeurkorps paa 800 Mand i Sjælland for at bruges ved Forskandsningers og Batteriers Anlæg ved Hæren samt til hvilket som helst andet Arbeide, som Statens Fornødenheder under de daværende Konjunkturer maatte kræve. Da Udskrivningen til den staaende Hær alene var sket blandt Landalmuen, skulde Mandskabet til Sapeurkorpset fornemmelig tilveiebringes blandt Kjøbstadbeboerne paa Sjælland og omliggende Øer og saavidt muligt bestaa af Frivillige, der da opfordredes til uopholdelig at melde sig. Mandskabet skulde være mellem 20 og 50 Aars Alderen, og der skulde først udtages Dagleiere, dernæst de Tjenestekarle, Værtshusholdere, Øltappere og andre, som kunde undværes uden Næringsbrugenes Standsning, dog saaledes, at gifte Folk ikke maatte udskrives, naar Korpset uden dem kunde blive komplet. Mandskabet skulde tjene ved Korpset, saalænge Krigen varede, og ved Antagelsen i Kjøbenhavn skulde hver have 5 Rdlr. i Duceur; iøvrigt skulde det lønnes som Infanterister men tillige have Arbeidstillæg. Korpset behøvede ingen Vaabenovelsler, undtagen for saavidt Enhver burde forstaa at bruge sin Sabel til Forsvar; derimod skulde der afholdes Øvelser i Sapeurarbeide.

En kongelig Resolution af 18de Juli 1808 gav følgende Grundtræk for Sapeurkorpsets Indretning: det skulde have en Kommandeur og bestaa af 4 Kompagnier, hvoraf det 1ste stod under Kommandeurens direkte Befaling. Hvert Kompagni skulde bestaa af 1 Kompagnichef, 1 Premierlieutenant, 1 Sekondlieutenant, 1 Fændrik, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 10 Korporaler, 1 Tambur (ved Parolbefaling af 21de Mai 1809 forøget til 3) og 200 Gemene.

En Armébefaling af 23de Oktober 1810 paalagde Guvernementet i Kjøbenhavn at sørge for, at Sapeurkorpsets Mandskab stedse var udkommanderet til Arbeide, »hvilket kunde ske derved, at ligesom et Kommando af dette Korps kom hjem efter endt Arbeide, sendtes det til et andet Sted for at afløse de Kommanderte af Regimenterne«. Det har saaledes ikke været nogen Sinecure at staa

ved dette Korps. Ved Resolution af 12te September 1812 bestemtes det, at Jægere, hvem der var overgaaet Dom til Spidsrodsstraf, fremtidig skulde afleveres til Sapeurkorpset istedetfor til Kjøbenhavns Infanteriregiment.

Under 11te Marts 1814 resolverede Kongen, at Sapeurkorpset skulde indgaa fra 1ste April s. A., og at der derimod under Kjøbenhavns Infanteriregiment skulde oprettes et Sapeurkompagni, bestaaende af 1 Kompagnichef, 1 Premierlieutenant, 1 Sekondlieutenant, 9 Korporaler, 1 Tambur og 160 Sapeurer, som skulde benyttes til Vei-, Havne- og Slotsarbeide og andre slige offentlige Anlæg eller Bygningers Opførelse. Dette Kompagni indgik tilligemed Kjøbenhavns Infanteriregiment ved Hærorganisationen af 25de Januar 1816.

Nogle enkelte Oplysninger angaaende Veivæsenet skulle med det Samme gives her. Forordningen af 20de Januar 1808, hvorved bl. A. Generalkvartermesterstaben oprettedes som en Del af Generalstaben, bestemte, at ingen større Veiarbeider maatte udføres, førend de vare godkjendte af Generalkvartermesteren, der skulde bedomme deres militaire Betydning. Den 22de Marts 1808 ophævedes General-Veikommisionen, idet dens Forretninger fremtidig henlagdes under det kongelige Rentekammer, og den 4de April 1809 gaves der et Reglement for Veikorpset i Danmark. Dette Korps skulde fremtidig bestaa af Overveimesteren som Chef, Veimestere, Kondukteurer og uniformerede Pikeurer og skulde i Et og Alt rette sig efter de militaire Love. Det skulde staa under Rentekammerets Overbestyrelse og have sit Standkvarter i Kjøbenhavn, dog saaledes at dets enkelte Afdelinger i Krigstid tillige skulde sortere under den kommanderende General eller Generalkvartermesteren i vedkommende Provinds. Overveimesteren skulde kaldes og være Oberst, første Veimester Oberstlieutenant, anden Veimester Major, de øvrige Veimestere Kapitainer, virkelige Kondukteurer Premierlieutenanter og overtallige Kondukteurer Sekondlieutenanter af Veikorpset. Officererne havde lige Rang med Officerer af Armeen, og Ingen maatte optages som Officer i Veikorpset, som ikke havde taget Officersexamen ved et militairt Institut, samt kunde ikke avancere til Premierlieutenant uden at have bestaaet en Examen ved Veikorpset i dets særlige Videnskaber.

Med Hensyn til Ingenieurkorpsets videre Udvikling fra Begyndelsen af 1808 til 1814 skal der fremsættes Følgende.

Ved en Forordning af 20de Januar 1808, betræffende nogle Forandringer og noiere Bestemmelser i Forskrifterne for Landmilitair-Etatens Indretning, inddeltes den danske Armé paa Fredsfod i 3 og den norske i 2 Divisioner, som atter deltes i Distrikter, Generalitetet og Generalstaben, der vare fælles for begge Armeer, oprettedes, Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet i Kjøbenhavn forandredes til det kongelige General-Kommissariats-Kollegium og det norske Kollegium til det kongelige, norske Kommissariats-Kollegium. Ifølge Forordningen skulde der tilforordnes hver Divisionsstab en af de i Divisionsdistriktet ansatte Ingenieurofficerer, hvis Pligt det skulde være at forsyne Divisionsgeneralens Arkiv med Grundtegninger og Profiler af alle Befæstninger og Batterier i Distriktet, give aarlig Rapport om deres Tilstand, fremsætte Forslag til Forbedringer af ældre og Anlæg af nye Værker tilligemed Overslag over Bekostningen. Overensstemmende hermed skulde Divisionsgeneralen affatte sin aarlige Rapport til den

hoistkommanderende General for denne Del af Forsvarsvæsenet. Hvor Forslaget angik Søbatterier, skulde Ingenieurofficeren overveie Sagen med den Divisionsstaben tilforordnede Søofficer. Ingenieurofficeren skulde i sit Fag have »direkte Andrag« til Ingenieurgeneralen og umiddelbart modtage dennes Befalinger, men samtidig holde Divisionsstabens Kommandeur à jour med Sagerne.

Den 10de Mai 1808 resolverede Kongen, at der ved Korpset foruden Læreren i Matematik skulde ansættes en Lærer i civil Bygningskunst og en i fremmede Sprog, hver med 300 Rdlr. aarlig Gage.

Under 15de Juli 1808 indstillede Korpset, at der paa Grund af det betydelige Skriveri ved samme, som siden 1801 mindst var bleven forøget med det Halve af, hvad det tidligere havde været, ligesom i forrige Tider maatte blive ansat en 2den Bygningsskriver ved det med 400 Rdlr. i aarlig Gage, og at dertil maatte blive beskikket et Subjekt, som ikke alene havde Anlæg for Kontorforretninger, men ogsaa kunde føre en god og læselig dansk og tysk Stil, samt var en i Pengesager efterrettelig og paalidelig Person. Denne Indstilling bifaldtes strax af Kongen, og Korpset indgav allerede den 16de Juli et Forslag til Pladsens Besættelse, hvilket approberedes Dagen efter.

I Anledning af, at Voldmestrene, hvis Funktion var uadskillelig fra Korpsets Tjeneste, og derfor burde anses for Individuer, der helt sorterede under Korpset, tidligere havde erholdt deres maanedlige Salair anvist ved Fæstningernes Etat-Major, hvilket ikke sjældent havde forvoldt »Misforstaelser og Tjenesteuordner. om hvad enten de vare Garnisons- eller Korpsets Betjente«, indstillede dette under 11te April 1809, at Voldmestrene ligesom dets øvrige civile Betjente fremtidig maatte hæve deres Gage ved Korpset, samt at der til disse Pladser skulde foreslaas saadanne, som vare oplærte ved Forstræsenet eller de kongelige Haver, hvilken Indstilling bifaldtes af Kongen Dagen efter.

Under 23de Mai 1809 indstillede Ingenieurkorpset, til hvis Chef Oberst Suckow den 8de Februar s. A. var bleven udnævnt i Generalmajor Geddes Sted, at dets 3 Detachementer, da Ingenieurkorpserne i næsten alle europæiske Stater vare inddelte i Brigader, i Lighed hermed fremtidig maatte benævnes den danske, den norske og den holstenske Ingenieurbrigade, hvilket approberedes ved kongelig Resolution af 25de s. M.

Den 10de November 1809 indsendte Korpset en Indstilling til Kongen om en Forøgelse af dets Personal. Det henledede først Opmærksomheden paa, at det paa Grund af Manglen paa Officerer under de daværende Krigsbegivenheder undertiden ikke havde været muligt at udføre de Korpset paahvilende Tjenesteforretninger saa hurtig som ønskeligt, at ældre Officerer hyppig havde maattet forrette underordnet Tjeneste, og at 6 af Fæstningerne i Danmark og Norge vare uden Ingenieurofficerer, saa at Tjenesten der maatte besørges af Uvedkommende. I Krigstid stillede Forholdene sig endnu ugunstigere, idet Korpset da langtfra vilde kunne afgive de fornødne Officerer til Fæstningerne, til Armeen og til Divisionsgeneralerne. Armeen var i Fredstid 70000 og i Krigstid næsten 100000 Mand, der var endvidere 20 Fæstninger og mange Kystdefensionsanlæg, og hertil havde man et Ingenieurkorps, som kun talte 37 Hoveder, hvilket var langt mindre end i andre europæiske Stater, f. Ex. i vort Naborige (Sverig), der kun

havde en Fredshær paa 47000 Mand og 9 Hovedfæstninger, medens Ingenieurpersonalet der androg 42 Hoveder. En Forøgelse af de subalterne Officerers Antal vilde ikke have den tilsigtede Virkning, da det var til erfarne Kræfter, at Korpset trængte, og det foresloges derfor forøget med 2 virkelige Kapitainer samt med en af 6 Individuer bestaaende Stabskapitainsklasse, hvoraf først nævnte som sædvanlig skulde lønnes hver med 756 Rdlr. og sidst nævnte hver med 400 Rdlr. aarlig, de reglementerede Kvarterpenge ikke iberegne. Paa Grund af de store Udgifter, som Staten under de daværende Krigsomstændigheder maatte bære, foresloges det, at Lønningskontoens Forøgelse, 3912 Rdlr., eventuelt skulde afholdes af den aarlige, ordinaire Fæstningsfond paa 80000 Rdlr., idet dennes Formindskelse, fordelt paa Fæstningerne, ikke vilde være saa følelig og langt vilde opveies af Fordelene ved det forøgede Personale. Samtidig indstilledes det, at der tilstodes Korpsets beredne Officerer Furagetillæg og dets samtlige Officerer fri Oppassere som ved de andre Vaaben, »efterdi de ingenlunde er i Stand til at lønne nogen Tjener, hvis Aarsag de nødsages personlig at forrette slige usømmelige Sysler, som hvorfra enhver anden Officer er forskaanet«.

I Anledning af denne Indstilling resolveredes det under 19de December 1809, at Korpset skulde forøges med 2 virkelige Kapitainer og 2 Stabskapitainer, hvoraf først nævnte bleve reglementerede med den sædvanlige Gage af 756 Rdlr. aarlig og Stabskapitainerne hver med 400 Rdlr., ligesom der tilstodes dem alle de almindelige Kvarterpenge; de fire Gager skulde udredes af den ordinaire Fæstningsfond.

Som Følge af de siden 1803 foregaaede Forandringer i Korpset fastsattes der under 30te December 1809 en ny Gageringsplan for samme, nemlig

1 Chef	2000 Rdlr.
3 Brigade-Kommandeurer à 1200 Rdlr.	3600 —
3 Majorer à 900 Rdlr.	2700 —
12 Kapitainer à 756 Rdlr.	9072 —
2 Stabskapitainer à 400 Rdlr.	800 —
10 Premierlieutenanter à 282 Rdlr.	2820 —
10 Sekondlieutenanter à 198 Rdlr.	1980 —

41 Officerer. 22972 Rdlr.,

hvoraf Gagen til 2 virkelige Kapitainer og 2 Stabskapitainer, 2312 Rdlr., afholdtes af Fæstningernes ordinaire Bygningsfond.

3 Dessinateurer à 300 Rdlr.	900 Rdlr.
1 Lærer i Mathematik	400 —
1 — - den civile Bygningskunst	300 —
1 — - fremmede Sprog	300 —
forskjellige Udgifter	40 —

6 1940 Rdlr.

10 Voldmestere i Kjøbenhavn, Citadellet, Kronborg, Nyborg, Korsør, Rendsborg, Glückstadt og Frederikstad med forskellige Gager 864 Rdlr.

Civile Betjente:

ved den danske Brigade:

1 Materialforvalter	500 Rdlr.
1 1ste Bygningsskriver, till. Regimentskvartermester	500 —
1 2den Bygningsskriver	400 —
2 Materialskrivere à 186 Rdlr.	372 —

ved den norske Brigade:

1 Materialforvalter	300 —
6 Materialskrivere à 186 Rdlr.	1116 —

ved den holstenske Brigade:

1 Materialforvalter	300 —
2 Materialskrivere à 186 Rdlr.	372 —

3860 Rdlr.,

som afholdtes af Fæstningernes ordinaire Bygningsfond. Hele Lønningskontoen, med Fradrag af hvad der udbetales af denne Fond, løb saaledes op til 23464 Rdlr.

Allerede halvandet Aar efter foregik der en mindre Forandring i denne Plan. Under 22de Marts 1811 tillod nemlig Kongen efter Korpsets mundtlige Forestilling, at det maatte blive forøget med en 3die Stabskapitain, saa at enhver af Brigaderne kunde blive normeret med en saadan. Efter Korpsets gjentagne Indstillinger af 8de April og 12te Juni s. A. desangaaende, bifaldtes det under 18de Juni, at den foreslaaede Forøgelse fandt Sted, hvorhos Korpsets ældste Premierlieutenant udnævntes til Stabskapitain.

Norges Adskillelse fra Danmark ved Freden i Kiel den 14de Januar 1814 medførte selvfølgelig gennemgribende Forandringer i Korpsets Styrke og S sammensætning.

Under 11te Marts 1814 fremsendte Korpset et Forslag til en forandret Organisation, hvori det først henledede Opmærksomheden paa, at det ikke hidtil havde haft en Styrke, der stod i Forhold til Fæstningernes Antal og Armeens Størrelse, hvorfor det ogsaa i den seneste Krig havde været ugjærligt at besætte Fæstningerne eller forsyne noget marcherende Armékorps med det fornødne Antal Ingenieurofficerer. Til Rendsborg som Statens Hovedfæstning havde man saaledes neppe kunnet tilvejebringe 2 Officerer, endskjøndt den i Tilfælde af en Beleiring mindst behøvede 6, og til Auxiliarkorpset havde man ligeledes kun kunnet afgive 2 Officerer. Det var fremdeles en Mangel ved Korpsets Organisation, at Halvdelen af dets Officerer vare unge Lieutenanter, som ingen Erfaring kunde have.

Endskjøndt Antallet af Officerer kun var ringe i Sammenligning med, hvad der havdes i andre Stater, som i militair Henseende kunde sammenlignes med Danmark, formodede Korpset dog, at det efter Norges Afstaaelse skulde formindskes, men det troede ikke, at Tjenesten kunde blive forsvarlig bestridt med mindre end 31 Officerer af følgende Charger: 1 Chef, 2 Brigadekommandeurer, 2 Majorer, 12 Kapitainer, 2 Stabskapitainer, 6 Premierlieutenanter og 6 Sekondlieutenanter. Korpsets Styrke vilde derefter blive formindsket med 11 Officerer, deraf 8 Lieutenanter, og paaregnedes det, at de civile Betjente ved den danske og holstenske Brigade skulde forblive uforandrede efter Planen af 30te December

1809, vilde der ialt indvindes en aarlig Besparelse af 6154 Rdlr. Uden at Tjenesten led derved, kunde Korpset imidlertid godt istedetfor med 12 Kapitainer og 2 Stabskapitainer normeres med henholdsvis 10 og 4 af disse Charger, hvorved Besparelsen yderligere vilde forøges, selv om man, i Lighed med hvad der fandt Sted i andre Regimenter og Korpser, bevilgede Adjutanterne ved Korpset og den holstenske Brigade aarlige Tillæg paa 60 og 30 Rdlr.

Resolutionen paa Korpsets Indstilling faldt den 20de April 1814, og det blev derefter sammensat og gageret saaledes:

1 Chef	2000 Rdlr.
2 Brigadekommandeurer i Danmark og Hertugdømmerne, à 1200 Rdlr.	2400 —
2 Majorer i Danmark og Hertugdømm., à 900 Rdlr.	1800 —
8 Kapitainer à 756 Rdlr.	6048 —
4 Stabskapitainer à 400 Rdlr.	1600 —
6 Premierlieutenanter à 282 Rdlr.	1692 —
6 Sekondlieutenanter à 198 Rdlr.	1188 —
Tillæg for Adjutanten ved Korpset	60 —
— — — ved holstenske Brigade	30 —
<hr/>	
29 Officerer.	16818 Rdlr.
2 Dessinateurer à 300 Rdlr.	600 —
3 Lærere som efter Planen af 30te December 1809 forskjellige Udgifter	1000 — 25 —
<hr/>	
5	1625 Rdlr.
7 Voldmestere i Kjøbenhavn, Citadellet, Kronborg, Nyborg, Korsør, Rendsborg og Glückstadt med forskjellige Gager	756 —
8 civile Betjente ved den danske og holstenske Brigade som efter Planen af 30te December 1809	2444 —
<hr/>	
49.	21643 Rdlr.

Endvidere tilstodes der Furagetillæg for 6 Heste, nemlig til Chefen, 2 Brigadekommandeurer, 2 Majorer og Korpsets Adjutant, samt, da Oppassere in natura ikke kunde tilstaaes Korpsets Officerer, Oppasserpenge à 7 ß. daglig, for hver af Stabsofficererne for 2 Oppassere og for hver af de andre Officerer for 1 Oppasser.

Det paaregnede Lærerhonorar, 1000 Rdlr., skulde bortfalde, naar det existerende Kursus var endt (dette skete i 1815), og indtil der i Tiden igjen maatte blive begyndt paa Forelæsningerne.

Den 21de Marts 1814 havde Chefen for Ingenieurkorpset, Generalmajor Suckow, sendt en Forespørgsel til den tidligere norske Brigadekommandeur, Oberst Ramm, om hvilke af Korpsets Officerer m. Fl. der ønskede at blive i Norge, idet han samtidig i anerkjendende Udtryk bragte Obersten en Tak for den Række af Aar, de havde tjent i samme Korps. Herpaa indløb der et Svar af 23de April s. A., hvori Obersten gav de attraaede Oplysninger efter først at have udtalt for Chefen en Tak for hans stedse udviste bevaagne og nidkjære Omsorg for Alt,

hvad der havde vedkommet den norske Ingenieurbrigades Tarv og Bedste samt for den ædle, retskafne og humane Tænkemaade, han ved enhver Leilighed havde lagt for Dagen. Følgende af Korpsets Officerer og Betjente forbleve i Norge og aflagde den dertil udfordrede edelige Forpligtelse uden at have begjæret Afsked af dansk Tjeneste, hvorfor de under 10de August 1814 udslettedes af Korpsets Etat, nemlig: Major d'Aubert, Kapitain Ræder, Premierlieutenant Nissen og Dessinateur Hirsch, alle danske af Fødsel, samt Oberst Ramm, Kapitainerne N. W. Gedde, Schnittler, F. C. Gedde og Wetlesen, Stabskapitain Hoff, karakteriseret Kapitain Sibbern, Materialforvalter Wetlesen, Materialskriverne Ebbesen, Smith, Beck, Sættem og Sørvig, Voldmestrene Hoff og Ibsen, alle norske af Fødsel.*) I 1815 meddeltes der dem alle efter Ansøgning Afsked i Naade af dansk Krigstjeneste med Undtagelse af Premierlieutenant Nissen, som s. A. atter traadte i Numer ved Korpset som Stabskapitain, og Voldmester Ibsen. Premierlieutenant Vossgraff samt Sekondlieutenanterne Garben, Arentz og F. H. d'Aubert erholdt alle i 1814 Afsked efter Ansøgning for at træde i norsk Tjeneste.

Ved Arméplanen af 25de Januar 1816, som skulde træde i Kraft fra 1ste Februar s. A., indskrænkedes vel paa Grund af Landets ved Krigene i Aarhundredets Begyndelse fremkaldte slette Finantstilstand Hærens og deriblandt Korpsets Styrke meget betydeligt, idet dette formindskedes med 10 Officerer. Korpset, ved hvilket samtidig Inddelingen i Brigader ophævedes, kom efter denne Plan til at bestaa af:

1 Chef	2000 Rdlr.
1 Oberstlieutenant	1200 —
2 Majorer à 900 Rdlr.	1800 —
6 Kapitainer à 756 Rdlr.	4536 —
<hr/>	<hr/>
10	9536 Rdlr.

*) Den norske Ingenieurbrigade benævntes efter Adskillelsen fra Danmark det kongelige, norske Ingenieurkorps og erholdt ved Arméplan af 3die Juli 1817 en selvstændig Organisation, hvorefter det kom til at bestaa af: 1 Chef, 1 Oberstlieutenant, 2 Majorer, 4 Kapitainer, 2 Stabskapitainer, 4 Premierlieutanter og 6 Sekondlieutanter, ialt 20 Officerer, samt 1 Hovedregnskabsfører og Sekretair og 7 Materialskrivere, der senere gik over til at benævnes Voldmestere; Chefen skulde i det Mindste være Oberst. Ved kongelig Resolution af 17de August 1818 bestemtes det, at Ingenieurkorpset fremtidig skulde kaldes den kongelige, norske Ingenieurbrigade, og under 8de Mai 1875 forøgedes Stabskapitainernes Antal til 4, medens Antallet af Sekondlieutanter formindskedes til 4. Brigaden blev ved Resolution af 1ste Marts 1862 delt i 6 Ingenieurdetachementer, nemlig 1 for Akershus og nærmeste Omgivelser samt Oskarsborg og 1 for hver af Norges 5 Brigadekommandodistrikter, hvert Detachement bestaaende af en Major eller Kapitain samt yngre Officerer efter Fornødenhed. Voldmestrene, der vare Arbeidsunderofficerer ved Detachementerno, ansattes ved kongelig Resolution af 8de September 1869 som militaire Underbefalingsmænd med Fanejunkers Grad. Siden 1875 er Brigadens Organisation ikke bleven forandret.

Chefer: Generalmajorerne B. d'Aubert ($\frac{15}{9}$ 1815— $\frac{21}{4}$ 1832), N. W. Gedde ($\frac{15}{6}$ 1832— $\frac{31}{5}$ 1833), H. J. Wetlesen ($\frac{22}{7}$ 1833— $\frac{9}{11}$ 1844), N. B. Garben ($\frac{19}{2}$ 1845— $\frac{29}{7}$ 1861), T. C. Broch ($\frac{28}{9}$ 1861— $\frac{8}{4}$ 1863), N. C. Irgens ($\frac{23}{5}$ 1863— $\frac{3}{4}$ 1868), J. G. Rødder (Brigadekommandeur $\frac{3}{4}$ 1868— $\frac{23}{4}$ 1870, Chef fra $\frac{23}{4}$ 1870).

	Overført	9536 Rdlr.
1 Stabskapitain		500 —
4 Premierlieutenanter à 355 Rdlr.		1420 —
4 Sekondlieutenanter à 265 Rdlr.		1060 —
Adjutanttillæg		60 —
<hr/>		
19 Officerer		12576 Rdlr.
2 Dessinateurer à 380 Rdlr.		760 —
<hr/>		
5 Voldmestere i Kjøbenhavn, Citadellet, Kronborg, Nyborg og Rendsborg		725 —
<hr/>		
1 Materialforvalter i Kjøbenhavn		500 Rdlr.
1 — i Rendsborg		350 —
1 Bygningsskriver, tillige Regimentskvartermester .		500 —
3 Materialskrivere à 250 Rdlr.		750 —
<hr/>		
		2100 Rdlr.
<hr/>		
Til forskjellige Udgifter		28 Rdlr.
<hr/>		
32		16189 Rdlr.;

endvidere Furagetillæg for Chefen (2 Heste) og Oberstlieutenanten (1 Hest), medens Adjutanten ikke gjordes bereden.

Det overlodes Chefen at fordele Officererne efter Tjenestens Nødvendighed og de yngre Officerers hensigtsmæssigste Undervisning. Til Lærere ansattes ingen Gage, men saa ofte, det fandtes nødvendigt at holde et Kursus i Fortifikation, kunde Chefen gjøre Forestilling derom, og Udgifterne skulde da udredes af den militaire Extrafond. Ingen af Officererne fik Oppassere in natura, men derimod Oppasserpenge, beregnede til en Gemens fulde daglige Traktement. Regnskabsaaret skulde fremtidig regnes fra 1ste Februar til 31te Januar.

Hærorganisationen af 25de Januar 1816 forandrede ogsaa Artillerikorpssets Størrelse og Sættning. Fyrværker- og Mineurkompagniet beholdt dog 1 Mineurmester og 16 Mineurer som efter Organisationen af 1789, medens Haandværkerkompagniet indgik, og Haandværkerne, deriblandt 2 Bromestere, 2 Pontonersergenter og 4 Pontonerer, fordeltes mellem Kjøbenhavns og Rendsborgs Arsenaler og underlagdes de respektive Provincial-Kommissairer i Danmark og Holsten.

Under 25de April 1825 approberede Kongen, at Chefen for Artillerikorpsset, som hidtil, maatte udvælge en sagkyndig Officer til at forestaa Mineøvelserne ved Korpsset, hvilken Officer da tillige skulde veilede dettes yngre Officerer i Mineurvidenskaben og de ved samme forekommende Beregninger. Endvidere bifaldtes det, at Chefen for Fremtiden udvalgte en duelig Officer til at forestaa Pontonerøvelserne og til som Instruktør at veilede de yngre Officerer i de ved Pontonervidenskaben forekommende hydrostatiske og andre Beregninger. Disse Officerer skulde tillige understøtte Chefen i videnskabelige Undersøgelser og Expeditioner.

I Følge Kongens Befaling udfærdigede General-Kommissariats-Kollegiet under 4de Februar 1828 en ny Plan og Organisation for Artillerikorpsset, der

skulde træde i Kraft fra 1ste Januar s. A. at regne, og hvorefter der ved samme oprettedes et Mineur- og Sapeurkompagni samt et Pontoner- og Pionerkompagni, som skulde staa umiddelbart under Chefen og have følgende Sammensætning:

— Mineur- og Sapeurkompagniet: 1 Kompagnichef, 1 Sekondkapitain, 1 Premierlieutenant, 1 Sekondlieutenant, 2 Mineurmestere, 1 Fyrværker, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 2 Sergenter, 4 Bombardere, 6 Overkonstabler, 90 Mineurer og 45 Sapeurer, ialt 4 Officerer og 152 Mand, som skulde garnisonere i Kjøbenhavn med Undtagelse af 1 Sekondkapitain, 1 Sekondlieutenant, 1 Mineurmester, 1 Sergent, 2 Bombardere, 2 Overkonstabler, 30 Mineurer og 15 Sapeurer, ialt 2 Officerer og 51 Mand, der skulde forlægges til Rendsborg;

— Pontoner- og Pionerkompagniet: 1 Kompagnichef, 1 Sekondkapitain, 1 Premierlieutenant, 1 Sekondlieutenant, 2 Bromestere, 1 Fyrværker, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 2 Sergenter, 4 Bombardere, 6 Overkonstabler, 90 Pontonerer og 45 Pionerer, ialt 4 Officerer og 152 Mand, som skulde garnisonere i Kjøbenhavn med Undtagelse af 1 Sekondkapitain, 1 Sekondlieutenant, 1 Bromester, 1 Sergent, 2 Bombardere, 2 Overkonstabler, 30 Pontonerer og 15 Pionerer, ialt 2 Officerer og 51 Mand, der skulde forlægges til Rendsborg.

Mineur- og Sapeurkompagniet skulde formeres af det tidligere Fyrværker- og Mineurkompagni samt af Artillerikompagnierne, der fremtidig skulde fore Navn af Batterier, Pontoner- og Pionerkompagniet af de fra Arsenalhaandværkerne afgaaende 2 Bromestere, 2 Pontonersergenter og 4 Pontonerer samt af det tidligere Fyrværker- og Mineurkompagni og Artillerikompagnierne.

De 18 Batterier deltes i 2 Brigader, den danske paa 12 og den holstenske paa 6 Batterier, kommanderede af Brigadekommandeurer, under hvem de 2 ovenfor nævnte Kompagnier henlagdes efter kongelig Resolution af 9de Januar 1834. En anden Resolution af 27de April s. A. forøgede Antallet af Overkonstabler pr. Kompagni til 20, hvoraf 12 permitterede.

Fra 1816 indtraadte der, vel nærmest paa Grund af den forholdsvis lange Række Fredsaar, som var begyndt for Danmark efter Freden i Kiel, roligere Tilstande for Ingenieurkorpsset saavel med Hensyn til dets Organisation som til dets Virksomhed. Denne, som udelukkende var af teknisk Natur, fik imidlertid i Begyndelsen af Trediverne en væsentlig og for Korpsset i en lang Periode betydningsfuld Tilvæxt ved Veikorpssets Indlemmelse i samme. Det var høist forstaaeligt, at man i hine Tider, hvor Ingenieurkorpssets Virksomhed væsentlig var indskrænket til de ved Fæstningerne og Hærens Bygninger forefaldende Vedligeholdelsesarbejder, søgte at udvide Virksomheden til mere omfattende Arbejder paa beslægtede Omraader, dels for at beskæftige Korpsset og dels for at give dets Officerer Leilighed til at vinde en nyttig og uvurderlig, praktisk Erfaring.

Under 15de Marts 1832 tilskrev Kong Frederik den Sjette Korpssets daværende Chef, Generalmajor Krag, saaledes:

»Allerede længe have Vi været betænkt paa til Gavn for Vor Tjeneste, at give Ingenieur-Corpsset en forøget Virkekreds ved at overdrage samme flere tekniske Bestillinger, der ere nær beslægtede med Corpssets fleersidige Fag; men mange Forhindringer, og især de med en saadan Forandring nødvendige Udgifter, have hidtil forhindret Udførelsen af denne Idee.

Da Vi imidlertid troe, at den paatænkte Forandring, uden forøget Udgiwt for vor Kasse, successive kunde iværksættes, saasart enkelte Poster, der for Fremtiden blive at underlægge Corpset, maatte vorde ledige, og da for Tiden flere Vacancer haves i Veicorpset, og Veivæsenet er en af de Tjenestegrene, Vi først og fremmest ønskede Ingenieur-Corpset overdraget, saa forekommer det Os som Tidspuncten til at begynde Forandringen nu rettest vilde være at vælge.

De Tjenestegrene, Vi have paatænkt underlagt Ingenieur-Corpset og hvormed dette Corps altsaa vilde blive forøget, ere følgende:

1) Det under Rentekammerets Overbestyrelse sorterende Veicorps, der bestaaer af: 3 Stabsofficerer, 3 Capitainer og 6 Lieutenanter foruden et Antal Piqueurer;

2) Vei-Embedsmændene i vore Hertugdømmer, der sortere under det slesvig-holsteen-lauenborgske Cancelli og ere følgende: 2 Overlandevei-Inspecteurer, 1 Veinspecteur og 1 Veiconducteur;

3) Havne- og Fyrinspecteur-Embedet, der henhører under Vort General-Toldkammer- og Commerce-Collegium;

4) Inspecteur-Embedet ved den slesvig-holsteenske Kanal, der sorterer under Vort Rentekammer.

Hvad Veicorpset angaaer, saa maatte dette med dets samtlige Personale paa eengang underlægges Ingenieur-Corpset med Behold af den for ethvert Individ nu fastsatte Gage, dog med Undtagelse af Chefen for Veicorpset, hvilken Post for Fremtiden ikke vilde blive nødvendig.

De øvrige under Nr. 2, 3 og 4 nævnte Poster vilde derimod først ved indtræffende Vacance være at henlægge under Ingenieur-Corpset, og den derfor reglementerede Gage være at stille til dette Corps's Disposition.

Omendskjondt Diigevæsenet synes nær beslægtet med Veivæsenet, og som saadant vel ogsaa rettest burde henhøre under Ingenieur-Corpset, saa have Vi dog ei nævnt dette blandt fornævnte Poster, da for Diigevæsenet en meget speciel Localkundskab er af største Vigtighed og det vilde være farligt, at lade denne Tjeneste besørge ved Officerer, der afvexlende commandeertes til samme.

Ingenieur-Corpset, der nu bestaaer af: 4 Stabsofficerer, 7 Capitainer og 8 Lieutenanter, vilde saaledes med Tiden erholde en Forøgelse af 18 Poster, og dette hele Antal af ialt 37 Officerer kunde til Corpsets Tjeneste muligen være at fordele saaledes:

Til Corpsets Commando:

en Chef, assisteret af

en ældre Officer og

en Adjutant er 3 Officerer,

Til Tjeneste i Fæstningerne og ved militaire Etablissementer:

en dirigerende Stabsofficer i Kjøbenhavn;

4 Officerer sammesteds og i Citadellet;

en Officer for Cronborg, Frederiksværk og Usserød;

en Officer for Nyborg og Corsør;

en Officer for Fredericia, Fladstrand og Hals;

Latus 3 Officerer.

Transport 3 Officerer.

en dirigerende Stabsofficer i Hertugdømmerne;
 2 Officerer for Rendsborg;
 en Officer for Frederiksort, Eckernførde og Altona;
 en Officer, som Lærer } ved den militaire
 en Officer, som Skoleofficer } Hoiskole;
 3 Officerer en reserve til Brug ved enkelte større Arbejder er 17 —

For Veivæsenet:

en dirigerende Stabsofficer;
 en Medhjælper eller Adjutant;
 8 Districtsofficerer, hvoraf
 2 i Sjælland;
 1 i Fyen;
 2 i Jylland;
 1 i Hertugdømmet Slesvig;
 1 i Hertugdømmet Holsteen;
 og 1 i Hertugdømmet Lauenborg; samt
 4 Officerer til at udføre de større Veiarbejder er 14 —

For andre Tjenestegrene:

en Havne- og Fyrinspecteur;
 en Inspecteur ved den slesvig-holsteenske Kanal, og
 en Officer ved Opmaalingen i Holsteen, eller til
 andet Brug er 3 —

Summa 37 Officerer.

Ligesom det er udenfor al Tvivl, at de foranførte hidtil særskildt administrerede Tjenestegrene, der blive at underlægge Ingenieur-Corpset, ikke ville tabe ved den paatænkte Forandring, saaledes maa det ogsaa antages, at den større praktiske Duelighed, som Ingenieur-officererne ville vinde ved en saadan fleersidig Activitet, vilde komme sammes militaire Brugbarhed til Nytte. Ved en passende Afvexling mellem militaire og civile Forretninger, — og denne maatte som ufravigelig Regel foreskrives, — vilde det derhos letteligen kunne forebygges, at Ingenieur-Corpsets Hovedbestemmelse, den militaire nemlig, ikke glemmes og at den militaire Aand ikke tabes.

Efter saaledes at have gjort Dig bekendt med Vore Ideer, angaaende den foromtalte Forandring og Forøgelse af Ingenieur-Corpset, er det Vor aller-naadigste Villie, at Du noie overveier denne Sag, og dernæst til Os indkommer med Din allerunderdanigste Betænkning over samme, hvorhos tillige bliver at indsende et Udkast til en nye Plan for Ingenieur-Corpset med Hensyn til den intenderede Forstærkning, samt nøiere Bestemmelser for Corpsets Tjenesteforhold i det hele, for sammes Forhold til de Collegier, under hvilke de omtalte Tjenestegrene sortere, og for Forandringens successive Iværksættelse.

Fornævnte Plan til Ingenieur- og Vei-Corpsets Forening, som Vi saaledes herved have paalagt Dig at udarbejde og indlevere directe til os, maa ikke være bekendt for Nogen, undtagen for Oberstlieutenant Prængen, hvem vi tillade Dig at konsultere i denne Sag.

Dette tilkjendegives saaledes til allerunderdanigste Efterretning.:

Forinden Korpsets Indstilling i Anledning af Ovenstaaende indsendtes, modtog det under 28de April 1832 en Skrivelse fra General-Kommissariats-Kollegiet, hvori det meddeltes, at Kongen samtidig med at afgive Resolution paa en gjennem Artillerikorpset indkommen Forestilling fra en Kommission, der var nedsat til at udarbejde Regulativer til faste Artilleriskolers Organisation, under 25de Marts bl. A. havde befalet det taget under Overveielse, om ikke Pontoner- og Pionerkompagniet saavel som Mineur- og Sapeurkompagniet burde afgaa fra Artillerikorpset og underlægges Ingenieurkorpset, saaledes som det fandt Sted ved flere Armeer. Kollegiet havde i den Anledning forlangt og under 21de April modtaget en Erklæring fra Artillerikorpset, som gik ud paa, at da bemeldte to Kompagniers Tjeneste var meget beslægtet med Ingenieurkorpsets Arbeide, syntes der ikke at kunne anføres væsentlige Grunde mod deres Afgivelse fra Artillerikorpset; men da dette Korps ikke vilde kunne undvære Kompagniernes Underbefalingsmænd og Menige af Hensyn til de daglige Arbeider og Vagttjenesten, saa vilde Afgivelsen ikke kunne finde Sted, med mindre Artillerikorpset paa anden Maade fik Erstatning for denne Tjenestestyrke. Lønninger for den Styrke, Kompagnierne havde til Tjeneste udenfor Exercertiden, samt Udgifterne til dens Øvelser androge 6143 Rdlr., og den fornødne Erstatning, hvis Kompagnierne skulde afgives til Ingenieurkorpset, vilde beløbe sig til 4009 Rdlr.; Artillerikorpset vilde saaledes kunne afgive 2134 Rdlr til Ingenieurkorpset, men det forment, at dette Korps vilde kunne indvinde den øvrige Del af den fornødne Sum til Kompagnierne ved at anvende disses Folk til sine Arbeider istedetfor leiede Haandværkere og Dagleiere General-Kommissariats-Kollegiet begjærede nu Ingenieurkorpsets Ytringer om Sagen, særlig om de af Artillerikorpset reiste, økonomiske Spørgsmaal.

Under 9de Juli 1832 fremsendte Korpset under Et sin Betænkning til Kongen i Anledning af de saaledes modtagne tvende Ordre og knyttede dertil den Bemærkning, at de omhandlede Tjenestegrene hver især ingenlunde vilde tabe, men i flere Henseender vinde ved den intenderede Forandring, samt at en saadan flersidig Aktivitet saavel som Indførelsen af Genietropper vilde have den heldigste Indflydelse paa Korpsets praktiske og militaire Brugbarhed. Korpset delte tillige Kongens Mening om det Uhensigtsmæssige i at henlægge Digevæsenet til det. Betænkningen omfattede 7 forskellige Punkter, hvert fremsat i et Bilag. Det vilde blive for vidtløftigt her at gjøre detailleret Rede for denne interessante Indstilling, hvori der til Sammenligning gaves Oplysninger om de tilsvarende Forhold i Datidens udenlandske Hære, men Fremstillingen her maa indskrænke sig til en Meddelelse om Korpsets positive Forslag.

A. Ingenieurtropper. Det foresloges at benævne disse med et fælles Navn, Pionerer, og at inddele dem i Mineurer, Sapeurer og Pontonerer samt at henlægge dem under Ingenieurkorpset, hvor de hensigtsmæssigst hørte hjemme, fremdeles at have et særskilt Pontonerkompagni, men at forene Mineurer og Sapeurer i et fælles Kompagni. Ved Sammenligning med franske og preussiske Forhold vilde man komme til det Resultat, at der til den danske Felthær, som var beregnet til 40000 Mand, egentlig vilde behøves et Pionerkorps paa 620 à

840 Mand, hvoraf 3 à 400 vare tjenestegjørende i Fredstid, samt at dette Korps bedst vilde være at inddele i 3 Sapeurkompagnier, som tillige indbefattede Mineurerne, og 1 Pontonerkompagni; alligevel indskrænkede Forslaget sig af økonomiske Grunde til 2 Kompagnier. For at kunne udføre visse vigtige Øvelser paa den Tid, der var mest Mandskab til Tjeneste, foresloges Pontonerkompagniets Størrelse sat til 134 Mand (Underofficerer og Menige), skjøndt det egentlig kun burde udgjøre en Fjerdedel af Pionerkorpsets Styrke. De to Kompagnier burde foroges med 16 Underofficerer, for at der kunde ansættes de fornødne Underofficerer ved Fæstningstjenesten istedetfor dem, der hidtil vare afgivne af forskjellige Regimenter. Mineur- og Sapeurkompagniets Styrke foresloges sat til 192 Mand; ialt skulde altsaa Pionerstyrken være 326 Mand, eller 22 flere end ved de eksisterende Kompagnier. Endvidere foresloges det, at begge Kompagnier skulde garnisonere i Kjøbenhavn, dog saaledes at der afgaves et Detachment af Mineur- og Sapeurkompagniet til Rendsborg, at de skulde bevæbnes med Bajonetgevær, og at et nyt Munderingsreglement skulde udarbejdes, at Kompagnierne skulde rekruteret fra forskjellige Distrikter i Kongeriget og Hertugdømmerne, hvor man kunde vente at finde de Professionister, som udfordredes, samt at frivillig Hverving af saadanne Folk maatte tillades.

Der fremsattes fremdeles Forslag om Indkaldelser i Tjenestetiden (6 Aar), samt om at utjente Folk skulde danne en Pionerkorpset tilhørende Forstærkning. Pionerernes Uddannelse skulde begynde med Infanteriexercits, hvorpaa Undervisningen i Vaabnets specielle Tjeneste skulde følge. Ved Pontonerkompagniet skulde der holdes 3 Trainsoldater til Tjeneste til at passe 5 Korpsheste, bestemte for de 2 Kompagnichefer, for Distriktsofficeren for Kristianshavn inkl. Krudttaarnsveien, for Veiofficeren i Kjøbenhavns Amt og for Korpsets Adjutant. Endvidere foresloges Regler for Udbetaling af Arbejdspenge for Fæstningsarbejde, hvorefter Besparelsen for Bygningskassen ved Pionerernes Anvendelse til slige Arbejder vilde blive 4400 Rdlr., der kunde anvises som Bidrag af denne Kasse til Pionerkorpsets Underhold.

Med Hensyn til Kompagniernes Forsyning med Officerer foresloges det, at en Stabsofficer under Chefen skulde kommandere Pionerkorpset, at hvert Kompagni skulde have 1 Kapitain som Chef samt 1 Sekondkapitain og 2 Lieutenanter eller 3 Lieutenanter, hvilke Officerer efter nogle Aars Tjeneste ved Kompagnierne skulde forsættes til anden Gjerning. Korpset skulde reglementeres med en Auditeur og Regimentskvartermester istedetfor Bygningsskriveren, og han skulde have Opsyn med Korpssets Arkiv og Bibliothek; derimod skulde der ingen Læge ansættes ved det i Fredstid.

Med de to Kompagnier maatte deres hele Inventarium og Materiel — Bro-, Mine- og Sapemateriel — overgaa fra Artilleri- til Ingenieurkorpset; ligeledes maatte dette indtil videre benytte flere af først nævnte Korps's Institutioner.

Sluttelig forment Korpset, at den Sum, Artillerikorpset havde foreslaaet afstaaet til det ved Kompagniernes Overgang, var meget for lavt beregnet.

B. Veivæsenet. Det foresloges, at Veivæsenet i Danmark og Lauenborg samt Veivæsenet i Slesvig og Holsten efter Indlemmelsen i Ingenieurkorp-

set, som hidtil, skulde vedblive at sortere henholdsvis under Rentekammeret og det slesvig-holsten-lauenborgske Kancelli.

Veikorpset i Danmark bestod af 12 Officerer, 1 Materialskriver, 8 Pikeurer, 1 Murmester, 1 Planteur og 1 Assistent hos samme samt 3 Opsynsmænd og et betydeligt Antal Interimpikereurer efter Arbeidernes Tarv. Chefsposten skulde efter Kongens Bestemmelse indgaa, og 3 Pladser vare vakante; af de øvrige 8 Officerer var kun 1, nemlig Sekondlieutenant Andræ, egned til efter bestaaet Examen paa Høiskolen at indtræde som virkelig Ingenieurofficer i Korpset, hvorimod de øvrige 7 foresloges optagne i dette under Benævnelsen »Veiofficerer« med Bibehold af Uniform og Gage, dog med Udsigt til en forbedret Stilling. Veiofficererne skulde fortrinsvis anvendes til Veitjeneste, men kunde dog ogsaa benyttes til andre Forretninger, hvortil Korpset maatte ansé dem for skikkede.

Den Stabsofficer at Korpset som skulde dirigere Veitjenesten i Danmark og ogsaa i sin Tid i Hertugdømmerne, naar sammes Veivæsen underlagdes Korpset, skulde garnisonere i Kjøbenhavn og indtræde i Overveimesterens Funktioner. Det foresloges, at samtlige Rapporter, Forslag m. m. fra denne til Rentekammeret skulde passere Korpsets Chef. Under den som Veidirekteur fungerende Stabsofficer burde ansættes 2 Distrikts officerer paa Sjælland og omliggende Øer, 1 i Fyen og 2 i Jylland samt 4 eller flere til Ledelsen af større Veiarbejder. Korpset skulde i det Hele taget i Fredstid efter Rentekammerets Forlangende kommandere indtil 12 Officerer til Veitjenesten i Danmark, hvilket svarede til Størrelsen af Veikorpset. Med Hensyn til Underpersonalet foresloges det, at Materialskriveren skulde bibeholdes, samt at det overdroges Rentekammeret at indsende Forslag med Hensyn til Antallet af faste Veiofsynsmænd og Veipionerer, der i visse Retninger skulde indordnes under de militaire Love. Opsynsmænd til særlige Veiarbejder kunde antages af Veidirekteuren med Rentekammerets Bemyndigelse.

Veivæsenets Kassevæsen foresloges henlagt under Korpsets Kassekommission og administreret i alt Væsentligt efter de gjældende Regler for Korpsets Kassevæsen.

Efterhaanden som de i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten ansatte Veiebedsmænd gik af, skulde deres Pladser besættes med Ingenieurofficerer — de paagjældende Numere holdtes indtil da vakante —, saaledes at der kom 1 Distrikts officer i hvert af Hertugdømmerne, ligesom en eller flere Officerer kunde beordres dertil for at udføre større Veiarbejder. Udbetalinger til Veitjenesten i Hertugdømmerne skulde foregaa ved Korpsets Bygningskasse i Rendsborg. Efter Afgangen af den daværende Veinspektør i Lauenborg vilde hans Tjeneste ligeledes være at besætte med en Officer af Korpset.

C. Havne- og Fyrinspektionen samt Inspektionen ved den slesvig-holstenske Kanal foresloges, naar de daværende Embedsmænd gik af, overdragne Officerer af Korpset, som indtil da holdt de paagjældende Numere vakante. Disse Officerer skulde i denne deres Tjeneste sortere under General-Toldkammeret og Kommerce-Kollegiet.

D. Plan for Ingenieurkorpset. Naar oven nævnte Tjenester indlemmedes i Korpset, foresloges dette sammensat saaledes:

Officerer: 1 Chef, 3 Oberstlieutenanter, 5 Majorer, 13 Kapitainer, 5 Sekondkapitainer, 13 Premierlieutenanter og 5 Sekondlieutenanter, ialt 45 Officerer, fordelt med 3 til Chefskommandoen, 12 til Fæstningstjenesten, 9 til Pionerkorpset, 9 til Veitjenesten, 1 Havne- og Fyrinspektør, 1 Kanalinspektør, 2 paa den militaire Høiskole og 8 i Reserve til forefaldende Arbejder;

Pionerkorpsets Mandskab:

— Mineur- og Sapeurkompagniet: 2 Mineurmestere, 1 Kommandersergent, 1 Vaabenmester og Furer, 1 Depot-Sygehus- og Justitssergent, 10 Sergenter, 12 Korporaler, 1 Trompeter, 6 Overmineurer, 6 Oversapeurer, 40 Mineurer og 112 Sapeurer, ialt 192 Mand;

— Pontonerkompagniet: 2 Bromestere, 1 Kommandersergent, 1 Vaabenmester og Furer, 5 Sergenter, 6 Korporaler, 1 Trompeter, 6 Overpontonerer, 104 Pontonerer og 8 Trainsoldater, ialt 134 Mand;

Mellemstab: 1 Auditeur og Regimentskvartermester, tillige Arkivar og Medhjælper paa Chefens Kontor, 2 Dessinateurer, 2 Materialforvaltere i Kjøbenhavn og Rendsborg; og 5 Materialskrivere paa Kronborg, i Nyborg, Fredericia og Frederiksort samt ved Vei-Etatens Depot, ialt 10;

endvidere 5 Voldmestere i Kjøbenhavn, Citadellet Frederikshavn, Kronborg, Nyborg og Rendsborg samt 14 Veipionerer for Chausseen Kiel-Altona, saa at hele Korpsets Personel kom til at omfatte 400 Personer.

Endelig gav Forslaget meget detaillerede Oplysninger om Udgifterne ved Planens Gjennemførelse og Maaden, hvorpaa den suksessivt kunde iværksættes.

Under 17de November 1832 bestemte Kongen, at Oberstlieutenant Prangen indtil videre skulde overtage Chefsforretningerne ved Veikorpset, og under 15de December s. A. tilskrev han Generalmajor Krag saa lydende:

»Den Plan, som Du efter Vor Befaling har udarbejdet til at forene Veicorpset, samt Mineur-, Sappeur-, Pontonneer- og Pioneer-Compagnierne, tilligemed Overlandeveis-Inspectoraterne i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen, Veimester-Embedet i Hertugdømmet Lauenborg, Inspecteur-Embedet ved den slesvig-holsteenske Kanal, og Fyr- og Havne-Inspecteur-Embedet, med Ingenieur-Corpset, have Vi nøie gjennemgaaet, og finde den fortræffeligen udarbejdet, hvisaarsag Vi maa beklage, ikke Ord til andet at kunne antage og approbere den, men de forøgede Udgifter, som den hele Plan ville foraarsage, er Aarsag i, at den for Tiden ikke gandske kan udføres.

Som Følge heraf ansee Vi det rigtigst, at Planen inddeles i 3 Dele, nemlig:

hvad der strax kunne udføres, som blev, at forene Veicorpset med Ingenieur-Corpset,

hvad der dernæst i Tiden kunde udføres successive som Vacancer indtræffe, saasom at forene med Ingenieur-Corpset Veivæsenet i de 3 Hertugdømmer, Inspecteur-Embedet ved den slesvig-holsteenske Kanal samt Havne- og Fyr-Inspecteur-Embedet, og endelig

den tredie Afdeling: at Mineur-Sappeur-Pontonneer- og Pioneer-Compagnierne afgik fra Artillerie-Corpset og underlagdes Ingenieur-Corpset.

Af disse 3 Planer blev da den første, nemlig Veicorpsets Forening med Ingenieur-Corpset snarest mueligt at udarbejde og forelægge Os, hvilket Vi herved

paalægge Dig, hvorimod de 2 andre Planer ikke have saa megen Hast, men kunne efterhaanden udarbeides og Os allerunderdanigst forelægges. Ved Veicorpsets Forening med Ingenieur-Corpset maa iagttages, at alt hvad der henhører til Veicorpsets Oeconomivæsen, maae, som hidtil, vedblive at henhøre under Vort Rentekammer, paa Cassevæsenet nær, der skal henlægges under Ingenieur-Corpsets Cassecommission.

Vi remittere Dig herved den af Dig udarbejdede Plan med tilhørende Bilage, for at Du deraf kan uddrage det Fornødne til de 3 nye Planer, hvorved Du, saavidt muligt, maae ved den første Plan om Veicorpsets Indlemmelse søge at forebygge, at de nærværende reglementerede Summer ikke overstiges, i det mindste ikke betydeligen. Da Oberstlieutenant v. Prangen interimistisk har overtaget Commandoen over Veicorpset, og altsaa har sammes Archiv, samt Corpsets nærværende Organisations Plan til Disposition, saa gjorde Du vel i, at conferere med ham om den nye Plan, som Du haver at udarbejde, thi der kunde maaskee fra Veicorpsets Side være et og andet at bemærke, som ved Indlemmelsen i Ingenieur-Corpset burde iagttages.

Dette tilkjendegive Vi Dig herved til allerunderdanigst Efterretning.:

Allerede under 25de Januar 1833 indsendte Generalmajor Krag de 3 omhandlede Planer til Kongen, idet han i sin Ledsagelsesskrivelse fremhævede, at Renterne af en betydelig, Veikassen tilhørende Kapital, der hidtil ikke var gjort frugtbringende, paa meget lidet nær vilde være tilstrækkelige til at dække Udgifterne ogsaa ved Pionerkorpsets Indlemmelse i Ingenieurkorpset, hvorfor han maatte udtale det Ønske, at det maatte behage Kongen »ogsaa i denne Henseende at fuldende Ingenieurkorpsets Organisation«, saa meget mere som Veitjenesten vilde have en betydelig Fordel derved, idet dens Underpersonale da kunde blive behørig uddannet ved Ingenieurkorpset, og som efter Krigsvæsenets daværende Standpunkt et vel organiseret Pionerkorps var en væsentlig Del af en Armé og af et Ingenieurkorps i Særdeleshed.

De nu indsendte Planer, hvis Detailler det vilde blive for vidtløftigt at komme nærmere ind paa, indeholdt ikke alene Bestemmelser og Oplysninger om Ingenieurkorpsets Organisation efter dets successive Forøgelse med det ovenfor nævnte Personel men tillige Forslag til Forskrifter for Planernes Iværksættelse.

Efter Plan I, hvori kun Veikorpset i Danmark tænkte indlemmet i Ingenieurkorpset, vilde dette komme til at bestaa af 31 Officerer (1 Chef, 3 Oberstlieutenanter, 3 Majorer, 9 Kapitainer, 3 Sekondkapitainer, 9 Premierlieutenanter og 3 Sekondlieutenanter eller hellere Premierlieutenanter paa yngst Gage), 10 Mellestabsbedsmænd og 5 Voldmestere, ialt 46, og efter Plan II, i hvilken tillige Vei-Etaten i Hertugdømmerne samt Inspektorembederne ved den slesvig-holstenske Kanal og ved Havne- og Fyrvæsenet vare paaregnede optagne, af 37 Officerer, 10 Mellestabsbedsmænd, 5 Voldmestere og 14 Veipionerer, ialt 66, medens Korpset efter Plan III, ved hvilken ogsaa Pionerkorpset tænkte knyttet til det, vilde faa den ovenfor angivne Organisation efter Forslaget af 9de Juli 1832, dog med nogle Forandringer i Officerskorpsets Sammensætning, idet det vilde komme til at bestaa af: 1 Oberst og Chef, 3 Oberstlieutenanter, 5 Majorer,

12 Kapitainer, 6 Sekondkapitainer, 12 Premierlieutenanter og 6 Sekondlieutenanter eller hellere Premierlieutenanter paa yngst Gage, ialt 45 Officerer.

Plan I angaaende Veikorpsets Indlemmelse blev tilstillet General-Kommissariats-Kollegiet ved kongelig Reskript af 24de Februar 1833, hvori det udtaltes, at de to Korpsets Forening skulde finde Sted den 1ste Juli s. A., og at Kongen i det Hele taget bifaldt Planen dog med nogle mindre Forandringer, deriblandt at Oberstlieutenanternes, Kapitainernes og Premierlieutenanternes Antal ansattes til 2, 10 og 10 istedetfor 3, 9 og 9, hvornæst det paalagdes Kollegiet at overveie Sagen i Forening med Medlemmer af Rentekammeret og indkomme med allerunderdanigste Forespørgsler om eventuelle onskelige Ændringer. Nogle af Rentekammeret under 24de Mai 1833 fremsatte Anmærkninger til Planen, der navnlig gik ud paa, at Veiofficererne i Fredstid skulde betragtes som blot hørende under Kammeret, med hvilket den som Veidirekteur fungerende Stabs-officer umiddelbart skulde korrespondere, medens Korpsets Chef skulde have Gjenparter af de vigtigste Rapporter og Forslag, tilstilledes under 8de Juni s. A. Generalmajor Krag med Tilføiende, at Kongen under 2den s. M. havde bemyndiget Kollegiet til at forlange Generalmajorens allerunderdanigste Ytringer i saa Henseende, samt at Planens Iværksættelse var udsat til 1ste Oktober. Generalmajor Krag indsendte under 31te Juli sin Betænkning, hvori han indstillede, at det maatte blive approberet, som foreslaaet i Planen af 25de Januar, at de ved Veitjenesten ansatte Ingenieurofficerer skulde vedblive at sortere under Ingenieurkorpset, at Omvexling af Officerer ved denne Tjeneste skulde finde Sted efter høist 4 Aars Ansættelse ved samme, samt at Korpsets Chef skulde lede Veitjenesten, og Korrespondancen angaaende denne passere ham.

De vidtløftige Forhandlinger om denne Sag vare hermed tilendebragte og førte til det attraaede Resultat, idet Veikorpset ved kongelig Resolution af 18de September 1833 indlemmedes i Ingenieurkorpset. Den paatænkte Oprettelse af et Pionerkorps under Ingenieurkorpset hvilede derimod i henved 10 Aar, da det først ved Hærorganisationen af 28de April 1842 blev bestemt, at Korpset skulde normeres med Ingenieurtrupper.

Den 21de September 1833 meddelte General-Kommissariats-Kollegiet Korpset, at Planen til Veikorpsets Forening med det havde erholdt allerhøieste Stadfæstelse, samt at Veiofficererne, forsaavidt de ikke havde taget Ingenieur-officers Examen, skulde bære den »hæderlige« Uniform, som hidtil havde været reglementeret for Veikorpset (det var af Rentekammeret indstillet, at Ingenieur-officersuniformen skulde indføres), idet det iøvrigt skulde være dem uformet, om de vilde underkaste sig bemeldte Examen paa den militære Høiskole og derved erhverve Ret til at anlægge Ingenieur-officersuniformen.

Efter den nye Plan skulde Veikorpset opløses 1ste Januar 1834, og Veitjenesten i Danmark fra den Dag besørges af Ingenieurkorpset, dog saaledes at denne Tjeneste vedblev at henhøre under Rentekammeret. Officererne af det opløste Veikorps skulde fortrinsvis kommanderes til Veitjeneste, men kunde iøvrigt ogsaa bruges til andre Tjenesteforretninger, hvortil Ingenieurkorpset maatte ansé dem for skikkede. Den som Veidirekteur fungerende Stabs-officer skulde garnisonere i Kjøbenhavn og under eget Ansvar opfylde de Pligter, der ifølge An-

ordningerne paahvilede den tidligere Chef for Veikorpset. Han skulde korrespondere direkte med de forskjellige Autoriteter, dog saaledes at hans Rapporter, Forslag m. m. til Rentekammeret skulde indgives til Korpsets Chef, der fremsendte dem med en simpel Paategning, forsaavidt han ikke selv ansaa det for fornødent eller blev opfordret til at tilfoie en særskilt Betænkning; hvor ethvert Tidsspild burde undgaas, kunde Stabsofficeren henvende sig direkte til Rentekammeret, medens Chefen fik en Gjenpart af Meldingen. Rentekammerets Befalinger angaaende Veitjenesten passerede ligeledes Korpsets Chef, undtagen hvor Sagen hastede, da Chefen saa maatte noies med at modtage Melding fra Stabsofficeren.

Af de til Veitjenesten beordrede, virkelige Ingenieurofficerer skulde aarlig $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ afløses, saaledes at enhver Officer, efter i 3—4 Aar at have været sysselsat med civile Forretninger, for en Tid vilde være at kommandere til den militaire Tjeneste.

Kassevæsenet for Veitjenesten i Danmark henlægdes under Korpsets Kassekommission og administreredes efter de for Korpsets Kassevæsen gjældende Forskrifter, dog saaledes at de af Rentekammeret anviste Midler ikke blandedes med Fæstningsbygningsskassen.

Med Bestemmelserne om Underpersonalet ved det opløste Veikorps og dets Overgang til Ingenieurkorpset skulde det bero, indtil nærmere Foranstaltninger i saa Henseende maatte anses for nødvendige. Bestillingerne som Murmester, Planteur og Assistent hos denne skulde indgaa.

Efter Gageringsplanen af 18de September 1833, gjældende fra 1ste Januar 1834, fik Korpset følgende Sammensætning:

1 Chef	2000 Rdlr.
2 Oberstlieutenanter à 1200 Rdlr.	2400 —
3 Majorer à 900 —	2700 —
10 Kapitainer à 756 —	7560 —
3 Sekondkapitainer à 500 —	1500 —
10 Premierlieutenanter à 355 —	3550 —
3 Sekondlieutenanter à 265 —	795 —
<hr/>	<hr/>
32 Officerer.	20505 Rdlr.
Civile Betjente:	
2 Dessinateurer à 380 Rdlr.	760 Rdlr.
1 Materialforvalter i Kjøbenhavn	600 —
1 — i Rendsborg	350 —
1 Bygningsskriver, tillige Regnskabsfører ved Gageringskassen	500 —
4 Materialskrivere paa Kronborg, i Nyborg og Rendsborg samt ved Vei-Etatens Depot i Kjøbenhavn à 250 Rdlr.	1000 —
<hr/>	<hr/>
9 civile Betjente.	3210 Rdlr.
At overføre	23715 Rdlr.

	Overført 23715 Rdlr.
5 Voldmestere i Kjøbenhavn, Citadellet, Kronborg, Rendsborg og Nyborg	725 —
46	24440 Rdlr.
Endvidere Oppasserpenge, Lønning m. v. til 2 Under- officerer som Skrivere, Kur- og Besiagpenge, Remontering, ubestemte Udgifter	2060 —
	Summa 26500 Rdlr.

Chefposten kunde kun besættes med en Ingenieurofficer. Af Stabs-officererne skulde 1 dirigere Fæstningstjenesten i Kjøbenhavn og Citadellet Frederikshavn, 1 Fæstningstjenesten i Hertugdømmerne og 1 Veitjenesten, om hvilke Pladers Besættelse der vilde være at fremsende Forslag til Kongen. Iøvrigt overlodes det Chefen at fordele Officererne efter Tjenestens Tarv, dog saaledes at en passende Afvexling mellem militaire og civile Forretninger blev ufravigelig Regel. Til Rentekammeret skulde indmeldes, hvilke Officerer der kommanderedes til Veitjenesten, og Kammerets Ønsker i saa Henseende skulde saavidt muligt fyldestgjøres. De Officerer, som ikke havde frit Kvarter, erholdt Kvarterpenge efter de gjældende Bestemmelser; ligeledes udbetaltes der Diæter til Officererne for Bortkommandoer og Tjenestereiser under visse Forhold og efter bestemte Regler. Mindst én Gang om Aaret skulde Landeveiene besigtiges af en ældre Officer af Korpset i Forbindelse med vedkommende civile Øvrighed. Adjutanten skulde intet Tillæg have som ved de andre Vaaben, da hans Tjeneste ikke kunde anses for vigtigere end de andre Ingenieurofficerers. Indtil Korpset kunde blive kompletteret med Elever fra den militaire Hoiskole, maatte det lade mindre vigtige Tjenester besørge dels af dertil kommanderede Officerer af Armeen, dels af Bygningskondukteurer som antoges for en Tid og lønnedes af de vakante Lieutenantsgager.

Til Assistance for Chefen bestemtes en af Korpsets ældre Officerer, Adjutanten, en af Dessinateurerne (den anden i Rendsborg), Bygningsskriveren og en Underofficer som Skriver, men iøvrigt kunde Chefen kommandere flere Officerer til Tjeneste i Bureauet, naar sligt for en Tid var nødvendigt. En anden Underofficer ansattes som Skriver hos den Veitjenesten dirigerende Stabsofficer. Andre Underofficerer kunde benyttes ved Fæstnings- eller Veitjenesten og erholdt da Tillæg, som udrededes af Bygnings- eller Veikassen. Veikorpsets Bibliothek indlemmedes i Ingenieurkorpsets, til hvilket der aarlig reglementeredes 350 Rdlr. af Bygnings- og Veikassen. Gageringsregnskabet, hvortil Veikassen bidrog, fortes under Et og sorterede under General-Kommissariatet, hvorimod det øvrige Kassevæsen for Veitjenesten sorterede under Rentekammeret. Ved kongelig Resolution af 26de Oktober 1833 bestemtes Ansættelser og Forfremmelser ved den nye Plans Ikrafttræden næstkommende 1ste Januar, og der var derefter 7 vakante Premierlieutenantsnumere i Korpset. En anden kongelig Resolution af 24de November bifaldt Korpsets Indstilling af 21de s. M., hvorefter Oberstlieutenant Prangen skulde dirigere Veitjenesten i Danmark, Oberstlieutenant Quaa

Fæstningstjenesten i Kjøbenhavn og Citadellet og Oberstlieutenant Friis Fæstningstjenesten i Hertugdømmerne.

Ifølge kongelig Resolution af 14de Juni 1837 bekendtgjorde en Rentekammer-Plakat af 5te Oktober s. A. en Instruktion for Opsynsmændene ved Hovedlandeveienes nye Anlæg under Ingenieurkorpsets Bestyrelse, efter hvilken Instruktion Veiopsynsmændene antoges af den Veitjenesten dirigerende Stabs-officer af Korpset og inddeltes i tvende Afdelinger eller Klasser med forskjellig ugentlig Løn.

En Forordning af 29de September 1841 fortolkede nærmere Forordningen af 13de December 1793 derhen, at alt Arbeide ved de endnu tilbagestaaende nye Hovedlandeveies første Anlæg saavel som ved den aarlige Vedligeholdelse af samtlige Hovedlandevei skulde tilligemed Bro- og Stenkistearbeidet ved disse Veie være henlagt under Ingenieurkorpsets umiddelbare Anordning og Bestyrelse, samt at Amtmændene skulde have Tilsynet og Rentekammeret som hidtil Overopsynet og Overbestyrelsen over samtlige Arbeider ved Landets offentlige Veie.

Hvad Veitjenesten i Hertugdømmerne angaar, udnævntes Sekondkapitain Krag under 21de Februar 1838 til Overlandevei-Inspektur i Holsten og erholdt i den Anledning Afsked fra Korpset. Under 1ste Marts 1842 udstedtes en allerhøieste Veiforordning for Hertugdømmerne, hvorefter den slesvig-holstenske Regjering skulde have Opsynet over hele Veivæsenet i Slesvig og Holsten, medens det specielle Opsyn over Anlægget og Vedligeholdelsen af Kunstveiene, der skete for Finantskassens Regning, adskiltes fra Opsynet over de andre offentlige Veie og overdroges en Afdeling af Ingenieurkorpset under Ledelse af en til dette Korps hørende Stabsofficer. Denne saavel som Overlandevei-Inspektoren skulde tage Bolig i Slesvig og tilforordnedes den slesvig-holstenske Regjering som overordentlige Medlemmer i Veisager. Den dirigerende Ingenieurofficer skulde have den umiddelbare Ledelse af og Opsynet med Anlægget af de nævnte Kunstveie samt med den øvrige Chaussétjeneste, hvis Personale i alle Tjenesteanliggender kun skulde henvende sig til ham.

I Anledning af denne Forordning tilgik der under 7de Marts 1842 Korpset en Skrivelse fra det slesvig-holsten-lauenborgske Kancelli, hvori Nødvendigheden af, at en dirigerende Stabsofficer strax blev udnævnt, fremhævedes, og Korpset udbad sig derfor under 9de s. M. Kongens nærmere Bestemmelse, hvor-næst det under 12te s. M. resolveredes, at en saadan dirigerende Stabsofficer ved Anlægget og Vedligeholdelsen af Veiene i Slesvig, Holsten og Lauenborg strax skulde ansættes, hvorom Korpsets Indstilling forventedes. Denne indsendtes Dagen efter, og Chefen, Oberst Quaade, udtalte deri, at Korpset, som for at overtage Veitjenesten i Hertugdømmerne successivt skulde forøges med 1 Major, 4 Kapitainer og 2 Premierlieutenanter, ikke vilde kunne anbefale nogen af de daværende Stabsofficerer eller den ældste Kapitain, som stod for Tur til Avancement, til Veidirekteur, fordi de manglede Erfaring i Veitjenesten, men at man derimod i Kapitain Dau havde en Mand, der var særlig skikket til Pladsen. Det indstilledes derfor, at han saavel som hans Formænd i Kapitainklassen udnævntes til karakteriserede Majorer uden Anciennetet, at han dernæst overtog Posten som dirigerende Stabsofficer i Hertugdømmerne, samt at den ældste Kapitain, der alt

var karakteriseret Major, oprykkede i det ved Veiforordningen approberede nye Majorsnummer m. m. Under 16de Marts resolverede Kongen herpaa, at Kapitain Dau skulde have Majors Karakter uden Anciennetet og ansættes som dirigerende Stabsofficer i Hertugdømmerne, medens Bestemmelsen om de øvrige foreslaaede Forfremmelser udsattes, indtil Korpsets fremtidige Organisation var endelig fastslaaet ved den forestaaende nye Hærorrdning.

Som et Supplement til de ovenfor givne Oplysninger om, hvad der i denne Periode gjordes for at udvide Korpsets tekniske Virksomhed og Officerernes praktiske Duelighed, skal det meddeles, at Premierlieutenant Kückler under 24de September 1837 beordredes til med Bibehold af sin Gage samt med et Tillæg af 400 Rdlr. af Fonden »ad usus publicos« at foretage en 5—6 Maaneders Reise til Tyskland, Belgien og det nordlige Frankrig for at gjøre sig bekendt med Jernbaneanlægene der. Som bekendt have senere mange af Korpsets Officerer været beskæftigede saavel ved Forarbejderne til som ved Udførelsen af de danske Jernbaner, og Ovennævnte tør derfor betragtes som den første Beændelse til denne Virksomhed.

Af Bestemmelser vedrørende Bygningstjenesten for den første Halvdel af vort Aarhundrede skal fremhæves følgende.

I en Skrivelse af 22de August 1804 fra Kronprindsen til Ingenieurkorpset forlangtes der ved Udgangen af Januar, April, Juli og Oktober for Fremtiden fra Korpset tilstillet Høiøtsamme en fuldstændig Rapport over det Arbeide, der var foretaget i alle Fæstninger i det forløbne 4de, 1ste, 2det og 3die Kvartal, med en Angivelse af hvilke Arbeider, der vare udførte efter det for det løbende Aar approberede Bygningsprojekt, og hvilke efter extraordinaire Bevillinger.

Ved en kongelig Resolution af 18de April 1806 tillagdes der Korpset Ordre til at lade Ingenieurofficererne i Fæstningerne aarlig til den kommanderende General i Provindsen give en Rapport om de Fæstninger, Skandser eller Batterier, som vare under deres Opsyn, med en Angivelse af de Bygnings- eller Reparationsforslag, som de ved Besigtigelsen havde fundet nødvendige. Tillige skulde der gives enhver kommanderende General Meddelelse om de Punkter, som Kongen havde approberet af det af Korpset gennem Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet forelagte Bygningsprojekt, forsaavidt som de angik de Fæstningsværker, som laa i hans Provinds.

General-Kommissariats-Kollegiet meddelte Korpset under 11te Marts 1809, at Chefen, i Lighed med hvad der fandt Sted ved Regimenterne, fremtidig var fritagen for at være Medlem af Kassekommissionen og iøvrigt at have med Regnskabsvæsenet at bestille, hvilket Hverv overdroges til Kommandeurerne for hver af Korpsets 3 Detachementer.

Ved kongelig Resolution af 10de November 1809 fritoges Korpset for de »Flikarbeider«, det hidtil havde besorget ved adskillige militaire Bygninger i Kjøbenhavn, der egentlig ikke hørte til Fæstningsbygninger, og samtidig bestemtes det, at Tilsynet med og Vedligeholdelsen af disse Bygninger skulde overdrages til en civil Bygmester for en aarlig Gage af 800 Rdlr. Denne skulde tillige gjøre Tegning og Overslag til nye Bygninger i og ved Hovedstaden samt bestyre Arbeidet ved samme uden videre Godtgjørelse. Bygningerne skulde dog som

militaire Eiendomme forblive i Korpsets Inventarium. Denne Ordning skulde begynde 1ste Januar 1810. Under 18de November 1809 udstedtes der en Fortegnelse over samtlige Bygninger, for hvis Vedligeholdelse Korpset saaledes fritoges, og under 16de December s. A. udfærdigedes der en Instrux for Landmilitair-Etatens Bygmester, hvoraf det bl. A. fremgik, at denne hvert Aar i Januar Maaned skulde indsende direkte til Kollegiet Forslag med Overslag til de fornødne Reparationsarbejder. Dette Forhold hævedes atter ved kongelig Resolution af 18de Januar 1818, hvorefter Bygmesteren skulde afgaa, og Ingenieurkorpset fra næstkommende 1ste Februar, som Begyndelsen af det militaire Betalingsaar, paany overtage Vedligeholdelsen af samtlige Landmilitair-Etaten tilhørende Bygninger i Kjøbenhavn.

I Anledning af de Indskrænkninger, som efter Norges Adskillelse fra Danmark skulde foretages ved Armeen paa Krigsfod, udtaltes det i en kongelig Resolution af 28de Februar 1814 bl. A., at den hidtil reglementerede Sum af 80000 Rdlr. til Fæstningernes Vedligeholdelse (50000 Rdlr. til Danmark, 15000 Rdlr. til Norge og 15000 Rdlr. til Hertugdømmerne), nu da de norske Fæstninger vare afgaaede, maatte anses for fuldkommen tilstrækkelig, og at de extraordinære Bygningsprojekter derfor i Fremtiden skulde bortfalde. Ifølge General-Kommissariats-Kollegiets Skrivelse af 15de Januar 1825 approberede imidlertid Kongen paa Kollegiets Indstilling betræffende et Normalreglement for Landmilitair-Etaten, at den hidtil reglementerede aarlige Fond til Bygnings- og Fæstningsarbejder, nemlig 50000 Rdlr. for Danmark og 15000 Rdlr. for Hertugdømmerne, fremtidig skulde forhoies til 100000 Rdlr., men at der da ikke kunde ventes noget extraordinair Tilskud af Finantserne til Stormskader eller lignende Arbejder, idet samtlige Bygningsarbejder, saavel Reparationer som Nybygninger, skulde bekostes af den nævnte Sum. I Bygningsprojekterne skulde optages de fornødne Beløb til Vedligeholdelsen af alle militaire Bygninger, der vare henlagte under Korpset, hvad enten de førtes ad inventarium ved samme eller ikke. Uagtet denne Bestemmelse om Bygningsfondens Størrelse stilledes der dog i de følgende Aar extraordinære Beløb til Korpsets Raadighed, hyppig 12—14000 Rdlr.

En kongelig Resolution af 16de Marts 1817 bestemte, at et af Generalmajor Suckow forfattet Katalog over Korpsets Bibliothek og Arkiv med tilhørende matematiske Instrumenter skulde bilægges Korpsets Regnskab for 1816 som Norm for Revisionen i Fremtiden, hvornæst det paalagdes Korpsets Chef eller høistbefalende Officer at have Tilsyn med disse Samlinger og aarlig med Regnskabet at indsende et berigtiget Katalog til General-Kommissariats-Kollegiet, hvor det skulde revideres. Iovrigt var det Chefen tilladt under eget An- og Tilsvaret at kommandere en af Korpsets Officerer til, om fornødent ved Siden af sin øvrige Tjeneste, at have det detaillerede Tilsyn med Bibliotheket og Arkivet. Efter Korpsets Indstilling bestemtes det under 1ste April 1837, at Fortegnelsen over Bibliotheket samt Bygningsbeskrivelserne fremtidig kun skulde indsendes hver 6te Aar.

Under 29de Marts 1826 udfærdigedes en ny Ordning for Slaveriet, efter hvilken der i Kjøbenhavn og Nyborg nedsattes Stokhuskommissioner, hvori Ingenieurofficerer skulde have Sæde, og som skulde have Bestyrelsen af Slaveriet

i de nævnte Fæstninger. Med Hensyn til Rekvisition af Slaver til Arbeide skulde Korpset have Fortrinsret fremfor andre offentlige Autoriteter saavel med Hensyn til Antallet som Valget af de fornødne Slaver.

Af Hensyn til Vigtigheden af at Fæstningskommandanter kjendte de Ordre, som gaves til Hovedforandringer i de dem underlagte Fæstninger, resolverede Kongen under 22de April 1827, at General-Kommissariats-Kollegiet fremtidig skulde give Kommandanterne Meddelelse om approberede Forandringer ved de til deres respektive Fæstninger henhørende Bygninger eller Værker.

Under 28de Marts 1829 meddeltes det Korpset, at Kongen under 8de s. M. havde besluttet, at der af fremtidige Regnskabsførere ved samme (Materialforvaltere, Materialskrivere og Bygningssskrivere) skulde stilles visse nærmere angivne Summer til Sikkerhed for Pengeopbehold og opbevarede Materialier, ligesom der til behørig Iagttagelse tilstilledes Korpset en Instruktion for dets Kassevæsen. Dette deltes i Bygningskasser og Gageringskassen. Af Bygningskasser havde der 2 Hovedbygningsskasser, nemlig de danske Fæstningers Hovedbygningsskasse, som skulde administreres af en Kassekommission, bestaaende af de 3 første, efter Chefen følgende Ingenieurofficerer i Kjøbenhavn eller Citadellet Frederikshavn samt af Kjøbenhavns Fæstnings Materialforvalter som Regnskabsfører, og de holstenske Fæstningers Hovedbygningsskasse, som skulde administreres af en Kassekommission, bestaaende af de 2 ældste Ingenieurofficerer i Rendsborg næst efter den, som kommanderede det holstenske Ingenieurdetachment, samt af Rendsborg Fæstnings Materialforvalter som Regnskabsfører. Disse to Kassekommissioner fungerede uafhængig af hinanden og bestyrede tillige det specielle Kassevæsen for Kjøbenhavn og Rendsborg. I enhver af de øvrige Fæstninger samt ved Arbeider udenfor Fæstningerne administreredes Bygningskassen af de to ældste tilstede værende Ingenieurofficerer og Materialskriveren som Regnskabsfører, medens, hvor et Arbeide bestyredes af en eneste Officer, denne alene var ansvarlig for de ham betroede Summer. Korpssets Chef var fritagen for Deltagelse i Kasse- og Regnskabsvæsenet, men skulde have Overtilsynet med Kassernes Administration. De detachedede Kassekommissioner erholdt de fornødne Bygningspenge tilsendte fra vedkommende Hovedbygningsskasse efter skriftlig Ordre fra Korpssets Chef eller den høistbefalende Ingenieurofficer i Holsten. Instruktionen gav dernæst nærmere Regler for Afholdelsen af Licitationer og Auktioner, som hyppigst afholdtes af Kassekommissionerne, Regnskabsførelse, Regnskabsaflæggelse, Notatbesvarelser m. m., som det her vilde blive for vidtloftigt at omtale. Hvad Gageringskassen angaar, da administreredes den af en Kassekommission i Kjøbenhavn, bestaaende af de samme 3 Officerer, som bestyrede Bygningskassen, samt af Bygningssskriveren som Regnskabsfører. Gageringen af den til Hertugdømmerne detachedede Del af Korpset besørgedes af Kassekommissionen i Rendsborg, dog i Forbindelse med og efter Anvisning af Gagerings-Kassekommissionen i Kjøbenhavn.

I en Skrivelse af 9de Januar 1838 paalagde General-Kommissariats-Kollegiet Korpset at optage samtlige, Militair-Etaten tilhørende Bygninger, Usserod Værk undtaget, i Bygningsinventariet samt at opbevare alle de til disse Bygninger hørende Dokumenter, Skjoder m. m. i Korpssets Arkiv. Samtlige Bygninger skulde aarlig efterses, og foruden det sædvanlige Bygningsprojekt med Hensyn

til Bygninger i Fæstningerne skulde der indsendes et særskilt Projekt for de Bygninger, som ikke hørte til Fæstningerne.

En Parolbefaling af 9de December 1839 bestemte med Hensyn til Korpsets Tjenesteforhold til den ny oprettede Generalkommando paa Sjælland og omliggende Øer, at der til Kongen direkte skulde indsendes Forslag til Avancement, Forflyttelse, Afgang m. m., den aarlige Melding om Personalets Fordeling samt Forslag til Forandringer i Rigets Fæstningsværker, at Forholdet til General-Kommissariats-Kollegiet og Rentekammeret (hvad Veitjenesten angik) skulde forblive uforandret, samt at Generalkommandoen skulde have Jurisdiktionen over Ingenieurofficererne i Distriktet, at til samme skulde indsendes Meldinger om disse Officerers personlige Forhold, Meddelelser om approberede Arbejder i Distriktet samt fra vedkommende Officer om disse Arbejders Paabegyndelse, Fremme og Fuldendelse og endelig fra Korpsets Chef Indberetning om Tiden for hans Inspektionsreiser.

Ved Plakat af 15de Mai 1840 ophævedes Demoleringskommissionen, under hvem Approbationen paa de Bygningsarbejder, der efter Anordningerne og navnlig efter Plakat af 13de Oktober 1824 maatte iværksættes paa Demarkationsterrainet udenom Kjøbenhavn, havde været henlagt, og Kommissionens Forretninger overdroges til Ingenieurkorpset, til hvis Approbation saaledes Tegninger til slige Bygninger fremtidig vilde være at indsende.

Ingenieurkorpset 1842—1884.

Med 1842 begyndte en ny Æra for Ingenieurkorpset, idet samme normeredes med Ingenieurtropper, saa at dets Tjeneste fremtidig blev af en dobbelt Art, Bygningstjenesten og Troppetjenesten.

Det er alt tidligere omtalt, hvilke Mineur-, Sapeur- og Pontonerafdelinger der fra 1684 have været knyttede til Artillerikorpset, at der leilighedsvis er bleven oprettet selvstændige Korps, Batailloner eller Kompagnier, som i det Mindste havde Benævnelsen Pioner eller Sapeur tilfælles med Ingenieurtropper, men som iøvrigt ellers i ingen eller faa Henseender kunde henføres under denne Kategori, samt at allerede General Huth i Aarhundredets Begyndelse og senere Generalmajor Krag i 1832 havde fremsendt Forslag om at normere Ingenieurkorpset med Tropper, Sidstnævnte, at Artillerikorpsets Mineur- og Sapeur- samt Pontoner- og Pionerkompagnier skulde underlægges Ingenieurkorpset, hvor de rettest hørte hjemme, hvilken Anskuelse var tiltraadt af Artillerikorpset, og det var vistnok kun økonomiske Grunde, som foranledigede, at denne Plan ikke blev virkeliggjort.

Ved Parolbefaling af 3die Februar 1840 nedsattes der en Militair-Kommission under Kronprindsens Forsæde for at udarbejde Forslag til Forandringer i Armeens Organisation. I denne Kommission, som skulde træde sammen i Odense den 9de Marts, indtraadte Korpsets Chef, Oberst Prangen, og efter dennes Død Major Lunding ifølge kongelig Ordre af 17de Juli 1841. Resultatet af Kom-

missionens Arbejder førte til de af Kongen under 28de April 1842 fastsatte »Bestemmelser for Landmilitair-Etatens fremtidige Organisation«, som skulde træde i Kraft fra 1ste Juli s. A., og efter hvilke Mineur- og Sapeurkompagniet skulde overgaa til Ingenieurkorpset fra Artillerikorpset, medens dette beholdt Pontoner-kompagniet.

Efter den nye Organisation førte Kongen selv Overkommandoen, til hvilken bl. A. Chefen for Ingenieurkorpset horte. De 3 Generalkommandodistrikter, Sjælland med tilliggende Øer, Norrejylland og Fyen samt Hertugdømmerne, forbleve uforandrede. Med Hensyn til Ingenieurkorpsets Forhold til Generalkommandoerne bestemtes det, at de i disse værende Afdelinger af Korpset i taktisk Henseende skulde henhøre under dem, men at Korpset iøvrigt skulde vedblive at staa under Kongens umiddelbare Befaling. Til Generalkommandoerne skulde det sende Beretning om, hvilke Arbejder der efter de aarlige Bygningsprojekter eller efter særskilte Resolutioner skulde udføres ved Distriktets Fortifikationer og militaire Bygninger, ligesom ogsaa de ved militair Tjeneste under en Generalkommando ansatte Ingenieurofficerer havde at melde til samme om de dem paalagte Arbejders Begyndelse, Fremme og Fuldendelse. Endelig skulde Korpsets Chef for Generalkommandoen paa Sjælland anmelde sine Inspektionsreiser og sin Tilbagekomst.

Ingenieurkorpset skulde for Fremtiden have følgende Styrke og Sammensætning:

Officerer: 1 Chef, Generalmajor, 2 Oberster eller Oberstlieutenanter, 4 Majorer, 13 Kapitainer af 1ste og 5 af 2den Klasse, 13 Premierlieutenanter, deraf 1 Adjutant, samt 4 Sekondlieutenanter paa ældst Gage, ialt 42;

Mellemstab: 2 Underlæger i Kjøbenhavn og Rendsborg;

Officieranter: 2 Dessinateurer, 2 Materialforvaltere i Kjøbenhavn og Rendsborg, 1 Bygningsskriver, tillige Regnskabsfører ved Gageringskassen, 4 Materialskrivere paa Kronborg, i Nyborg og Frederiksort samt ved Vei-Etatens Depot i Kjøbenhavn og 5 Voldmestere i Kjøbenhavn, Citadellet, paa Kronborg, i Nyborg og Rendsborg, ialt 14;

2 Kompagnier Ingenieurtropper, hvoraf det 1ste Kompagni skulde have Garnison i Kjøbenhavn og rekruteret ved Udskrivning i Danmark, medens det 2det skulde have Garnison i Rendsborg og rekruteret fra Hertugdømmerne; Kompagniernes Sammensætning var forskjellig, nemlig:

— 1ste Kompagni: 1 Kapitain af 1ste Klasse, Chef, 1 Premierlieutenant og 1 Sekondlieutenant, ialt 3 Officerer (indbefattede i Korpsets oven anførte Officerspersonale); 1 Mineurmester, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 5 Sergenter og 10 Korporaler, ialt 18 Underofficerer; 1 Trompeter samt 16 Oversapeurer, 50 Sapeurer og Mineurer og 50 Pionerer, ialt 116 Menige (1ste—4de Aars Mandskab); tilsammen 135 Hoveder af Linien eller Fredsstyrken, foruden Officerer: desuden af Krigsreserven: 16 Oversapeurer, 50 Sapeurer og Mineurer og 50 Pionerer, ialt 116 Mand (5te—8de Aars Mandskab);

— 2det Kompagni: 1 Kapitain af 2den Klasse og 1 Sekondlieutenant, ialt 2 Officerer (indbefattede i Korpsets oven anførte Officerspersonale); 1 Mineurmester, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 4 Sergenter og 6 Korporaler, ialt 13

Underofficerer; 1 Trompeter samt 8 Oversapeurer, 30 Sapeurer og Mineurer og 30 Pionerer, ialt 68 Menige (1ste—4de Aars Mandskab); tilsammen 82 Hoveder af Linien eller Fredsstyrken, foruden Officerer; desuden af Krigsreserven 8 Oversapeurer, 30 Sapeurer og Mineurer og 30 Pionerer, ialt 68 Mand (5te—8de Aars Mandskab);

Fæstningsunderofficerer: 2 Kommandersergenter og 8 Sergenter, ialt 10, samt

Underofficerselever: 10, som skulde frekventere Artilleriets Underofficersskoler, nemlig 6 i Kjøbenhavn og 4 i Rendsborg, men iøvrigt antages af Korpset.

Korpsets hele Styrke blev saaledes: 42 Officerer, 2 Mellemstabsbetjente, 14 Officianter, 41 Underofficerer, 2 Trompetere, 184 Menige, hvoriblandt 24 Oversapeurer, og 10 Underofficerselever, ialt 295 Hoveder af Linien; desuden af Krigsreserven 184 Menige, hvoriblandt 24 Oversapeurer.

Korpsadjutanten skulde have Tjenestehest.

Af Korpsets 2 Oberster eller Oberstlieutenanter skulde den ene være dirigerende Ingenieur i Rendsborg og overhovedet i Hertugdømmernes Generalkommandodistrikt, den anden i Kjøbenhavn og overhovedet i Sjællands Generalkommandodistrikt; i Nørrejyllands og Fyens Generalkommandodistrikt ansattes som saadan 1 Major eller Kapitain. Af de 4 Majorer ansattes endvidere 1 ved Veivæsenet i Danmark og 1 ved Veivæsenet i Hertugdømmerne. Tjenesten ved Ingenieurtropperne skulde alternere mellem samtlige Kapitainer og Lieutenanter, og navnlig skulde unge tilgaaede Officerer tjene en tilstrækkelig lang Tid ved Tropperne. Ingen Ingenieurofficer erholdt Oppasser in natura, men derimod en Pengegodtgjørelse, til hver Stabsofficer for 2 Oppassere og til hver af de øvrige Officerer for 1 Oppasser. Oprykning i Underofficersklassen skete efter Dygtighed og god Opførsel og ikke blot efter Tjenestealder.

For ved den staaende Hær altid at kunne have det fornødne Antal Underofficerer i Tilfælde af Opbrud og Marche, baade for Fredsstyrken og for Krigsreserven, samt for at kunne forsyne Forstærkningen med duelige Subjekter til denne Klasse, udtoges aarlig ved 1ste Kompagni 4 og ved 2det Kompagni 2 Mand af de bedste Menige til Oversapeurer efter endt Exercertid blandt den Aargang, der havde været til Tjeneste et Aar. De Forfremmede forbleve endnu 2 Aar til stadig Tjeneste som Oversapeurer; forsaavidt gjørligt, skulde disse forrette Tjeneste som Underofficerer. Oversapeurerne bleve saaledes i det Hele 3 Aar til stadig Tjeneste og indkaldtes efter den Tid ordentligvis ikke i Exercertiden; de overgik til Krigsreserven og Forstærkningen i samme Egenskab, men iøvrigt ganske som de andre Menige.

Ved de aarlige Sessioner skulde der tages Hensyn til, at Ingenieurkorpset fik de Haandværkere, det havde Brug for, og Planen angav derfor detailleret, hvorledes de forskjellige Haandværksfag helst burde være repræsenterede i Kompagnierne.

Ingenieurtropperne tjente 4 Aar i Linien, dernæst 4 Aar i Krigsreserven og gik efter denne Tid over i Forstærkningens Fastmandsklasse. I de første 8 Aar paahvilede det Mandskabet at møde ved Indkaldelser, men saadanne vilde i Reglen ikke finde Sted i de 4 sidste af disse Aar.

Linien rekruteredes aarlig med en Fjerdedel, saaledes at der foruden de overkomplete Rekruter udskreves hvert Aar 29 fra Danmark til 1ste Kompagni og 17 fra Hertugdømmerne til 2det. De mødte den 1ste Juni i Kjøbenhavn og Rendsborg, og Exercerskolen varede i 125 Dage til 3die Oktober, af hvilke de første 70 anvendtes til at lade Rekruterne gennemgaa Infanteriets Rekrutskole, hvis det var fornødent. Dette kunde ské efter Korpsets Godtbefindende enten i sammes Exercerskole eller ved, efter Aftale med den Høistbefalende i Garnisonen, at fordele Rekruterne til Infanterikompagnierne. De resterende 55 Dage af Exercerskolen anvendtes til Sape-, Mine- og Pionerarbejder tildels i Forbindelse med de ældre Aargange. Sapeurer, Mineurer og Pionerer holdtes 2 Aar til stadig Tjeneste efter Skoletiden. I den aarlige Exercertid i 21 Dage, fra 13de September til 3die Oktober, skulde den fulde Fredsstyrke have til Tjeneste; men da Rekruterne deltog i Exercertiden, indkaldtes kun et Aars Mandskab ud over den til stadig Tjeneste værende Styrke. Efter endt Exercertid, den 4de Oktober, toges Rekruterne til Tjeneste, medens de Oversapeurer, som havde fuldført deres Tjeneste samt 3die og 4de Aargang hjemsendtes.

Krigsreserven dannedes af 5te—8de Aargang og var ikke alene bestemt til Ingenieurtroppernes Forøgelse i Krigstid, men kunde ogsaa indkaldes i Fredstid, naar større Befæstningsanlæg eller andre betydelige Arbejder gjorde det fornødent.

Efter 8 Aars Tjeneste i Linien og Reserven overgik Mandskabet i Forstærkningens Fastmandsklasse, hvor det forblev staaende i 8 Aar; i Krigstid skulde Forstærkningen slutte sig til Ingenieurtropperne af den staaende Hær.

Ingenieurtropperne skulde bevæbnes med Bajonetgevær samt forsynes med Faskinknive, Øxer og Save i et vist Forhold, hvorom nærmere Forslag vilde være at indgive.

Med Hensyn til Overgangen til den nye Ordning bestemte et kongeligt Reskript ligeledes af 28de April, at Ingenieurtropperne skulde dannes af det hidtil Artillerikorpsset underlagte Mineur- og Sapeurkompagni, saaledes at dette Kompagnis Afdeling i Kjøbenhavn skulde overgaa til 1ste Ingenieurkompagni, medens Afdelingen i Rendsborg overgik til 2det Kompagni. Iøvrigt suppleredes ogsaa Ingenieurkompagnierne ifølge kongelig Resolution af 18de Juni 1842 fra det den 17de Marts 1816 oprettede Raketkorps, der ophævedes ved den nye Organisation.

Et tredie Reskript af 28de April 1842 indeholdt et nyt Betalingsreglement for Landmilitair-Etaten, af hvilket skal fremhæves, at der til Fæstningers og militære Bygningers Vedligeholdelse ansattes indtil videre, som hidtil, 125,000 Rdlr., samt at Gagerne m. m. ved Ingenieurkorpsset vare:

1 Generalmajor og Chef	3200 Rdlr. aarlig
1 Oberstlieutenant	2000 eller 2400 — —
1 Major (med Remonteringstillæg 100 Rdlr.)	1400 — —
1 Kapitain af 1ste Klasse	1050 — —
1 do. - 2den —	640 — —
1 Premierlieutenant	360 — —
1 Sekondlieutenant	270 — —
Adjutanttillæg	90 — —

1 Dessinateur	380 Rdlr. aarlig
Materialforvalteren i Kjøbenhavn	1150 — —
— i Rendsborg	600 — —
Bygningsskriveren	800 — —
Materialskriverne	350 eller 600 — —
Voldmestrene	180 — 250 — —
1 Underlæge	200 — —
1 Mineurmester	68 β daglig
2 Kommandersergent	40 - —
1 Furer	32 - —
1 Sergent	28 ⁴ / ₅ - —
1 Korporal eller Trompeter	25 ³ / ₅ - —
1 Oversapeur	18 ² / ₅ - —
1 Underofficerselev	14 ² / ₅ - —
1 Sapeur eller Mineur	13 ² / ₅ - —

Endvidere fastsattes der Tillæg for Officerer og Underofficerer i Excercerskolen, for Skriverne ved Vei-Etaten og for Gymnastiklærerne samt til Extradgifter ved Ingenieurtropperne 120 Rdlr., til Sapeurernes Øvelser 144 Rdlr., til Korpssets Bibliothek 350 Rdlr. m. m. Af Korpssets Udgifter bleve refunderede af Veikassen for Kongeriget Gage m. v. for 1 Oberstlieutenant, 1 Major, 6 Kapitainer og 5 Premierlieutenanter samt forskellige andre Beløb og af de til Anlæg og Vedligeholdelse af Kunstveie i Hertugdømmerne bestemte Summer Gage m. v. for 1 Major, 3 Kapitainer og 2 Premierlieutenanter, forsaavidt disse Officersnumere virkelig vare besatte.

I Skrivelse af 11te Juni 1842 fra General-Kommissariats-Kollegiet til Ingenieur- og Artillerikorpsset gaves der nærmere Bestemmelser for Overleveringen af Mineur- og Sapeurkompagniet til først nævnte Korps, hvilken Overlevering skulde fremmes saaledes, at den kunde være tilendebragt inden 30te Juni. Under først nævnte Datum bifaldt endvidere Kongen Korpssets Indstilling om, at karakteriseret Major Lunding og Kapitan Ramlau ansattes som Chefer henholdsvis for 1ste og 2det Ingenieurkompagni.

Efter Organisationen af 28de April 1842 skulde Artilleriet formeres som en Artilleribrigade, bestaaende af 2 Regimenter og 1 Tøi-Etat. Til det 2det Regiment, som havde sit Standkvarter i Rendsborg, hørte 1 Pontonerkompagni med følgende Sammensætning: 1 Kapitan af 1ste Klasse, Kompagnichef, 1 Kapitan af 2den Klasse, 1 Premierlieutenant, 1 Overfyrværker, 1 Bromester, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 4 Sergenter, 4 Bombarderer, 2 Trompetere, 16 Overpontonerer (hvoraf 4 hvervede), 96 Pontonerer og 3 Haandværkere, ialt 132 Hoveder af Linien; desuden af Krigsreserven 4 Overpontonerer og 32 Pontonerer, ialt 36. Mandskabet tjente 6 Aar i Linien, 2 Aar i Reserven og 8 Aar i Forstærkningen. Den 13de Juni 1842 approberede Kongen den Forandring i Organisationsbestemmelserne, at Overpontonerernes Antal skulde være 18, hvoraf kun 3 hvervede.

Pontonerkompagniet hørte ifølge den under 2den November 1842 givne Formation for det holsten-lauenborgske Forbundskontingent ligesom nogle af de

i Hertugdømmerne garnisonerende Ingenieurofficerer til Kontingentet og skulde medføre en Pontonekvipage paa 37 Vogne.

Den nye Plan fastsatte endvidere Fæstningsofficerer og Betjente for Kjøbenhavn, Citadellet, Kronborg, Korsør, Nyborg, Fredericia, Fladstrand, Rendsborg og Frederiksort, hvilken sidste ifølge kongelig Resolution af 18de December s. A. nedlagdes som Fæstning fra næstkommende 1ste Januar at regne, idet den dog skulde betragtes som et lukket Søbatteri, der ikke skulde monteres i Fredstid.

I de efter 1842 nærmest følgende Aar foregik der nogle mindre Forandringer i Organisationsbestemmelserne, som her kortelig skulle omtales.

Et Cirkulaire af 27de Januar 1844 i Anledning af nogle nye Regler for Tidsinddelingen ved det militaire Regnskabsvæsen fastsatte den aarlige Exercertid til 20 istedetfor 21 Dage, saa at den altsaa skulde sluttes den 2den Oktober, samt at Ingenieurrekruiterne fremtidig skulde møde den 30te Mai og tages i Forpleining den 31te istedetfor, som tidligere bestemte, 1ste Juni.

I Anledning af en Meningsforskjel, som havde fundet Sted mellem General-Kommissariats-Kollegiet og Rentekammeret med Hensyn til det Bidrag, som Kongerigets Veikasse skulde yde til Ingenieurkorpsets Gagering, resolverede Kongen under 16de November 1844, at det for Aarene 1842—45 skulde have sit Forblivende ved Bestemmelserne af 28de April 1842, hvorefter Gage m. v. for 1 Oberstlieutenant, 1 Major, 6 Kapitainer og 5 Premierlieutenanter skulde refunderes den militære Fond uden Hensyn til, hvilke Officerer der havde været afgivne til Veivæsenet. Det paalagdes dernæst Kollegiet paany at træde i Forbindelse med Rentekammeret for at tilvejebringe en yderligere Regulering af det Personale, som af Ingenieurkorpset skulde normeres til Veivæsenets Tjeneste saavel i Kongeriget som i Hertugdømmerne. Fra 1846 skulde der af Veikassen kun refunderes Landmilitair-Etaten Gage m. v. for det til Veitjenesten virkelig afgivne Personale. Efter de i den Anledning førte Forhandlinger indgik Kollegiet under 28de Mai 1846 med en Forestilling til Kongen, som under 30te November s. A. resolverede, at han, da de Grunde, som i sin Tid havde bevirket, at et Antal af 13 Officerer var bleven normeret til Veitjenesten i Kongeriget, endnu vare tilstede, ikke kunde bifalde den foreslaaede Indskrænkning af dette Antal til 12. Af Hensyn til Veitjenestens Omfang og Betydning fandtes det rigtigt, at samme planmæssig forestodes af en Oberstlieutenant, hvorfor Korpset fra 1ste Januar 1847 blev normeret med 3 Oberstlieutenanter og 3 Majorer istedetfor som hidtil med 2 Oberstlieutenanter og 4 Majorer. Af Oberstlieutenanterne skulde da de 2, som bestemt i Organisationen af 1842, være dirigerende Ingenieurer i Sjællands og Hertugdømmernes Generalkommandodistrikter, medens den 3die i Reglen skulde være dirigerende Stabsofficerer for Kongerigets Veitjeneste. Fra 1ste Januar 1847 skulde der foruden den dirigerende Stabsofficer holdes 1 Major, 6 Kapitainer og 5 Premierlieutenanter af Ingenieurkorpset disponible til denne Tjeneste, dog saaledes at Veikassen holdtes skadesløs, hvis dette Antal ikke kunde afgives paa Grund af Vakancer i Korpset.

Foranlediget ved at Korpsets Regnskaber i en Række af Aar ikke havde kunnet indsendes til den befaledede Tid, forlangte Kollegiet under 8de April 1845

Korpsets Ytringer. I sit Svar af 15de Juli s. A. meddelte Korpset efter at have indhentet Kassekommissionernes Erklæring, at man med de Kræfter, der kunde disponeres over, ikke kunde vente, at det skulde kunne efterkomme Bestemmelserne for Regnskabsaflæggelsen. Efter Instruktionen af 28de Marts 1829 for Korpsets Kassevæsen skulde Penge- og Materialregnskaberne indsendes ultimo Juni; men paa Grund af den Tilvæxt, Regnskaberne havde faaet siden den Tid, vilde det nu være ugjorligt at tilendebringe dem for Udgangen af Juli. Kjøbenhavns Kassekommission havde bemærket, at det var Manglen paa Officerer og dygtige Fæstningsunderofficerer, som i en Aarrække havde virket hemmende paa Tjenesteforretningerne, og det vilde derfor være nødvendigt, at der oprettedes en Mellemlasse, som bedre end det daværende Underofficerspersonale kunde assistere ved Bestyrelsen og Regnskabsaflæggelsen ved Fæstningstjenesten, nemlig »et militairisk organiseret og subordinært Personale, der vilde være at stille i Lighed med Mineur-, Bromestere og Overfyrværkere.« Dette Forslag maatte Korpset tiltræde, da de reglementerede 10 Fæstningsunderofficerer, hverken hvad Kvantiteten eller Kvaliteten angik, vare fyldestgjørende. At tage flinke Underofficerer fra Kompagnierne var uforsvarligt, og det indstilledes derfor, at den foreslaaede nye Underofficersklasse kom til at bestaa af 6 Personer, 4 for Kjøbenhavn og 2 for Rendsborg, med Benævnelse af Overkommandersergenter og Lønning samt Emolumenter som Mineurmestere.

Da Kollegiet under 2den December s. A. paalagde Korpset inden 3 Uger at meddele noiagtig Forklaring om de Omstændigheder, som hidtil havde forhindret Besvarelsen af Notaterne i Bygningsbeskrivelserne for Kjøbenhavns Fæstning for Aaret 1835, hvilke Notater allerede under 26de April 1842 vare tilstillede Korpset, benyttede dette i sin Svarskrivelse af 24de December Leiligheden til indtrængende at bringe sit Forslag om Oprettelsen af den tidligere nævnte Mellemlasse i Erindring, ligesom det foreslog, at Fæstningsunderofficerernes Kaar forbedredes ved Tilskud fra Bygningsfonden. Under 23de Marts 1846 foreslog Korpset endvidere, at det paa Grund af Manglen paa Officerer, med Henhold til Gageringsplanen af 28de September 1833 efter Veikorpsets Indlemmelse, maatte blive bemyndiget til indtil videre at antage 2 Bygningskondukteurer til at besørge de mindre vigtige Tjenesteforretninger. Da Kollegiet i Anledning heraf forlangte Oplysning om, hvilke Tjenesteforretninger det var, der tænktes overdragne disse Kondukteurer og den tidligere nævnte Mellemlasse, gjorde Korpset nærmere Rede herfor i en Skrivelse af 8de April 1846 og udtalte tillige, at Kondukteurerne ikke vilde behøves, dersom Korpset maatte blive normeret med de foreslaaede Underofficerer, hvortil dog bemærkedes, at disse ikke vilde kunne improviseres, hvis de skulde besidde den fornødne Dygtighed, og Kondukteurerne vilde i ethvert Tilfælde kun behøves, indtil Korpset fik Tilgang af Officerer fra den militaire Høiskole.

Denne vidtløftige Korrespondance sluttedes endelig den 6te Marts 1847, da der fra Kollegiet tilgik Korpset Meddelelse om, at Kongen paa Kollegiets Forestilling af 18de Juni 1846 under 20de Februar 1847 havde resolveret, at det ved Arméplanen af 28de April 1842 normerede Antal af 10 Fæstningsunderofficerer maatte forøges med 6 Overkommandersergenter, der saavel i Henseende til Rang,

Stilling og Distinktioner som med Hensyn til Lønning og Emolumenter skulde stilles lige med Korpsets Mineurmestere. Under 5te Mai 1848 fremsendte Korpset til Krigsministeriets*) Sekretariat et Andragende fra Overkommandersergenterne om, at de, der ikke vare i Besiddelse af de Kundskaber og Rettigheder, som udfordredes til at blive Ingeniurofficerer, maatte faa allerhøieste Udnævnelse med en anden Tittel, samt at de, naar de erholdt Afsked af en dem utilregnelig Aarsag, maatte afgaa med Lieutenantspension. I den Anledning bemærkede Korpset, at disse Overkommandersergenter, som dannede en Mellemklasse mellem Officerer og Underofficerer (i det franske Ingenieurkorps »garde du génie«), og hvis Bestemmelse det var at føre Tilsynet med de praktiske Arbeider og assistere ved Regnskabers Affattelse, i flere Henseender vare saa dygtige og brugbare, at de, hvis de tjente i Linietropperne, med Rette kunde haabe at blive forfremmede til Officerer, hvorfor Andragendet anbefaledes med Tilføiende, at Overkommandersergenterne foresloges benævnte, hvad de virkelig vare, »Kondukteurer ved Fortifikationen«. Dette billigedes under 7de Mai 1848 af Krigsministeriet, som, da Kondukteurerne ikke kunde avancere til Officerer i Korpset, tillige bestemte, at der ved hvert 4de Officersavancement i samme, skulde tilsikres én Kondukteur Sekondlieutenants Pension. Under 11te Juli s. A. fremsendtes med Anbefaling en Ansøgning fra Kondukteurerne om, at de maatte erholde kongelig Udnævnelse samt Sekondlieutenants Rang med Bibeholdelse af de havende Indtægter, hvorpaa der under 14de s. M. indløb et afslaaende Svar fra Krigsministeriet, da der om kortere Tid forestod en Omformning af Armeen, og det derfor ikke syntes hensigtsmæssigt stykkevis at modificere Organisationen; der vilde imidlertid i sin Tid blive taget Hensyn til Kondukteurerens Stilling og Kvalifikationer.

Ved Krigens Udbrud i 1848 gik Ingenieurkorpsets 2det Kompagni og Pontonerkompagniet, der begge havde Garnison i Rendsborg, for Størstedelen over til Oprørerne. Til disse sluttede sig ogsaa af Korpsets Officerer Kapitainerne Dau, du Plat, Jess, Krabbe og Lesser. Det i Kjøbenhavn garnisonerende 1ste Ingenieurkompagni var saaledes de eneste Ingenieurtropper, som stode til Raadighed ved Feltogets Begyndelse i 1848. De i Felten kommanderede Tropper inddeltes i Sektioner paa 1 Oversapeur og 8 Sapeurer, 2 Sektioner forenede til en Brigade under 1 Underofficer, og der tildeltes dem et mindre Brotrain med tilhørende Personel. Bromateriellet forøgedes under Krigens, men Trainet gik en kort Tid tilbage til Artilleriet, indtil Krigsministeriet i Slutningen af 1848 bestemte, at det skulde underlægges Ingenieurtropperne, der den 6te December erholdt Benævnelsen »Ingenieurdetachementet i Nørrejylland og Fyens«. Antallet af Ingenieurtropper ved Hæren forøgedes efterhaanden i Aarets Løb og naaede op til c. 270 Underofficerer og Menige; efter Vaabenstilstandens Afslutning den 1ste September var der saamange Arbeider at udføre, at man først sent paa Aaret kunde tænke paa at hjemsende noget af Mandskabet, og dette forøgedes atter betydeligt i Begyndelsen af det nye Aar paa Grund af de mange omfattende Arbeider, der skulde udføres.

Den 18de Februar 1849 blev der givet Befaling om Organisationens af et

*) Oprettet ifølge kongelig Resolution af 22de Marts 1848.

Feltingeniurdetachment, under hvilket der, saavidt muligt, skulde henlægges for den aktive Armés Vedkommende Befæstningsvæsenet, det militaire Bygningsvæsen, Vei- og Brovæsenet samt det almindelige Veipoliti og Brandvæsenet paa de af Hæren besatte Steder. Dette Detachment skulde have følgende Sammensætning:

Staben: 1 Stabsofficer som Kommandeur, 1 Stabschef, 1 Adjutant, 1 Kondukteur og 2 Underofficerer; endvidere 2 Kapitainer, 3 Lieutenanter og 1 Kondukteur samt 1 Regnskabsfører, 1 Underlæge, 1 Dyr læge, 2 Ordonnantser, 1 Kantinesoldat og 2 Ambulancesoldater, samt 4 Vogne;

Tropperne: 1 Kapitain som Troppekommandeur samt 6 Delinger, hver bestaaende af 1 Lieutenant, 1 Kondukteur, 4 Underofficerer og 5 Sektioner à 1 Oversapeur og 10 Sapeurer; 1 Deling skulde afgives til hvert af Hærens 2 Armékorps, medens Resten var disponibel til anden Brug; til Tropperne hørte endvidere 1 Brødvogn;

Trainet: 1 Lieutenant som Trainkommandeur, 1 Kommandersergent, 1 Vogumester og 1 Trompeter samt 1 Vogn;

— det biragoske Brotrain: 1 Bromester, 2 Underofficerer og 3 Sektioner à 1 Overpontoner og 10 Pontonerer med 1 Broekvipage paa 5 Brovogne;

— Parken: 1 Kondukteur, 2 Underofficerer og 1 Sektion paa 1 Oversapeur og 10 Menige med 6 Delingsparker, hver paa 4 Vogne — de 2 Delinger ved Armékorpsene medførte deres Parker og erholdt tillige hver 1 Vogn til Tømmertransport — samt en Reservepark med 3 Ammunitionsvogne, medens der til Resten af Materiellet skulde rekvireres Vogn;

— ambulante Værksteder: 1 Kondukteur, 1 Underofficerer, 1 Bøsemager, 1 Beslagsmed og 3 Sektioner Haandværkere, hver paa 1 Oversapeur og 10 Menige, med 3 Vogne.

Feltingeniurdetachmentets hele Styrke blev saaledes: 16 Officerer, 3 Mellemstabsbetjente, 44 Underofficerer, 1 Trompeter, 37 Oversapeurer og Overpontonerer, 370 Sapeurer og Pontonerer, 1 Bøsemager og 1 Beslagsmed foruden Ordonnantser, Oppassere, Hestepassere m. m., 43 Vogne, 30 Ride- og 112 Trækheste.

Denne Organisation skulde træde i Kraft den 15de Marts.

Tillige skulde der under Flankekorpsset organiseres en egen Ingenieurstab paa 4 Officerer, 1 Kondukteur, 1 Underofficer og 2 Ordonnantser.

Efter Vaabenstilstandens Afslutning bestemtes det ved Armébefaling af 9de August 1849, at Feltingeniurdetachmentet skulde opløses, og samme Dag gaves Bestemmelse for Fordelingen af Korpsets Officerer til Fæstnings- og Veitjenesten samt af Ingenieurkompagniet, der forlagdes med $\frac{3}{4}$ til Fredericia og $\frac{1}{4}$ til Als. Den 25de August ansattes der en høistbefalende Ingenieurofficer i Fredericia Fæstning, som skulde lede alle Befæstningsarbejderne der.

Under 3die December 1849 reorganiseredes Feltingeniurdetachmentet i en noget forandret og udvidet Skikkelse. Efter den i den Anledning udstedte Befaling skulde det ved Fjendtlighedernes Fornyelse udgjøre en integrerende Del af den aktive Armé, og under dets Ressort skulde for Armeens Vedkommende henlægges: alt Feltbefæstningsvæsen, derunder ogsaa paa Als, Feltmilitairbygningsvæsenet, Feltmilitairveivæsenet med tilhørende Politi og navnlig Anlæg af Kolonneveie, Feltbrovæsenet, saavel det mobile Train som Landgangsbroerne, Brandvæsenet paa

de af Armeen okkuperede Steder udenfor Fæstningerne, samt Rekognosceringer efter den kommanderende Generals Befalinger. De til Fredericia Fæstning fast beordrede Officerer henhørte ikke under Detachementet, hvorimod de til Feltforskandsninger m. m. paa Als fornødne Officerer skulde detacheres fra Feltingenieur-detachementet, men vedblive at henhøre under samme.

Feltingenieurdetachementet sammensattes normalt saaledes:

Staben: 1 Stabsofficer som Kommandeur, 1 Stabschef, 1 Adjutant og 3 Underofficerer som Skrivere, hvoraf 1 paa Als; endvidere 3 Kapitainer, 3 Lieutenanter og 1 Kondukteur, hvoraf 1 Kapitaïn, 1 Lieutenant og 1 Kondukteur paa Als, 1 Regnskabsfører, 1 Underlæge, 1 Dyr læge, 3 beredne Ordonnantser, hvoraf 1 paa Als, 1 Kantinesoldat og 2 Ambulancesoldater samt 6 Vogne, hvoraf 2 paa Als;

Tropperne: 1 Kapitaïn som Kommandeur og 1 Underofficer som Skriver samt 6 Delinger, hver bestaaende af 1 Lieutenant, 1 Kondukteur, 4 Underofficerer, 5 Oversapeurer, 50 Sapeurer og delt i 5 Sektioner à 1 Oversapeur og 10 Sapeurer, endvidere 1 Vogn; 2 Delinger skulde afgives til Als, medens der disponeredes over Resten efter den kommanderende Generals nærmere Ordre; om fornødent skulde der afgives 1 à 2 Delinger til Fredericia;

Trainet: 1 Kapitaïn eller Premierlieutenant som Kommandeur, 1 Kommandersergent og 1 Vognmester samt 1 Vogn;

— det mobile Brotrain: 1 Lieutenant, 2 Underofficerer, 3 Oversapeurer og 30 Sapeurer med en Broekvipage paa 8 Brovogne;

— det mobile Landgangsbromateriel: 1 Lieutenant, 2 Bromestere, 6 Underofficerer, 9 Oversapeurer og 120 Menige med Materiel til 3 Landgangsbroer, hver bestemt til at optages i en Kanonchalupe;

— Parken: 1 Overkommandersergent eller anden duelig Underofficer, 2 Underofficerer, 1 Oversapeur og 10 Menige med 6 Delingsparker, hver paa 4 Vogne, der i Reglen fulgte Delingerne, og 1 Reservepark med 3 Ammunitionsvogne, medens det øvrige Materiel fortes paa rekvirerede Vogne;

— ambulante Værksteder: 1 Overkommandersergent eller anden duelig Underofficer, 1 Underofficer, 1 Beslagsmed, 3 Oversapeurer og 30 Menige med 3 Vogne.

Feltingenieurdetachementets hele Styrke blev saaledes: 19 Officerer, 3 Mellemstabsbetjente, 52 Underofficerer, 46 Oversapeurer, 490 Sapeurer, Pontonerer og Haandværkere og 1 Beslagsmed foruden Ordonnantser, Oppassere, Hestepas-sere m. m., 46 Vogne, 28 Ride- og 120 Trækheste.

Denne Organisation traadte i Kraft 1ste Januar 1850, dog bestemtes det senere, at 6te Deling ikke skulde formeres, for at man ikke skulde blive nødsaget til at indkalde ældre Mandskab end ved Hærens andre Vaaben; den vedvarede i det Hele indtil i Februar 1851, da Detachementet successive opløstes med Undtagelse af de Troppeafdelinger, der indtil videre skulde forblive i Slesvig.

I Krigsperioden faldt følgende af Korpsets Officerer: Premierlieutenant Høier den 23de April 1849 ved Kolding, Premierlieutenant Bjerregaard den 18de Mai i Fredericia, og Premierlieutenant Holm blev dodelig saaret den 30te

Juni ved et Udfald fra Fredericia; Premierlieutenant Kall, der gjorde Tjeneste ved 13de Bataillon, faldt den 25de Juli 1850 ved Stolk.

Efter Krigen gik man jevnt over i den tidligere Fredsorganisation. Ifølge Armébefaling af 23de Januar 1851 skulde Feltingenieurdetachmentet opløses, og alle Ingenieurtropper henlægges under Korpset. Ingenieurkompagniets tjenestegjørende Styrke (3 Aars Mandskab inklusive Rekruterne for 1851) skulde fordeles med $\frac{2}{3}$ til Kjøbenhavn og $\frac{1}{3}$ til Byen Slesvig, og Detachmentets Materiel og Train skulde, forsaavidt der ikke var Anvendelse for det der, samles i Fredericia. De detaillerede Bestemmelser for Detachmentets Opløsning gaves efter Korpsets Indstilling ved en krigsministeriel Resolution af 19de Februar, hvorefter »Ingenieurdetachmentet i Slesvig«, der indtil videre skulde bestaa af 8 Officerer, 10—11 Underofficerer og 80 Oversapeurer og Sapeurer med 2 Delingsparker m. m., skulde forblive under Generalkommandoen dersteds paa samme Maade som det opløste Feltingenieurdetachment. Dettets øvrige Officerer skulde afgaa til anden Tjeneste, og det overflødige Mandskab hjemsendes.

Foranlediget ved en Forestilling af 13de November 1851, hvori Korpset oplyste, at 5 Underofficerer af Ingenieurkompagniet for Tiden vare afgivne til Fæstningstjenesten, og dernæst udtalte Ønsket om, at disse Underofficerer maatte vende tilbage til Kompagniet for der at gives den fornødne Uddannelse, resolverede Krigsministeriet under 7de December s. A., at ingen af Kompagniets Underofficerer maatte anvendes til Fæstnings- og Bygningstjenesten, hvorfor de 5 strax skulde afgives til Kompagniet, hvorimod Korpset bemyndigedes til indtil videre at antage 4 civile Skrivere, nemlig 1 for Veikassens og 3 for Bygningskassens Regning. Fra 1ste April 1856 afgik 2 af disse Skrivere fra Korpset.

Efterat den kongelige Regjerings Myndighed fuldstændig var gjenoprettet i Holsten oprettede Krigsministeriet under 20de Februar 1852 en selvstændig Generalkommando i Holsten og Lauenborg, under hvilken et Ingenieurdetachment, som tillige indbefattede Pontonerafdelingen, henlagdes med Standkvarter i Rendsborg, idet det iøvrigt samtidig skulde være underlagt Ingenieurkorpset under de samme tjenstilige Forhold, som dettes andre Afdelinger i Kongerigets Generalkommandodistrikter. En Armébefaling af 26de Marts s. A. bestemte dernæst:

— at det holstenske Ingenieurdetachment skulde benævnes »2det Ingenieurkompagni« og udvides til dettes planmæssige Styrke,

— at Pontonerkompagniet skulde gjenoprettes, saaledes som det efter Planen af 1842 bestod som en Del af 2det Artilleriregiment, men at det fremtidig skulde underlægges det kongelige Ingenieurkorps,

— at alle Ingenieurtropper, der vare stationerede i Holsten og Lauenborg, skulde underlægges den derværende dirigerende Ingenieurofficers Befaling, selvfølgelig under Ingenieurkorpsets Overkommando, og at hele denne Afdeling skulde benævnes »Ingenieurdirektionen i Holsten og Lauenborg«, samt

— at Ingenieurdetachmentet i Slesvig skulde vende tilbage til Standkvarteret, imod at Ingenieurkorpset afgav en Kapitain til at attacheres Slesvigs Generalkommando. Alt, hvad der vedkom Fortifikationen og det militaire Bygningsvæsen i Hertugdømmet Slesvig skulde underlægges Korpset.

Under 21de Mai 1852 meddelte Ministeriet Korpset, at Kommandoen for 2det Ingenieurkompagnis og Pontonerkompagniets Rekruters Vedkommende skulde være dansk, og den 6te September s. A. resolverede det efter Korpsets Indstilling af 11te August — hvori Ønskeligheden af, at Tropperne af Hensyn til Uddannelsen samledes paa ét Sted, stærkt betonedes —, at 2det Ingenieurkompagni og Pontonerkompagniet skulde have Standkvarter i Citadellet Frederikshavn og indtil videre underlægges Chefen for 1ste Kompagni som fælles Kommandeur for alle 3 Kompagnier. Den Del af Korpsets Materiel, som var normeret for det holsten-lauenborgske Forbundskontingent skulde afleveres til Rendsborg Arsenal.

Under 30te December indsendte Korpset et Forslag til Krigsministeriet om, at de 3 Kompagnier samledes til en taktisk Enhed under Navn af Ingeniebataillon, for hvilken Major Dreyer foresloges udnævnt til Kommandeur, at Bataillon stilledes umiddelbart under Ingenieurkorpset men i taktisk Henseende tillige under den sjællandske Generalkommando og Kommandantskabet, at der af Bataillonens Lieutenanter udtoges en til at forrette Adjutanttjeneste ved samme, samt at der udnævntes en Regnskabsfører ved Bataillon, som tillige var Regnskabsfører for Korpsets samtlige Officerer og civile Betjente. Et Forslag om Ansættelsen af en saadan Regnskabsfører ved Korpset, hvorved der tilsigtedes at befri Bygningsskriveren for nogle af hans mange Forretninger, var iøvrigt allefede indsendt under 15de December. Uden at der gaves fornødne Bestemmelser for Ordningen af Kommandoen, Regnskabsvæsenet, Kasereringen m. m. ved Ingeniørtropperne, udtalte Korpset, vilde det være umuligt at tilveiebringe et tilfredsstillende Resultat for denne Vaabenarts Organisation.

Der var iøvrigt alt tidligere udarbejdet fuldstændige Forslag til en Omorganisation og Udvidelse af Korpset, og det var foranlediget ved, at disse Forslag ikke vare blevne gennemførte, at oven nævnte mindre Forandringer nu maatte anses for paatrængende nødvendige. Under 4de August 1851 var der saaledes nedsat en Kommission, der skulde fremkomme med Forslag til en ny Arméplan for Danmark og Slesvig. Efter det i den Anledning ved Korpset udarbejdede Forslag af 22de September 1851, ved hvilket man gik ud fra, at Ingeniørtropperne skulde formeres i en Ingeniebataillon med 5 Linie-Ingenieurkompagnier (4 Pioner-Sapeur-Mineurkompagnier og 1 Pioner-Sapeur-Pontonerkompagni), en Underofficerslevskole og et Train-Sapeurkompagni samt 5 Reserve-Ingenieurkompagnier, hvoraf et var uddannet for Brotjenesten, skulde Korpset have følgende Sammensætning:

Linien: 60 Officerer, 3 Mellemstabsembedsmænd, 17 Officianter, 5 Understabsbetjente, 3 Mestere, 107 Underofficerer, 10 Spillemand, 672 Menige og 24 Elever, ialt 901;

Reserven: 4 Officerer, 22 Korporaler, 650 Menige, ialt 676;

Forstærkningen: 22 Korporaler og 650 Menige, ialt 672.

Hele Styrken blev saaledes 2249 Hoveder, hvortil paa Krigsfod hørte 81 Ride- og 292 Trækheste samt 23 Færdsels- og 61 andre Vogne, Brovogne ikke iberegne.

Af Korpsets 10 Stabsofficerer skulde 1 Generalmajor være Chef, 3 Fæstningsdirekteurer i Kjøbenhavn, Fredericia og Slesvig, 2 Veidirekteurer i Konge-

riget og i Slesvig og 1 Bataillonskommandeur; endvidere skulde der ved Korpset oprettes en teknisk Komité og en Bibliothekskomité, en Hovedkassekommission, der administrerede Gagerings-, Hovedbyggnings- og Veikassen, samt en Kassekommission for Kjøbenhavns Fæstning.

Dette Forslag, der jo vilde medføre en meget betydelig Udvidelse af Korpsets personelle og materielle Kræfter, blev betydelig reduceret af Kommissionen, men blev ikke gennemført, og under 25de Juli 1852 fremsatte derfor Korpsets Chef, Generalmajor Schlegel et Forslag alene til Oprettelsen af en Ingenieburbataillon under Korpset efter en noget formindsket Maalestok. Efter dette Forslag skulde Bataillonen paa Fredsfod have 4 Kompagnier, de 3 første uddannede i Pioner-, Sapeur- og Mineurtjenesten, det 4de i Pioner-, Sapeur- og Pontonertjenesten, samt en Underofficerselevskole; paa Krigsfod skulde der af hele den disponible Styrke kunne udvikles indtil 12 Feltkompagnier.

Da heller ikke dette Forslag blev approberet, fremsendte Korpset sin oven nævnte Indstilling af 30te December 1852 om, at de 3 eksisterende Kompagnier maatte blive samlede i en Bataillon under en særlig Kommandeur m. m. Resolutionen herpaa faldt den 14de Januar 1853. Af Hensyn til at en ny Organisation af Armeen stod for Døren, fandt Krigsministeriet sig ikke foranlediget til at gjøre de fornødne Skridt til Formeringen af en Ingenieburbataillon og kunde som Følge deraf heller ikke bevirke Kommandeuren for Tropperne tillagt Jurisdiktionsmyndighed eller normere ham med en særlig Adjutant og en Regnskabsfører. Ministeriet havde derimod fremkaldt en kongelig Resolution af 11te s. M., hvorefter Sagen foreløbig ordnedes saaledes, at Major Dreyer overtog »Kommandoen over Ingeniørtropperne«, der stilledes umiddelbart under Korpset og i taktisk Henseende tillige under Generalkommandoen for Sjælland og Kommandantskabet i Citadellet Frederikshavn.

Paa Finantsloven for 1853—54 blev der bevilget Gage til en konstitueret Regnskabsfører ved Ingenieurkorpset, og en saadan ansattes derfor ved samme den 2den August 1853. Den 3die Mai 1862 erholdt han kongelig Udnævnelse som Intendant.

Væsentlig foranlediget ved at Ingenieurkorpset stærkt maatte holde paa at faa Bespænding til Pontonerkompagniet, og da Krigsministeriet ikke kunde opfylde de Ønsker, Korpset i saa Henseende maatte stille til Kompagniets Uddannelse m. m., fremkaldte det en kongelig Resolution af 12te Marts 1854, hvorefter Pontonerkompagniet paany overgik til Artilleribrigaden og indlemmedes i dennes 2det Regiment med Stabskvarter i Rendsborg. Korpset formindskedes og Brigaden forøgedes derfor successive ved indtrædende Vakancer med 1 Kapitain af 1ste, 1 Kapitain af 2den Klasse og 1 Premierlieutenant. Overgangen skulde finde Sted den 1ste April, og Kompagniets Materiel afleveres til Kjøbenhavns Arsenal.

Da der nu, da begge Ingenieurkompagnier vare forlagte til Kjøbenhavn, ingen Grund var til at bibeholde den ved Planen af 1842 bestemte Ulighed i Kompagniernes Styrke, bifaldt Krigsministeriet — som under 27de Februar 1854 midlertidig havde tilladt en ligelig Fordeling af det tjenestegjørende Mandskab til Kompagnierne — under 25de Juli s. A. efter Korpsets Forestilling af 18de

s. M., at der foretoges en Egalisering af hele Styrken til de 2 Kompagnier, saaledes at forøvrigt ingen Forandring skete hverken i Organisationens Form eller Totalstyrken. Hvert af Kompagnierne vilde da for Fremtiden blive sammensat saaledes: 1 Kapitain, 1 Premierlieutenant og 1 Sekondlieutenant, ialt 3 Officerer; 1 Mineurmester, 1 Kommandersergent, 1 Furer, 5 Sergenter (2det Kompagni 4), 8 Korporaler og 1 Trompeter, ialt 17 (16) Underofficerer; 9 Oversapeurer og 83 Sapeurer og Pionerer. Totalstyrken blev vel derved forøget med 1 Lieutenant ud over Planen af 1842, men denne Officer skulde afgives af de disponible Kræfter ved Korpset.

Ifølge Armébefaling af 21de August 1854 havde Kongen under 15de s. M. bifaldet, at Oversapeurer og Overpontonerer fremtidig skulde benævnes »Underkorporaler«, samt at der hvert Aar skulde udtages ved hvert Ingenieurkompagni 6 og ved Pontonerkompagniet 3 Mand til Underkorporaler. Ved kongelig Resolution af 7de September 1856 bestemtes det imidlertid, at Underkorporalernes Antal igjen skulde fastsættes i Overensstemmelse med Planen af 1842, saa at der aarlig udtoges 4 pr. Ingenieurkompagni og 2 ved Pontonerkompagniet. Dette ændredes under 10de Marts 1857 for Pontonerkompagniets Vedkommende derhen, at Underkorporalernes Antal fastsattes til 3 aarlig i Overensstemmelse med Resolutionen af 13de Juni 1842, og den 15de September 1861 bestemtes det, at de hvervede Underkorporalsnumere ved dette Kompagni ved indtrædende Vakance skulde inddrages og erstattes ved værnepligtige Underkorporaler. Under 13de Juni 1856 blev det befalet, at Ingenieurtroppernes Underkorporaler fremtidig skulde udtages, efter at Exercerskolen med den deri indbefattede Exercertid var endt, og derefter holdes 2 Aar til stadig Tjeneste.

For at opnaa større Fasthed i Ordningen af Forholdene ved Korpsets Bygningstjeneste derved, at der gaves de Underafdelinger ved samme, som havde særskilt Arkiv og Regnskabsvæsen, en bestemt Benævnelse, indsendte Korpset et hertil sigtende Forslag af 1ste Juni 1855, som approberedes af Krigsministeriet under 25de s. M. Den ordinaire Bygningstjeneste skulde derefter bestyres af følgende Afdelinger, Fortifikationer, under Korpset:

- Kjøbenhavns Fortifikation, derunder Enighedsværn og Jægersborg;
- Citadellet Frederikshavns Fortifikation;
- Kronborgs Fortifikation, derunder Frederiksværk, Fredensborg, Hørsholm, Nestved og Usserød;
- Korsørs Fortifikation, for Tiden henlagt under
- Ingenieurdirektionen i Nørrejylland og Fyen, som deltes i Fredericias Fortifikation (alle militaire Etablissementer i Nørrejylland samt ved Strib) og Nyborgs Fortifikation (Fyen med Undtagelse af Strib);
- Ingenieurdirektionen i Slesvig og
- Ingenieurdirektionen i Holsten og Lauenborg.

De dirigerende Ingenieurofficerer i Nørrejylland og Fyen, Slesvig samt Holsten og Lauenborg skulde tillige fungere som høistkommanderende Ingenieurofficerer i vedkommende Generalkommandodistrikt, medens den ældste Officer ved Bygningstjenesten i Sjælland og Kommandeuren for Ingenieurtropperne skulde med Hensyn henholdsvis til det ved Bygningstjenesten ansatte Personale og til

Tropperne fungere i samme Egenskab under Generalkommandoen sammesteds. Da Generalkommandoen i Slesvig under 17de Oktober 1855 ophævedes og underlagdes den i Nørrejylland og Fyen — Generalkommandoerne benævntes fra samme Dag 1ste (Sjælland), 2den (Nørrejylland, Fyen og Slesvig) og 3die (Holsten og Lauenborg) — bestemte en Armébefaling af 5te November s. A., at den ældste Officer ved Bygningstjenesten i 2den Generalkommando skulde fungere som hoistkommanderende Ingenieurofficer ved Generalkommandoen, medens Ingenieurdirektionerne i Jylland og Fyen og i Slesvig som saadanne iøvrigt forbleve uafhængige af hinanden.

Ifølge Kundgjørelse for Armeen af 16de Februar 1857 indgik fra Finantsaarets Udløb Citadellets og Korsørs Fortifikationer og henlagdes fra samme Tid henholdsvis under Kjøbenhavns og Kronborgs. Den 31te Mai 1864 overgik imidlertid de militære Bygninger i Korsør og Nestved fra Kronborgs til Kjøbenhavns Fortifikation.

Fæstningstjenesten i Kjøbenhavn havde alt tidligere været delt i 2 Fortifikationsdistrikter, som i 1857 forøgedes til 3, da Citadellets Fortifikation indordnedes under Kjøbenhavns. I 1866 reduceredes imidlertid Distrikternes Antal atter til 2, sandsynligvis tildels foranlediget ved Indskrænkningen af Korpsets Officerspersonale efter Krigen 1864.

Under 4de Marts 1856 oprettedes Korpsets tekniske Komité, som iøvrigt alt var foreslaet af Organisationskommissionen af 1851 og nu paany under 12te December 1855 bragt i Forslag af Korpset. Komiteen skulde staa i raadvivende Forhold til Chefen og være ham en Støtte ved vigtige Spørgsmaals Behandling samt iøvrigt have den Opgave at yde en Kontrol med de tekniske Principers og økonomiske Hensyns rigtige Anvendelse af de forskjellige Direktioner og Officerer og at bidrage til Ensformighed i Bygningsadministrationen paa forskjellige Steder og Tider. Komiteen kom efter den senere vedtagne Instruktion til at bestaa af 4 ordinaire Medlemmer, nemlig den dirigerende Officer for Kjøbenhavns Fortifikation og 3 af de i Kjøbenhavn og Citadellet garnisonerende Ingenieurofficerer, hvoraf 1 fungerede som Sekretair, samt som extraordinaire Medlemmer, der kunde tilkaldes ved enkelte Sagers Behandling, Lærerne i Krigs- og Civilbygningskunst ved den militaire Høiskole, Ingenieurofficerer i Kjøbenhavn og Citadellet efter Chefens Bestemmelse og 1 Major eller Kapitain af hvert af de tre andre Vaaben, hvilke tre sidste Officerer udnævntes af Krigsministeriet.

Den 1ste April 1858 inddroges Materialskriverposten ved Kongerigets Veitjeneste og fra samme Tid ansattes en Revisor og Bogholder ved samme med 900 Rdlr. aarlig Gage.

Efter Krigsministeriets Ordre fremsendte Korpset under 7de Marts 1856 et Forslag til Forandring i det Udkast til en ny Organisation af et Ingenieurkorps for Danmark og Slesvig, som var indgivet af den i 1851 nedsatte Kommission, saaledes at Organisationen ogsaa kom til at omfatte Holsten og Lauenborg. Forslaget holdt sig i alt Væsentligt til Kommissionsbetænkningen, dog med de Forandringer, som Udvidelsen af Virksomheden til de nævnte Hertugdømmer med Nødvendighed maatte medføre. Efter dette Forslag, hvis Detailler iøvrigt ikke her skulle omtales, skulde der oprettes en Ingenieurbataillon, som paa Fredsfod

foruden Staben bestod af 3 Sapeurkompagnier og 1 Pontonerkompagni, hvoraf der paa Krigsfod tænkte udviklet 6 Sapeurkompagnier, 1 Pontonerafdeling, 3 Landgangsbrodelinger, 1 Park- og Værksteddeling, 1 Exercerskole og de fornødne Depotafdelinger. Ved Bygningstjenesten skulde der foruden Officerer, Officianter og Fortifikationsunderofficerer ansættes et vist Antal Fortifikationsapeurer (Værnepligtige), udgjørende tilligemed Underofficererne et Fortifikationskompagni, og den skulde deles i Kjøbenhavns- (delt i 3 Fortifikationsdistrikter), Kronborgs-, og Nyborgs Fortifikationer samt Ingenieurdirektionerne i Nørrejylland, i Slesvig og i Holsten og Lauenborg. Veitjenesten skulde deles i 3 Dele, en for Danmark, en for Slesvig og en for Holsten og Lauenborg, hver bestyret af en Veidirekteur under Korpset. Dettes Chef skulde have til sin umiddelbare Raadighed et Expeditionsbureau under en Stabschef, en teknisk Komité og en Hovedkassekommission. Paa Krigsfod skulde Korpset, naar 10 Aars Mandskab var indkaldt, bestaa af 59 Officerer, 17 Mellemstabsbetjente og Officianter, 157 Underofficerer og Understabsbetjente, 14 Spillemænd, 116 Underkorporaler og 1360 Menige, 3 Skrivere, 19 Underkorporalselever og 184 Rekruter, hvilken Styrke paa Fredsfod for Underklassernes Vedkommende formindskedes til 117 Underofficerer og Understabsbetjente, 5 Spillemænd, 19 Underkorporaler og 138 Menige.

Paa Grundlag heraf udarbejdedes der i Krigsministeriet et Udkast til en Ordning af Ingenieurkorpset, som imidlertid i ikke ringe Grad formindskede det af Korpset i oven nævnte Forslag ønskede Personel, navnlig Officerernes Antal, ligesom ogsaa Bataillonens Kompagnier indskrænkedes til 3 Stamsapeurkompagnier, der paa Krigsfod skulde udvikle 6, hvoraf det ene tænkte formeret som Feltbrokompagni, medens Pontonerkompagniet udelodes af Fredsorganisationen. Dette Udkast tilsendtes Korpsets Chef, Generalmajor Schlegel, til Betænkning med Tilføiende, af Krigsministeriet af pekuniære Grunde ikke kunde tillade nogen væsentlig Afvigelse fra Planen af 1842, og at Formeringen af en Sapeurbataillon var den eneste væsentlige Udvidelse, som kunde forventes. I sit Svar af 30te September 1857 udtalte Generalmajor Schlegel, at han Intet havde at erindre imod, at det for Forbundskontingentet organiserede Pontonerkompagni unddroges Korpsets Ressort, da det var vanskeligt at indpasse i Ingenieurtroppernes Organisation og at give en hensigtsmæssig Anvendelse under en Forsvarskrig. Feltbrotjenesten vilde kunne besorges af et af Sapeurkompagnierne, og de fornødne Landgangsbroer vilde formentlig bedst kunne underlægges Marinen, da de i Krigstid maatte staa under samme Kommando som Transportfartøierne. Paa Grund af den forventede Udvidelse af Korpsets Virksomhed, maatte det insistere paa en Forøgelse af sit Officerspersonale til 50, altsaa 8 mere end efter Planen af 1842.

I det i 1858 Rigsraadet af Krigsminister Lundbye forelagte Lovudkast paaregnedes der oprettet 1 Ingenieurbataillon paa 3 Stamsapeurkompagnier, og Korpsets planmæssige Styrke sat til 52 Officerer, hvoraf 2 Lærere paa Høiskolen, 9 Officianter, 82 Underofficerer, inkl. 3 Overspillemænd, og c 800 Underkorporaler og Menige (paa Krigsfod). Bygningstjenesten foresloges delt i 3 Ingenieurdirektioner, Veitjenesten i 3 Veidirektioner (Kongeriget, Slesvig samt Holsten og Lauenborg) og ved Korpsstaben ansat 1 Major som Stabschef, 1 Kapitain som Sekretair

i teknisk Komité og 1 Lieutenant som Adjutant samt 3 Officierter og 4 Under-officerer. Udkastet blev imidlertid ikke vedtaget.

I denne Periode, nemlig fra 22de December 1852, da Major Dreyer ansattes som kontrollerende Ingenieurofficer ved Kjøbenhavn-Korsørbanen og som teknisk Konsulent hos den ved den sjællandske Jernbane fungerende kongelige Kommissarius, begyndte der en ny Virksomhed for Korpsets Officerer, idet flere af dem anvendtes ved Statens Kontrol med Anlægget og Driften af Jernbanerne, som dengang laa i private Hænder, medens Kontrolen henhørte under de civile Ministeriers Ressort. En Ingenieurkapitain havde allerede i 1846—48 fungeret som teknisk Konsulent hos den kongelige Kommissarius ved Anlægget af den første Jernbane her i Landet, Kjøbenhavn-Roskildebanen. Denne Virksomhed, hvori ogsaa Officerer ved Veitjenesten deltog ved Siden af deres øvrige Beskæftigelse, varede til Udgangen af Marts 1870, da tvende Kapitainer fra Jernbanekontrolen i Jylland beordredes til Tjeneste umiddelbart under Korpset. Med Undtagelse af den sidste Periode af Roskilde-Korsørbanens Anlæg ere samtlige i Danmark og Hertugdømmerne anlagte Baner kontrollerede eller byggede af tjenestegjørende eller afskedigede Ingenieurofficerer.

Ogsaa i det første større, elektromagnetiske Telegrafanlæg her i Landet tog Korpsets Officerer omtrent samtidig Del. I Skrivelse af 3die Mai 1852 meddelte Krigsministeriet Korpset, at det havde tilskrevet Finantsministeriet, at det Intet havde at erindre imod, at det elektromagnetiske Telegrafanlæg overdroges Korpset, hvortil det dog kun kunde tillades dette at benytte de ved Veitjenesten i Kongeriget og Slesvig værende Kræfter. Det overdroges derfor Kapitain Lehmann, som i Krigsaarene havde udført og bestyret flere optiske Signallinier, i 1852—54 for Statskassens Regning at anlægge den elektromagnetiske Telegraflinie fra Helsingør til Hamborg.

Den 21de Juni 1858 fritoges Korpsets Chef, Generalmajor Schlegel, for det ham paahvilende Hverv at forestaa Overkommandoen over Kjøbenhavns Brandkorps, hvilket Hverv fremtidig henlagdes til Kommandanten i Kjøbenhavn. Fra 16de Januar 1811, da Oberst Krag ved Ingenieurkorpset overtog det, havde det været overdraget en Stabsofficer ved Korpset eller sammes Chef.

Endelig paabegyndtes i Halvtredserne saa at sige det eneste, egentlige større Arbejde af fortifikatorisk Natur, som Korpset i de forløbne tvende Sekler har udført, nemlig Anlægget af Kjøbenhavns Søbefæstning omtrent i dens nuværende Skikkelse. Arbejdet, som omfattede Ombygningen af Trekroner og Lynetten samt Opførelsen af Mellemførtet, Prøvesten og Kalkbrænderibatteriet, udførtes fra 1858—68 og lededes af Kapitain, senere Major Ernst fra 1858—65 og af Major, senere Oberst Schröder fra 1865—68.

Den 28de Mai 1861 fremsendte Korpset en Indstilling om, at der ved Staben maatte blive ansat en Stabschef, idet det dels henlede Opmærksomheden paa, at Oprettelsen af en saadan Post allerede var billiget i Ministeriets Organisationsplan af 1858, dels at Tilvæksten i Korpskommandoens Forretninger og Hensynet til, at man ved denne Post vilde undgaa en Afbrydelse i Kontinuiteten i hele Forretningsgangen ved Chefsforandringer, gjorde det paatrængende nødvendigt, at Korpsets Indstilling nu billigedes. Man var ikke blind for, at det var

mindre beleiligt at træffe nogen Forandring af organisatorisk Natur midt i Finantsperioden, og man skulde derfor i Sagens Interesse give Afkald paa enhver Fordring om Forbedring af vedkommende Officers pekuniære Forhold, indtil Ministeriet selv engang maatte finde Anledning til at søge denne Sag ordnet. Kun maatte Korpset holde paa, at Stabschefen gjordes bereden. Under 5te Juni 1861 bemyndigede Kongen dernæst Krigsministeriet til, uden at der derved medførtes nogen Udgift for Statskassen, at ansætte en Stabschef ved Ingenieurkorpset, hvortil Ministeriet efter Korpsets Indstilling under 10de s. M. udnævnte Kapitaen Købke, og med Hensyn til hvilken Post det ved den af Rigsraadet vedtagne og af Kongen under 1ste Mai 1862 stadfæstede Lov om Tillæg for Finantsperioden 1862—64 til det foreløbige Normalbudget af 28de Februar 1856 bestemtes, at naar den besattes med en Kapitaen, skulde denne nyde et aarligt Tillæg af 400 Rdlr., ligesom der skulde tildeles ham en Tjenestehest.

Paa Grund af de paabudte Arbeider i Dannevirke- og Dybbølstillingen samt i Fredericia indstillede Korpset under 22de Februar 1861, at Ingenieurtropperne tjenestegjørende Styrke omtrent fra 9de Marts skulde afgaa fra Kjøbenhavn for at assistere ved Arbeidernes Ledelse, hvilket bifaldtes af Ministeriet under 1ste Marts, hvornæst dette i en Skrivelse af 4de s. M., fremkaldt ved Korpsets Indstillinger af 27de og 28de Februar, befalede, at Tropperne med Undtagelse af en Depotafdeling skulde afgaa den 9de Marts eller en af de nærmest paafølgende Dage til Slesvig, hvorfra der skulde afgives Detachementer til Sønderborg og Fredericia. Foranlediget ved Korpsets Indstilling af 23de Marts, og efterat der var indkaldt ældre Mandskab til Arbeiderne, bemyndigede Ministeriet det under 26de s. M. til fra næstkommende 1ste April midlertidig at ophæve Kompagniidelingen ved Tropperne og formere dem i Delinger. Under 26de August s. A. approberede Ministeriet Korpsets Indstilling af 23de s. M., om at Tropperne omtrent fra Maanedens Udgang atter skulde returnere til Kjøbenhavn, kun efterladende enkelte Underofficerer og Underkorporaler ved Anlægene.

Ved Udbruddet af den sidste Krig var, som det vil fremgaa af ovenstaaende Fremstilling, de personelle Kræfter, Korpset raadede over, omtrent uforandret de samme, som vare givne ved Organisationen af 1842, idet hverken de i forrige Krig indhøstede Erfaringer eller de Bestræbelser, der fra Korpsets Side vare gjorte i Fredsaarene 1851—63 for at skaffe det den høist ønskelige personelle Udvidelse, særlig med Hensyn til Ingenieurtropper, havde ført til det atraeede Resultat. Ved Krigsforberedelserne maatte man derfor strax skride til en Udvidelse og forandret Organisation af Tropperne.

Den 24de November 1863 bemyndigede Krigsministeriet Korpset til at formere et 3die Ingenieurkompagni, hvis Bestemmelse fornemmelig skulde være at anvendes som Brokompagni. Formationen skulde baseres paa, at der af de saaledes tilstede værende 3 Kompagnier paa Krigsfod kunde udvikles 6. Den 28de s. M. befalede Ministeriet dernæst, at hele Brotjenesten, ogsaa Landgangsbrovæsenet, der efter en Korrespondance med Marineministeriet maatte anses for at være dette uvedkommende, naar undtoges Materiellets Transport, skulde overgaa til Ingenieurkorpset. Under 10de December s. A. bemyndigedes Korpset til at træffe de fornødne Foranstaltninger til Formeringen af Feltbrokompagniet og

3 Landgangsbroer, idet det bestemtes, at det forrige Pontonerkompagnies Underkorporaler og Menige skulde reserveres Korpset, hvorom der var tilgaaet Artilleriet nærmere Ordre. Det militaire Brovæsen afsluttede hermed sin omflakkende Tilværelse og er siden da forblevet ved Ingenieurtropperne.

For ikke at bryde den kronologiske Rækkefølge skal det her med det Samme oplyses, at Kongen under 6te December 1863 approberede Bestemmelser for Tilveiebringelsen af Reservekondukteurer ved Ingenieurkorpset. Dertil kunde antages 8 unge Mænd over 17 Aars Alderen, som havde nydt en teknisk Opdragelse. De skulde møde i Kjøbenhavn den 3die Januar 1864 og vilde i Løbet af 8 Maaneder blive uddannede til deres Bestemmelse. Den 1ste September 1864 skulde Aspiranterne, forsaavidt de havde vist sig tilstrækkelig duelige, udnævnes til Reservekondukteurer og under ordinaire Forhold forblive til Tjeneste, indtil Efteraarsøvelserne for 1864 vare endte, hvornæst de skulde hjemsendes for senere at indkaldes til høist til saadanne Øvelser. For den Tid, de gjorde Tjeneste, skulde de nyde Sekondlieutenantsge. Ved Udskrivningen paatog de sig Tjenestetid i Linien og Forstærkningen efter Værnepligtsloven. Naar Bygningskondukteurer i Fredstid antoges udenfor Korpsets planmæssige Styrke, havde hjemsendte Reservekondukteurer fortrinnsvis Adgang til saadan Ansættelse. Endelig skulde de have lige Ret med Reserveofficerer med Hensyn til Indtrædelse i en militair Undervisningsanstalt, der forberedte til Officersansættelte i Armeens Linie. Under 2den Januar 1864 indstillede Korpset om en Forøgelse af dette Personale, for at der kunde tilveiebringes underordnede Kræfter til Bygnings- og Tegnearbejder, hvilke Korpsets faatallige Underofficerer ikke kunde bestride, hvornæst Ministeriet under 4de Januar 1864 bemyndigede det til foruden de alt antagne 8 Reservekondukteuraspiranter endvidere at antage 8 Underkondukteurer, der under ordinaire Forhold skulde forrette 1 Aars Tjeneste, medens Tjenestetiden i særlige Tilfælde var afhængig af Militair-Etaten. Fra det fyldte 18de Lægdsrullealderaar kunde de aftjene deres Værnepligt som Underkondukteurer.

Med Hensyn til Formationen under Krigen gav en Kundgjørelse for Hæren af 8de Januar 1864 følgende nærmere Bestemmelser:

Under Ingenieurkommandoen ved den aktive Armé skulde henhøre hele Ingenieurvæsenet ved samme, saasom Feltbefæstning, Feltbrovæsen, Leir- og anden Feltbygning, det militaire Veivæsen og Brandvæsenet, forsaavidt dette underlagdes militair Kommando eller Kontrol; endvidere Bygningsbestyrelsen for samtlige militaire Etablissementer i Hertugdømmet Slesvig. Ingenieurkommandoen skulde bestaa af:

- en Ingenieurstab, fra hvilken afgaves Divisionsingenieurer og Officerer til særlig Anvendelse,
- 5 Ingenieurkompagnier, af hvilke indtil videre et afgaves til Tjeneste i Fredericia,
- en mobil Park og
- en Reservepark (paa Als).

Ingenieurkommandoen formeredes i Henhold til Ovenstaaende som følger:

- Staben: 1 høistkommanderende Ingenieurofficer, 1 Major, Stabschef, 1 Premierlieutenant, Adjutant, desuden 1 Troppekommandeur, 4 Majorer eller

- Kapitainer, 1 Intendant, 1 Læge, 3 Underofficerer, 5 Skrivere, 4 Ordonnantser, 4 Ambulancesoldater, samt 6 Vogne;
- 5 Sapeurkompagnier, hvert bestaaende af 1 Kapitain eller Premierlieutenant som Chef, 1 Lieutenant eller Mineurmester, 5—6 Underofficerer, 1 Underkorporal og 4 Sektioner à 1 Underkorporal og 12 Sapeurer, samt medførende 4 Redskabsvogne og 2 Færdselsvogne;
 - den mobile Park: 1 Kapitain, 5 Underofficerer, 1 Trompeter, 1 Vognmester, 1 Bøsemager, 1 Skriver, 1 Underkorporal og 4 Sektioner, samt 14 Vogne;
 - Reserveparken underlagdes den bestyrende Ingenieurofficer i Dybbølstillingen og paa Als, og ved samme ansattes 1 Kondukteur og 1 Underofficer.

Endvidere henlagdes under Ingenieurkommandoen noget af det ved Bygningstjenesten i Slesvig tjenestegjørende Underpersonale. I det Hele bestod Kommandoen af: 18 Officerer, 4 Mellem- og Understabsbetjente, 44 Underofficerer, 6 Skrivere, 1 Trompeter, 6 Underkorporaler, 24 Sektioner à 1 Underkorporal og 12 Sapeurer, foruden Ordonnantser, Oppassere, Kudske m. m., 39 Ride- og 110 Trækheste.

Da det ifølge en fra Ingenieurkommandoen fremkommen Forestilling havde vist sig mindre hensigtsmæssigt, at Brokompagniets og Parkens Materiel tillige med Kommandoens øvrige Train ikke var samlet under en fælles Trainkommandeur og denne Ingenieurkommandoen direkte underlagt, bifaldt Krigsministeriet under 25de Juni 1864, at der skete den Forandring, at Trainkommandeurens Virksomhed ganske adskiltes fra Troppekommandeurens, hvorhos det bestemtes:

- at Brokompagniet for Fremtiden skulde benævnes 6te Ingenieurkompagni,
- den mobile Park 7de Kompagni,
- at Alt, hvad der vedrørte de 7 Kompagniers Personel saavel med Hensyn til Udrustning som Forpleining, som hidtil, skulde sortere under Troppekommandeuren,
- at Ingenieurkommandoens samtlige Heste og Vogne tilligemed Bromateriellet og Redskabsbeholdningen skulde underlægges en Trainkommandeur, der blev Troppekommandeuren sideordnet og altsaa sorterede direkte under den hoistbefalende Ingenieurofficer, samt
- at Trainkommandeuren, Kapitain Hedemann, samtidig skulde beholde Kommandoen over 6te Kompagni, og at 7de Kompagni skulde være ham underlagt undtagen i personel Henseende.

I Krigen 1864 faldt af Korpsets Officerer Sekondlieutenant H. P. Larsen, der Natten mellem 13de og 14de April dræbtes af en Granat i Løbegravene ved Dybbølstillingen.

Efter Krigens Slutning befalede Krigsministeriet under 6te Oktober 1864, at med Undtagelse af et mindre Detachment, der skulde forblive paa Fyen som Ingenieurkommando under Armeens Overkommando, skulde den øvrige disponible Styrke afgaa til Kjøbenhavn tilligemed Bromateriellet, medens Redskabsmateriellet skulde forblive paa Fyen. Fredsformationen skulde da paany træde i Kraft og det overflødig Mandskab hjemsendes. Den nærmere Bestemmelse for Hjemsen-

delsen m. m. gaves af Ministeriet under 19de s. M. Den 6te December bestemtes det, at Armeens Ingenieurkommando skulde hæves, hvorimod der forblev et mindre Detachment paa Fyen for at ordne forskellige fra Krigen hidrørende Forhold. Ifølge Skrivelse af 4de April 1865 fra Krigsministeriet opløstes Ingenieurkommandoen paa Fyen fra den 20de s. M. Den 27de s. M. meddeltes det Artilleriet, at da det ifølge den paatænkte nye Ordning for Armeen vilde faa et betydeligt Antal overkomplete Underofficerer, medens Ingenieurkorpset vilde have en Del Vakancer, skulde der afgives 7 Korporaler fra Artilleriet til sidst nævnte Korps, fortrinnsvis saadanne, som tidligere havde været ansatte ved Pontonerkompagniet. Foranlediget ved Korpsets Forestilling af 23de Mai 1865, i Anledning af at der midlertidig var ansat en Intendant ved Ingenieurtropperne, resolverede Ministeriet under 15de Juni, at disse fra næstkommende 1ste Juli, og saalænge indtil Forholdet nærmere ordnedes ved en ny Organisation, skulde danne en i økonomisk Henseende selvstændig Afdeling, der skulde aflægge sit maanedlige Regnskab direkte til Generaldecisoratet for Armeens Revisionsvæsen, ligesom det heller ikke ansaas for nødvendigt, at Rekvisitioner og Regnskaber fra Tropperne passerede Korpsets Bureau, da dette i ethvert Tilfælde kunde lade sig rapportere angaaende Regnskabsvæsenet fra Troppekommandeuren. Allerede fra 18de Marts s. A. var der, som nævnt, ved Tropperne ansat en midlertidig Regnskabsfører, der skulde varetage Intendantforretningerne, som fra 20de Juni 1860 havde været besorgede af en Troppeofficer; Regnskabsføreren skulde nu overtage Gageringen og Forplejningen af Troppernes hele Personel.

Ifølge Kundgjørelse for Armeen af 22de Mai 1866 kunde Ingenieurkompagnierne fremtidig uden særlig Approbation holde følgende Underofficersnumere besatte, nemlig 4 Mineur- og Bromestere, 3 Kommandersergenter, 3 Furerer, 16 Sergenter og 18 Korporaler.

Forinden der gaas over til at omtale de Forhandlinger, som førte til Organisationen af 1867, skal her anføres nogle Bestemmelser vedrørende Bygnings- og Veitjenesten, der skriver sig fra det forløbne Tidsrum.

Et Reskript af 21de Juni 1842 angav Kassekommissionens Sammensætning for Korpsets tvende Hovedafdelinger i Kjøbenhavn og Rendsborg at være: i Kjøbenhavn, de tre efter Chefen følgende ældste Officerer, forsaavidt de garnisonerede i Hovedstaden, Bygningsskriveren som Regnskabsfører ved Gageringskassen og Materialforvalteren som Regnskabsfører ved Bygningskassen; i Rendsborg, de to efter den dirigerende Oberstlieutenant følgende ældste Officerer derstedt, samt Materialforvalteren som Regnskabsfører. Ifølge Andragende fra Korpset bestemtes det imidlertid under 23de Juni 1858, at Kassekommissionen for Hovedbygningsskassen i Kjøbenhavn fremtidig skulde indskrænkes til at bestaa af to Medlemmer, foruden den ved Korpset da ansatte Regnskabsfører, nemlig den dirigerende Officer for Bygningstjenesten sammesteds samt en Kapitain efter Korpsets Valg.

I Anledning af en under 2den December 1844 indsendt Rapport om den Tilstand, hvori en til Bornholm beordret Ingenieurofficer havde fundet de derved militære Bygninger, bestemtes det undet 17de s. M., at disse Bygninger fremtidig skulde høre under Korpsets Ressort og optages i dets Bygningsinventarium, ligesom Vedligeholdelsesarbejderne ved Bygningerne skulde optages i de

aarlige Bygningsprojekter under en særskilt Afdeling, der omfattede Bygninger udenfor Fæstningerne. Tøimesteren paa Bornholm skulde ifølge Bestemmelse af 13de September 1845 midlertidig overtage Bygningerne og kvittere for dem, ligesom det kunde overdrages ham at lade mindre Reparationer udføre ved Garnisonen.

I en Skrivelse af 28de Mai 1845 fra Kollegiet til Korpset udtaltes det, at de aarlige Bygningsprojekter ikke kunde baseres paa det fulde disponible Beløb af 125000 Rdlr., men at en passende Sum maatte være forbeholdt til Kollegiets Disposition i Aarets Løb til uforudsete Arbejder. Ligeledes bestemtes det, at Skatter og Afgifter og andre lignende Udgifter skulde udgaa af Projekterne. I Fortsættelse heraf tilskrev Kollegiet Korpset under 26de Juli s. A. — i Anledning af en kongelig Resolution af 22de s. M., som bestemte, at det ordinaire Bygningsprojekt fremtidig skulde indgives saa betids, at det af Kollegiet kunde forelægges Kongen ved Udgangen af Oktober Maaned Aaret forud for dets Udførelse, saaledes at der samtidig kunde resolveres paa Projektet og paa Udkastet til Militair-Etatens Budget for det næstfølgende Aar — at Korpset senest 1ste September hvert Aar skulde indsende de foreløbige Bygningsprojekter for det paafølgende Aar og ved disses Affattelse iagttage, at et Beløb af c. 20000 Rdlr. forblev disponibelt til uforudsete Udgifter. Henstaaende Arbejder, som ikke kunde optages paa Projektet, opførtes ifølge Kollegiets Ordre af 20de December s. A. i en Projektet ledsagende Oversigt, ordnede efter deres mere eller mindre presserende Nødvendighed. I det foreløbige Normalbudget for den toaarige Finantsperiode af 28de Februar 1866 opførtes til Vedligeholdelsesarbejder ved Fæstninger og militaire Bygninger 230080 Rdlr., hvilket Beløb i Finantsperioden 1862—64 forøgedes med c. 16000 Rdlr. Finantsperioden begyndte 1ste April.

Ifølge kongelig Resolution af 27de November 1846 erholdt Korpset en juridisk Konsulent, til hvem der maatte udbetales et aarligt Honorar af 200 Rdlr. af Bygningskassen. Fra 1ste April 1856 indgik imidlertid denne Post, og de omhandlede Forretninger overdroges Garnisonsauditeuren i Kjøbenhavns Fæstning uden extraordinairt Vederlag.

Den 31te Mai 1854 befaledes Krigsministeriets Gaard optaget i Korpsets Bygningsinventarium, og den 23de April 1855 bestemtes det, at Hærens Bygninger paa Fredensborg og i Hørsholm skulde afleveres til Korpset.

Efter Indstilling fra Korpset bifaldt Krigsministeriet den 17de Oktober 1854, at Regnskabsføringen ved Hovedbygningsskassen og Veikassen gik over til Regnskabsføreren ved Gageringskassen, samt at Materialforvalteren i Kjøbenhavn fremtidig benævntes Materialforvalter og Regnskabsfører ved Kjøbenhavns Fortifikation. Ved kongelig Resolution af 10de Marts 1863 bestemtes det dernæst, at Korpsets Intendant skulde besørge Regnskabsvæsenet ved Hovedbygnings- og Veikassen.

Ved Cirkulaire af 18de Marts 1856 fra Direktionen for Armeens Materiel bestemtes det, at Anskaffelsen og Vedligeholdelsen af følgende Gymnastik- og Svømmeapparater: Klavremaskiner, Palissaderinger, Springgrave, Eskaladeringsbræder, Balancerbjælker, Ligevægtsbræder, Øvelsesborde til Bajonætfægtning og Svømmeflaader med Tilbehør, fremtidig ikke skulde bekostes af Afdelingerne men

derimod underlægges Ingenieurkorpset. Den 22de Marts s. A. underlagdes til lige Tilsynet med og Vedligeholdelsen af de i de militaire Etablissementsers Sprøitehuse m. m. værende Brandredskaber vedkommende Fortifikation.

Under 18de August 1856 overdrog Krigsministeriet samtlige Forretninger vedrørende de Landmilitair-Etaten underlagte Fæstninger, Bygninger og andre faste Eiendomme, der hidtil i stor Detail havde været Gjenstand for Ministeriets umiddelbare Bestyrelse, til Ingenieurkorpset, der saaledes overtog Forhandlingerne desangaaende med Afdelingerne m. Fl. og om fornødent forelagde Sagen for Ministeriet, hvis Resolution da gennem Korpset blev bragt til Vedkommendes Kundskab. Samtidig overdroges Korpset Behandlingen af Spørgsmaal vedrørende Kaserneernes Belægning. Den dirigerende Ingenieurofficer skulde i Forening med Kaserneøkonomidirektøren eller Kasernekommandanten affatte aarlige Belægningslister, som gennem Korpset forelagdes Ministeriet til Approbation.

Den 22de Oktober s. A. bemyndigedes Korpset til ved offentlig Auktion eller, naar antagelige Bud ikke opnaaedes, underhaanden at bortsælge kassable Materialier og Redskaber samt ældre Bygninger til Nedrivning, naar de bleve erstattede ved de til Korpsets Disposition stillede Midler. Paa samme Maade bemyndigedes Korpset til at bortforpagte de under det sorterende, Militair-Etaten tilhørende Arealer, Fæstningsgrave m. m. Kun hvor der var særlig Grund dertil, skulde Sagen forelægges Ministeren.

Den 1ste August 1867 befalede Ministeriet, at der aarlig fra Korpset skulde tilstilles det en fuldstændig Inventari rapport over Status den 31te Marts af det Materiel, hvis Anskaffelse og Soignering paahvilede Korpset. Rapporten skulde give Oplysning, saavel om ved hvilke Institutioner Materiellet beroede som om dets Tilstand.

Hvad Veitjenesten angaar, skal for det forløbne Tidsrum anføres Følgende.

Ved Skrivelse af 7de Juli 1853 meddelte Krigsministeriet Korpset, at alle Sager til og fra dette vedrørende Veitjenesten i Hertugdømmerne skulde passere bemeldte Ministerium, istedetfor at der tidligere var korresponderet direkte med Ministerierne for Hertugdømmerne. Grunden til denne Forandring var, at Korpset forhen havde sorteret direkte under Kongen, men nu ligesom alle andre Afdelinger af Armeen var underlagt Krigsministeriet.

Under 22de Januar 1856 tilskrev Krigsministeriet Korpset, at de Bidrag, som fra Hertugdømmernes Veivæsen skulde udredes til Korpset Gagering, og hvis Størrelse hidtil aarlig havde fluktueret, vare blevne fast regulerede, nemlig Gage m. m. for Slesvigs Vedkommende for 2 Kapitainer og 1 Premierlieutenant og for Holsten og Lauenborgs Vedkommende for 1 Major og 1 Kapitain. Dette Antal Officerer vilde saaledes normalt være at afgive til Veitjenesten i Hertugdømmerne, dog saaledes at Afbigelsel efter Omstændighederne kunde finde Sted i den ene eller den anden Retning.

Efter Krigen 1864 indskrænkedes selvfølgelig Veitjenesten til at omfatte Kongeriget, og under 22de December s. A. anholdt Oberst Wenck, der umiddelbart forinden var sat à la suite i Korpset, om at han maatte vedblive at fungere som dirigerende Stabsofficer for Korpsets Veitjeneste under Forbehold

af nærmere Bestemmelser for hans Forhold til Korpset. I den Skrivelse af 28de s. M., hvormed Andragendet fremsendtes til Krigsministeriet, bemærkede Korpset, at det ikke vilde erklære sig imod, at Oberstens Ønske opfyldtes, naar det kun bestemt fastholdtes, at Veitjenesten var en integrerende Del af Korpsets Tjeneste. Det benyttede samtidig Leiligheden til at udtale, at det havde stor Betydning for det, at det ogsaa beholdt det hidtil hafte Tilsyn med Jernbanernes Bygning og Drift, hvilket Tilsyn paa Statens Vegne udførtes af i Numer staaende Ingenieurofficerer, samt at det maatte tillægges megen Vægt, at Officerernes Virksomhed ved det civile Bygningsvæsen udvidedes. Efter nogle yderligere Forhandlinger om denne Sag mellem Krigs- og Indenrigsministeriet, erholdt Oberst Wenck under 27de Januar 1865 allerhøieste Udnævnelse som fungerende Veidirekteur for den Ingenieurkorpset underlagte Hovedlandeveistjeneste.

Under 6te Oktober 1864 var der imidlertid af Indenrigsministeriet nedsat en Kommission for at udarbejde et Forslag til en forandret Ordning af Veivæsenet paa et af Ministeriet nærmere angivet Grundlag. Denne Kommission indgav en Betænkning den 13de Mai 1865 og indstillede bl. A., at samtlige Veie underlagdes Amtsraadenes Bestyrelse, af Ingenieurkorpsets officielle Stilling til det civile Veivæsen ophørte, samt at Indenrigsministeriet paa Statens Vegne indtil videre ved en Veidirekteur skulde føre Tilsyn med Landets Veivæsen. Paa Grundlag af Kommissionsbetænkningen forelagdes et Lovforslag angaaende Veivæsenets Ordning tvende Gange i Rigsdagssamlingerne 1865—67, hvormæst Loven endelig vedtoges og erholdt kongelig Stadfæstelse den 21de Juni 1867. I Henhold til denne Lov overgik Hovedlandeveienes Bestyrelse fra 1ste April 1868 til Amtsraadene, og Oberst Wenck fratraadte fra Udgangen af Juni s. A. Posten som fungerende Direkteur for Korpsets Veitjeneste. Korpset sluttede dermed sin 34-aarige Virksomhed paa Veivæsenets Omraade.

Efter Krigen 1864 var det rimeligt, at Hæren maatte omorganiseres og i visse Henseender indskrænkes.

Den 4de November 1864 forlangte Krigsminister Hansen sig tilstillet Dagen efter inden Kl. 12 Middag en Liste over de Officerer, som Korpset maatte ville foreslaa til Afgang, naar det gik ud fra, at dets Officerspersonale skulde reduceres til 21, og at Afgangen skulde falde nogenlunde ens paa samtlige Klasser, dog noget større paa de høiere; Ministeren vedlagde tillige en Liste over nogle af de Officerer, han havde tænkt sig vilde blive indstillede til Afgang. I sin Svarskrivelse af 5te s. M. udtalte Korpsets daværende midlertidige Chef, Oberst Meyer, Korpsets dybe Beklagelse over, at Ministeren havde anset det for nødvendigt at gaa til en saa stor Reduktion af Korpsets Officerer — dette talte efter Krigen 48 Officerer, saa at det var ikke mindre end 27, om hvis Afskedigelse der var Spørgsmaal. Man havde troet, at der ved en Reorganisation af Statens tekniske Administration i Forbindelse med Armeens vilde have vist sig at være Brug for en Del af de dygtige og nidkjære Kræfter, Korpset raadede over, saa at man kunde indskrænke sig til en Reduktion med kun nogle faa Officerer. Fremdeles maatte Korpset indstændigen anmode om, at der maaatte blive rettet en Opfordring til de Officerer, som selv ønskede at afgaa, om at melde sig. Un-

der Indtrykket af det foreliggende Spørgsmaals Alvor og det store Ansvar lige overfor saa mange dygtige Mænd og deres Familier, maatte Korpset bede om Overbærelse for, at det for Øieblikket indskrænkede sig til at bringe 9 Officerer i Forslag, idet det samtidig androg om, at det ikke maatte blive paalagt det at gjøre saa brat en Indstilling, hvor en Feiltagelse kunde bringe Ulykker over Mænd, der med Nidkjerhed og Dygtighed havde virket mange Aar i Statens Tjeneste, og det umiddelbart efter, at de vare hjemvendte fra Kampen for Fædrelandet.

I en Skrivelse af 11te November 1864 tilskrev Krigsminister Hansen Ingenieurkorpset, at en betydelig Indskrænkning af Armeen og i Særdeleshed af Korpset, hvis Virksomhed i feltfortifikatorisk Henseende nu væsentlig var bleven formindsket, maatte finde Sted som Følge af de efter Fredsslutningen forandrede territoriale Forhold. Ministeren skulde paa bedste Maade lige overfor de civile Ministerier søge at hævde Ingenieurofficerernes Anvendelse til forskjellige tekniske Arbejder. Brovæsenet agtede han definitivt at underlægge Korpset i Forbindelse med dets øvrige Troppejeneste, og han havde tænkt sig 2 Fredskompanier med den daværende Besætning, hvoraf der paa Krigsfod eventuelt kunde udvikles 4 Afdelinger. Korpsets Officerspersonale havde Ministeren tænkt sig indskrænket til 1 Chef (Oberst), 2 Oberster eller Oberstlieutenanter, 2 Majorer, 6 Kapitainer af 1ste og 2 af 2den Klasse, 6 Premierlieutenanter og 2 Sekondlieutenanter, ialt 21. Ministeren udbad sig dernæst et Forslag til Korpsets Organisation paa Basis af de saaledes fremsatte Anskuelser.

Under 6te December s. A. forlangte Krigsministeriet et Forslag til Afskedigelse af saadanne under Korpset sorterende kongelig udnævnte Officianter, som, enten fordi deres Embeder vare bortfaldne eller af anden Grund, kunde undværes, og under 21de s. M. begjærede det Indberetning om, hvorvidt nogle af Korpsets Officerer maatte ønske at udtræde af Armeen enten strax eller ved senere foretagne Indskrænkninger af Korpset.

Allerede under 7de December s. A. indgav Korpset det af Ministeren under 11te November forlangte Forslag. Under Forudsætning af at Danmark endnu havde pekuniær og personel Kraft til at stille en Armé paa c. 20000 Mand Infanteri og de andre Vaabenarter i Forhold dertil paa Benene, vilde det efter Korpsets Formening behøve følgende Ingenieurpersonale:

— Officerer: 1 Chef, 3 Oberstlieutenanter, 3 Majorer, 12 Kapitainer af 1ste Klasse, 4 af 2den, 12 Premierlieutenanter og 3 Sekondlieutenanter, ialt 38, hvoraf paa Fredsfod 13, paa Krigsfod 6, tænktes anvendte ved den civile Tjeneste (Vei- og Jernbanetjeneste); desuden 2 Officerer à la suite ved den militaire Høiskole;

— Officianter: 1 Bygningsskriver, 1 Regnskabsfører ved Hovedkassen, 1 Dessinateur, 1 Troppeintendant og 4 Materialforvaltere, ialt 8;

— Kondukteurer: 9 Linie- og 6 Reservekondukteurer, ialt 15;

— Underofficerer: 7 Fæstnings- og 44 Troppeunderofficerer, ialt 51 samt 4 Trompetere; paa Krigsfod endvidere 20 Reservekorporaler;

— Tropperne: Staben, samt 2 Stamsapeurkompagnier og 1 Stambrokompagni, som paa Krigsfod kunde udvikle foruden Depotdelingen, 5 Sapeur-

delinger, 2 Brodelinger og 1 Parkdeling, hver Deling paa 4 Sektioner à 1 Underkorporal og 12 Menige (desuden 1 Underkorporal pr. Deling til Materiellet).

Endvidere paaregnedes i Krigstid 16 Telegrafister m. m. ved Søforterne. Voldmesterposterne foresloges inddragne, og deres Arbeide præsteret ved Akkord med Civile.

Den af Ministeren angivne Størrelse af Korpset vilde kun svare til en Infanteristyrke paa c. 10000 Mand. Gik man ud fra denne som Norm, vilde Korpset til sin militaire Tjeneste paa Krigsfod behøve 27 Officerer, paa Fredsfod 21, hvoraf 2 paa Høiskolen. I Krigstid maatte der altsaa tages 6 fra den civile Tjeneste, og var denne som hidtil besat med 13 Officerer, beholdt den 7 tilbage. Korpset vilde i saa Tilfælde faa 32 Officerer i Numer, hvoraf 19 vilde komme paa Krigsministeriets, 13 paa de øvrige Ministeriers Budget; endvidere 2 Officerer paa Høiskolens Budget. Under denne Forudsætning vilde Tropperne paa Fredsfod faa 2 Stamkompagnier, nemlig 1 Sapeur- og 1 Brokompagni, hvoraf der kunde udvikles 2 Feltsapeurdelinger, 2 Feltbrodelinger samt 1 Park- og 1 Depotdeling.

Ved den store Reduktion i December 1864 sattes 1 Officer af Korpset à la suite, medens 7 afskedigedes, hvoraf 5 indtil videre kunde forblive til Krigsministeriets Disposition.

Svarene paa nys nævnte to Forespørgsler af 6te og 21de December fra Ministeriet indsendtes den 11te Januar 1865 fra Korpset. 8 af Officererne havde ønsket frivilligt at udtræde af Armeen, men Korpset maatte dog anholde om, at deres Andragende kun bevilgedes, forsaavidt den kongelige Tjenestes Tarv absolut maatte kræve det. Det havde for Tiden følgende Officerer: 3 ved Staben, 9 ved Fortifikationerne og Søbefæstningen, 3 ved Ingenieurkommandoen paa Fyen, 10 ved Tropperne, 7 (deraf 1 à la suite) ved Veitjenesten, 4 ved Jernbanekontrollen, 3 (deraf 2 à la suite) ved Høiskolen og 2 permitterede paa længere Tid, ialt 41, hvoraf de 36 gjorde Tjeneste ved Korpset; af disse forment det kun til Nød at ville kunne undvære 4, naar dets egen Tjeneste skulde kunne bestrides nogenlunde fyldestgjørende. Af de 8 Officerer vilde Korpset kun kunne indstille 1 (hoist 2) til Afgang under Forudsætning af, at en større Reduktion fandt Sted, men dette haabede det ikke vilde ské. Af Officianterne indstillede Korpset 1 Dessinateur og 5 kongelig ansatte Voldmestere, hvis Tjeneste bedre vilde kunne bestrides ved civile Folk i Forbindelse med Korpsets militaire Personale, til eventuel Afgang.

I Løbet af 1865 afskedigedes efterhaanden 9 af Korpsets Officerer og i 1866 1 efter Ansøgning, medens det i samme Aar fik Tilgang af 2 Elever fra Høiskolen. De 5 Voldmestere afgik ligeledes i 1865, og den ene Dessinateur i 1866. Ved Udgangen af 1866 talte Korpset saaledes 33 Officerer, hvoraf 4 à la suite, idet Oberstlieutenant Ernst i 1865 blev udnævnt til Chef for Høiskolen og sat à la suite i Korpset.

Under 28de April 1865 sendte Krigsminister Hansen den midlertidige Chef for Korpset, Oberstlieutenant Dreyer, et Udkast til en Lov, indeholdende organisatoriske Bestemmelser for Landmilitair-Etaten, om hvilket Oberstlieutenantens Udtalelser ønskedes, hvad Ingenieurvæsenet angik. Disse Udtalelser ind-

sendtes under 12te Mai s. A. Ifølge Udkastet skulde Tropperne i alt Væsentligt organiseres, som før angivet, og bestaa af 3 Kompagnier, der foresloges samlede i en Ingenieburbataillon og benævnte 1ste, 2det og 3die Ingenieurkompagni eller 1ste og 2det Pionerkompagni og Brokompagniet; ligeledes foresloges de Menige ved samtlige Kompagnier kaldte Pionerer. Til den militaire Bygningstjeneste paa-regnedes i Udkastet 7 Officerer, 6 Underofficerer og 3 Materialforvaltere, men der maatte helst have en Underofficer flere. Til den civile Bygningstjeneste paa-regnedes i Udkastet 9 Officerer, paa Krigsfod 5; det vilde selvfølgelig afhænge af denne Tjenestes Omfang, hvorvidt dette Antal var tilstrækkeligt, men det var et Livsspørgsmaal for Korpset, at det fik en ikke ringe Andel i Bestyrelsen af Statens civile Bygningsarbejder. Ved Korpskommandoen skulde der efter Udkastet ansættes 1 Oberst som Chef, 1 Kapitain som Stabschef, 1 Lieutenant som Adjutant, 2 Underofficerer, 1 Intendant, 1 Overlæge, 1 Bygningsskriver og 1 Dessinateur, men der manglede en Officer som Sekretair i teknisk Komité, der tillige kunde være teknisk Revisor. I Udkastet opførtes 29 Officerer, foruden 2 à la suite paa Høiskolen, hvilket netop vilde være tilstrækkeligt, naar alle Officerer vare disponible, og Veidirekteuren sattes à la suite, idet man da vilde faa en Officer til Raadighed til den manglende Post som teknisk Revisor m. m. Udkastet indeholdt fremdeles forskjellige Bestemmelser om Materiel og Heste, som her ikke nærmere skulle omtales, saameget mere som det ikke blev realiseret.

Den 2den Februar 1866 nedsatte Kongen en parlamentarisk Kommission til Udarbejdelsen af en samlet Plan for Land- og Søforsvarets Ordning, hvilken Kommission indgav sin Betænkning under 19de November s. A. Efter denne skulde Korpset have følgende faste Styrke: 35 Officerer, hvoraf 4 Kapitainer af Forstærkningen, 5 Officianter, 41 Underofficerer og 4 Spillemand, samt en Ingenieburbataillon, bestaaende paa Fredsfod foruden Staben af 2 Pionerkompagnier, 1 Telegraf- og 1 Brokompagni, som paa Krigsfod af Linien kunde udvikle foruden Depotstyrken 5 Pionerkompagnier, 1 Telegraf-, 1 Bro- samt 1 Parkkompagni og af Forstærkningen 2 Pionerkompagnier, 1 Telegraf- og 1 Brokompagni. I Betænkningen foresloges det fremdeles, at Sekondlieutenanter og Korporaler skulde være værnepligtige, til Linien hørende Mænd, der i deres Tjenestetid havde erhvervet Befalingsmandsstilling, og som kunde være til Tjeneste eller hjemsendte; ligeledes skulde der have Befalingsmænd af Forstærkningen, nemlig Kapitainer, Lieutenanter og Underofficerer. Mandskabets Uddannelsesetid skulde endelig væsentlig indskrænkes.

Krigsminister Raasløff sendte den 28de November s. A. Forslaget til Ingenieurkorpset, hvis Bemærkninger desangaaende forlangtes. Svaret herpaa indsendtes under 24de December; idet Korpset iøvrigt, hvad dets Organisation angik, henholdt sig til sine Udtalelser af 12te Mai f. A. i Anledning af General Hansens Plan, indskrænkede det sig til i Almindelighed at bemærke, at det ikke kunde ansé det af Kommissionen givne Grundlag for en helt ny Hærorrdning for heldigt, og til kortelig at skitsere et Organisationsforslag for Korpset, der dog med Hensyn til det Personelle ikke afveg meget fra Kommissionens. De 4 Fredskompagnier tænktes paa Krigsfod udviklede til 5 Pionerkompagnier (deraf

det ene tillige Reserve for Telegrafkompagniet), 1 Telegraf-, 1 Bro-, 1 Anlægsbro- og 1 Parkkompagni.

I Rigsdagssamlingen 1866—67 forelagdes endelig det nye Forslag til Hærens Ordning, i hvilket der var gaaet ud fra en Krigsformation for Ingenieurkorpsset i Overensstemmelse med sammes nys angivne Ønsker, saavel hvad Kompagniernes Størrelse som deres Antal angaar. Korpssets Kadrer omfattede 32 faste Officerer, foruden 2 af Forstærkningen, 4 Officianter, 49 Underofficerer og 4 Spillemænd, og Ingenieurtropperne udgjorde 1 Linie- og 1 Reservebataillon, hver paa 4 Kompagnier.

Rigsdagen vedtog paa Grundlag af det forelagte Forslag en Lov om Hærens Ordning, som under 6te Juli erholdt kongelig Stadfæstelse, og de langvarige Forhandlinger og Overveielser om Forandringer ved Hæren, som havde vist sig ønskelige efter Krigen 1848—50 og vare blevne mere og mere paatrængende nødvendige, dels efter Indførelsen af almindelig Værnepligt ved Lov af 12te Februar 1849, dels ved de forandrede territoriale Forhold efter Krigen 1864, vare dermed forelobig afsluttede.

Efter Hærloven af 1867, ved hvilken Korpsset mistede sin tidligere Benævnelse »det kongelige Ingenieurkorps«, skulde det bestaa af Ingenieurstabe og Ingenieurtropper, og disse udgjøre 1 Linie- og 1 Reservebataillon hver paa 4 Kompagnier. Af Liniebataillonen skulde der paa Krigsfod udvikles 9 Kompagnier og af samtlige Kompagnier 1 Depotkompagni.

Til Ingenieurkorpsset skulde der aarlig udskrives 210 Mand af samtlige 5 Brigadekredse, hvori Landet deltes. Rekruterne skulde møde i Begyndelsen af Mai og uddannes i en 5 Maaneders Rekrutskole. Ved Slutningen af Uddannelsestiden skulde der, forsaavidt dertil egnede Frivillige ikke meldte sig i tilstrækkelig Mængde, udtages 24 Underkorporaler, medens de Øvrige sattes i Numer som Menige. Efter Rekrutskolens Ophør skulde der foruden Underkorporalerne forblive 96 Menige til Tjeneste i 1 Aar, og det øvrige Mandskab hjemsendes, saaledes at indtil 72 af det overførtes til Reservebataillonens Stamrulle. De Underkorporaler, som ikke optoges i Korporalskolen, skulde uddannes i en Underkorporalskole. Til fortsat Øvelse i 4 Maaneder skulde aarlig indkaldes Underkorporaler og Menige af Liniebataillonens sidst hjemsendte (3die) Aargang. I de større aarlige, samlede Øvelser skulde der deltage 1 Ingenieurkompagni.

Liniebataillonens Krigsstyrke ansattes til 500 Underkorporaler og Menige. Den ældste Aargang af det ved Liniekompagnierne fuldt uddannede Mandskab paaregnedes i Reglen anvendt til Depotet, medens det i Reservebataillonens Stamrulle optagne Mandskab skulde indkaldes til denne, dels for at afgives til Fodfolkbataillonerne som Pionerer, dels for at danne en saadan Stamme i Reservebataillonen, at den ved at fuldstændiggjøres med Militairarbeidere kunde danne de fornødne Arbejdsafdelinger. Det til Forstærkningen overførte Mandskab vedblev at høre til Bataillonerne og kunde anvendes til Fuldstændiggjørelse af Reserve- og Depotafdelinger.

Sekondlieutenanter og Korporaler vare værnepligtige Befalingsmænd.

Ingenieurkorpssets Rammer bleve følgende:

- 1 General, der var Generalinspektør for Tropperne og Chef for Korpsets øvrige Afdelinger;
- Chefens Stab: 1 Kapitain, Stabschef, 1 Premierlieutenant, Adjutant, 1 Stabssergent, 1 Oversergent, 1 Bygningsskriver og 1 Tegner;
- Liniebataillonen: 1 Oberst som Chef med en Stab, bestaaende af 1 Premierlieutenant som Adjutant, 1 Oversergent som Depotunderofficer og 1 Sergent som Skriver; endvidere 4 Kapitainer, Kompagnichefer, 6 Premierlieutenanter, 9 Sekondlieutenanter, hvoraf 5 til Tjeneste i Fredstid, 5 Stabssergenter, 4 Oversergenter, 24 Sergenter, 28 Korporaler, hvoraf 15 til Tjeneste i Fredstid, og 4 Spillemænd; af Underkorporalerne kunde desuden i Krigstid ved hvert Feltkompagni 2 strax forfremmes til Korporaler;
- Reservebataillonen: 1 Oberst som Chef med en Stab, bestaaende af 1 Sekondlieutenant, hjemsendt i Fredstid, og 1 Sergent som Skriver; endvidere 4 Kapitainer, Kompagnichefer, indtil 16 Sekondlieutenanter, hjemsendte i Fredstid, 4 Oversergenter og indtil 36 Korporaler, hjemsendte i Fredstid; Sekondlieutenanter og Korporaler kunde for en Del være af de andre Vaaben;
- til Raadighed for Korpset: 2 Oberster, 5 Kapitainer, 5 Premierlieutenanter, 1 Stabssergent, 6 Oversergenter, 2 Materialforvaltere; desuden 2 Kapitainer af Forstærkningen til eventuelt at erstatte Reservebataillonens Kompagnichefer i Krigstid.

Korpsets samlede Styrke af faste Befalingsmænd blev saaledes: 1 General, 4 Oberster, 14 Kapitainer, 13 Premierlieutenanter, ialt 32 Officerer foruden de 2 Kapitainer af Forstærkningen; 1 Bygningsskriver, 1 Tegner og 2 Materialforvaltere, ialt 4 Officianter; 7 Stabssergenter, 16 Oversergenter, 26 Sergenter, ialt 49 Underofficerer, samt 4 Spillemænd.

Ved Liniebataillonen oprettedes aarlig en Korporalskole, i hvilken der planmæssig optoges 12 Underkorporaler; dog kunde der ogsaa i Skolen optages flere Elever, naar disse meldte sig frivillig. Endvidere oprettedes ved Bataillonen en Sergentskole, hvis Bestemmelse var at uddanne unge Underofficerer i Alt, hvad der burde fordres af en fast Underofficer.

Korpsets Officerer skulde ligesom Hærens øvrige Officerer undervises i den fælles Officerskole, efter Afgangen fra hvis næstældste Klasse de udnævntes til Premierlieutenanter i Korpset, medens de først i dens ældste Klasse erholdt de særlige Ingenieurkundskaber. Denne Skole traagte i Stedet for den i 1830 oprettede kongelige militaire Høiskole, i hvilken Officerer af Generalstaben, Artilleriet og Ingenieurkorpset undervistes i de for deres Indtrædelse i disse Korpser fornødne Videnskaber.*)

Den 25de Juli 1867 stadfæstede Kongen en ny Lønningslov for Hæren, efter hvilken de aarlige Lønninger, der vare ens for samtlige Vaaben, fastsattes

*) I et som Manuskript trykt Værk, »Udsigt over Underviisningen ved de specielle Corpser før 1830 og den kongelige militaire Høiskoles Virksomhed fra dens Oprettelse til 1855«, som udarbejdedes ved Høiskolens 25-Aars Jubilæum, gives der fuldstændige Oplysninger om Ingenieurofficerernes Uddannelse indtil 1853, til hvilket Værk der derfor skal henvises.

saaledes: Generaler 4000, 3500 Rdlr., Oberster 3000, 2600, 2200 Rdlr., Kapitainer 1800, 1500, 1200 Rdlr., Premierlieutenanter 750, 600, 450 Rdlr., Sekondlieutenanter 360 Rdlr., Officianter 1000, 900, 800, 700 Rdlr., Stabssergenter 600, 500 Rdlr., Oversergenter 420, 375 Rdlr., Sergenter 300, 275 Rdlr., Korporaler 150 Rdlr. Underkorporaler og Menige skulde lønnes henholdsvis med 26 og 22 β daglig med 2 β dagligt Tillæg for den Tid, de holdtes til Tjeneste udover 6 Maaneder; endvidere Brød, Kvarter og Overmundering in natura samt 3 β i Undermunderingspenge daglig.

Den nye Ordning skulde træde i Kraft den 1ste Oktober 1867.

Ifølge Skrivelse af 1ste August s. A. fra Krigsministeriet henlagdes Felttelegrafmateriellet med tilhørende Arkivalier fra Generalstaben til Ingenieurkorpset. Allerede under 17de August 1860 havde Krigsministeriet tilskrevet Korpset, at det havde bestemt, at Felttelegrafvæsenet skulde overgaa fra den Kommission, som hidtil havde haft med det at gjøre, til Korpset. Dette havde imidlertid Betænkelighed ved at overtage Telegrafvæsenet, som laa udenfor dets planmæssige Virksomhed, og hvortil det ogsaa manglede de fornødne personelle Kræfter. Det foreslog derfor under 22de August 1860, at Telegrafvæsenet underlagdes Generalstaben eller overdroges Kapitain Lehmann, der tidligere havde været beskæftiget med det og haft Leilighed til at erhverve sig en speciel Indsigt i samme, som et personligt Hverv. Efter en yderligere Korrespondance angaaende denne Sag, udtalte Krigsministeriet under 8de Marts 1861, at det lige overfor Korpsets gjentagne Anmodninger ikke skulde fastholde sin engang tagne Bestemmelse om at henlægge Telegrafvæsenet til Korpset, hvilket det havde troet stemte med dets tidligere fremsatte Ønsker om et udvidet Administrationsgebet. At henlægge Telegrafvæsenet under Kapitain Lehmann direkte under Ministeriet syntes dette at være af en alfor extraordinair Natur, og det ønskede derfor, inden det tog Bestemmelse om Felttelegrafens Henlæggelse til en anden Autoritet, at det paany toges under Overveielse, om den ikke kunde underlægges hin Officer direkte under Korpset. I sit Svar af 15de Marts betonedes Korpset, at det forekom det naturligt, at Felttelegrafen sorterede under den Autoritet, som skulde bruge den i Krigstid, og da Korpset under saadanne Forhold kun med stor Anstrengelse kunde bestride sine normale Tjenestebancher, burde Felttelegrafen formentlig ikke henlægges under det. Under 5te April s. A. resolverede Ministeriet dernæst, at Felttelegrafen skulde underlægges Generalstabens taktiske Afdeling, efter at den hidtil bestaaende Kommission var bleven opløst.

Under 6te September 1867 resolverede Kongen, at Ingenieurbataillonerne skulde benævnes 1ste og 2den Ingenieurbataillon, og under 22de s. M. gaves der nærmere Bestemmelser for Overgangen til den nye Ordning. Begge Batailloner underlagdes 1ste Generalkommando med Garnison i Kjøbenhavn. De eksisterende 3 Kompagnier overgik til 1ste Ingenieurbataillon med deres havende Numere, og der oprettedes et 4de Kompagni ved samme. 1ste og 2det Kompagni vare Pionerkompagnier, 3die Brokompagni og 4de Telegrafkompagni. Ved Krigsberedskab skulde der af 1ste og 2det Kompagni udvikles 4 Pionerkompagnier (1ste, 2det, 5te og 6te), af Brokompagniet 1 Bro- og 1 Anlægsbrokompagni (3die og 7de), af Telegrafkompagniet 1 Telegraf- og 1 Pionerkompagni (4de og 8de), der tillige skulde tjene

til Reserve for Telegrafkompagniet, og endelig af alle 4 Fredskompagnier 1 Parkkompagni (9de). 2den Ingenieurbataillons Kompagnier fik fortløbende Numere fra 1 til 4. De Menige skulde benævnes Pionerer. Rekruterne skulde møde 5te Mai, og Skolen vare til 27de September; den 30te Mai skulde 3die Aargang møde og ligeledes hjemsendes 27de September.

General Dreyer udnævntes under 18de September til Chef for Ingenieur-korpset, og fra den 1ste Oktober ansattes Oberst Jørgensen som Chef for 1ste, Oberst Schrøder som Chef for 2den Ingenieurbataillon og 2den Ingenieurdirektion, Obersterne Linde og Glahn som Chefer henholdsvis for 1ste og 3die Ingenieurdirektion.

Kjøbenhavns Fortifikation skulde nemlig ifølge oven nævnte Bestemmelse af 22de September 1867 benævnes 1ste, Kronborgs Fortifikation 2den og Fredericias og Nyborgs Fortifikationer 3die Ingenieurdirektion. 1ste og 2den Direktion fik deres Sæde i Kjøbenhavn, 3die i Fredericia. Fra 1ste April 1869 blev efter Korpsets Indstilling de to først nævnte Direktioner omformede saaledes, at 1ste kom til at indbefatte Kjøbenhavns Fæstning med Citadellet, Søbefæstningen, Amager og Frederiksberg, 2den det øvrige Sjælland udenfor Kjøbenhavns umiddelbare Nærhed. De militaire Etablissementer paa Bornholm skulde bestyres af en Officer umiddelbart under Korpset. Det skal med det Samme her nævnes, at Etablissementerne paa Bornholm ifølge et ved Korpset affattet, af Krigsministeriet approberet Regulativ for Korpsets Bygningstjeneste, der traadte i Kraft fra 1ste Juni 1873, fremtidig underlagdes 2den Ingenieurdirektion, samt at Usserød Fabrik og Krudtværket paa Frederiksværk ifølge Kundgjørelse for Hæren af 29de December 1877 og Skrivelse til Korpset af 31te s. M. indtil videre unddroges samme Direktion og henlagdes under afskediget Ingenieuroberst Lindes Bestyrelse, som atter den 1ste April 1881 afløstes i denne Funktion af afskediget Ingenieuroberst Schrøder, der endnu har Bestyrelsen af bemeldte Etablissementer.

1ste Ingenieurdirektion var fra Begyndelsen af, som Kjøbenhavns Fortifikation tidligere, delt i 2 »Bygningsdistrikter», hvert bestyret af en Kapitain. Da Søbefæstningen indlemmedes i Direktionen den 1ste April 1869, samtidig med at Oberst Schrøder, som havde været bestyrende Officer ved Søbefæstningen, blev Chef for Direktionen, oprettedes der et 3die Bygningsdistrikt ved denne.

Bestyrelsen af Korpsets Bibliothek var den 17de November 1856 overgaaet til den tekniske Komité, hvis Sekretair skulde forestaa den hele Detail ved Bestyrelsen. Sekretairens Forretninger ved Bibliotheket overdroges tilligemed Bestyrelsen af Instrumentsamlingen den 14de August 1868 til en særlig Bibliothekar, idet dog Komiteens Forhold til Bibliotheket forblev uforandret. Fra 1ste December 1871 forandredes dette Forhold derhen, at Bestyrelsen af Bibliotheket og Instrumentsamlingen blev henlagt til en særlig Bibliothekskomité, bestaaende af Cheferne for 1ste Ingenieurdirektion, Søminetjenesten og 1ste Ingenieurbataillon, Lærerne i Krigs- og Civilbygningskunst ved Officerskolen samt Bibliothekaren. Iøvrigt have i Reglen Posterne som Sekretair i teknisk Komité og som Bibliothekar, samt Posten som teknisk Revisor ved Korpset, der skriver sig fra et tidligere Tidspunkt, været forenede i den samme Person.

Ved den nye Hærlovs Ikrafttræden beholdt Ingenieurkorpset og 1ste Ingeniebataillon, ved hvilken 2den Ingeniebataillon forpleiedes, hver sin Intendant, og under 19de Marts 1869 befalede Krigsministeriet, at Lønningsvæsenet ved Korpsets Stab fra næstkommende 1ste April skulde undrages Hovedkassekommissionens Virksomhed og henlægges direkte under Korpsintendanten, der med Hensyn til samtlige sine Funktioner under Forpleiningskorpset stilledes paa samme Maade som Hærens øvrige Intendanten.

Feltingenieurkompagnierne, hvis nærmere Sammensætning, Udrustning og Materieforsyning fremgik af den af Krigsministeriet under 18de Juni 1870 approberede Veiledning ved Undervisningen i Udrustning ved 1ste Ingeniebataillon, vare af forskjellig Størrelse og saa smaa, at Pionererne i Krigstid kun kunde paaregnes anvendte som Ledere ved Arbejderne. Pioner-, Telegraf- og Parkkompagnierne havde saaledes hvert kun 4 Sektioner, Brokompagniet derimod 6, hver Sektion bestaaende af 1 Underkorporal og 12 Pionerer. Ifølge Kundgjørelse for Hæren af 28de April 1870 normeredes Ingenieurkarabinen af Model 1867 som Feltudrustning for 1ste Ingeniebataillons Underkorporaler og Menige.

I Tidsrummet 1870—80 toges der enkelte Bestemmelser med Hensyn til Forandringer i Troppernes Feltorganisation, som her kortelig skulle omtales. Under 16de Januar 1871 resolverede saaledes Krigsministeriet, at da der til eventuel Udrustning af Anlægsbrokompagniet og Reservetelegrafkompagniet manglede en væsentlig Del af det fornødne Feltmateriel, hvortil der vilde udkræves 30—40000 Rdlr., og da disse Midler først kunde ventes erholdte til Raadighed efterhaanden, skulde der ved indtrædende Krigsberedskab istedetfor hine Feltpagnier foreløbig formeres henholdsvis 1 Pioner- og 1 Signalkompagni, saaledes at der af 1ste Ingeniebataillons 3die Kompagni dannedes 1 Bro- og 1 Pionerkompagni og af dens 4de Kompagni 1 Telegraf- og 1 Signalkompagni. Sidst nævnte Kompagni skulde forsynes med et Materiel til 8 Signalstationer, som efter ministeriel Ordre extraordinairt var anskaffet i 1870. Da det fornødne Feltelegrafmateriel senere blev tilveiebragt, ændredes oven nævnte Bestemmelse under 25de April 1877 derhen, at der af Fredstelegrafkompagniet, som i Motiverne til Hærloven af 1867 forudsat, skulde formeres 2 Feltelegrafkompagnier, der tillige skulde udføre Signaltjenesten, og hvortil derfor Signalmateriellet skulde fordeles.

Ved Lov af 17de Mai 1873 forhoiedes den aarlige Lønning for den ældste Halvdel af Stabssergenter i ældste Lønningsklasse og for samtlige Stabssergenter i yngste Lønningsklasse med 50 Rdlr. samt for Oversergenter, Sergenter og Korporaler med uafbrudt Tjenestetid af 10 og 5 Aar henholdsvis med 72 Rdlr. og 48 Rdlr. Fra Finantsaaret 1876—77 forhoiedes den daglige Lønning for Underkorporaler og Menige til henholdsvis 65 og 55 Øre.

I Anledning af et fra Chefen for Ingenieurkorpset, Oberst Dreyer, under 20de April 1867 fremsat Forslag om Anlæg af undersoiske Miner til Kjøbenhavns Soforters Sikring mod Overrumpling udtalte Krigsministeriet under 26de s. M., at det havde til Hensigt at underlægge denne nye Gren af Krigskunsten Korpset, hvor det formentlig naturligst hørte hjemme, dog saaledes at Opbevaringen og Tilveiebringelsen af den fornødne Ammunition skulde paahvile Laboratoriet. Ministeriet ønskede Sagen foreløbig overgivet til en ældre Inge-

nieurofficer, der da skulde udarbejde Forslag til Anvendelsen af et til Søminer bevilget Beløb samt til de fornødne Forsøg m. m. Dette Hverv overdroges Oberst Schrøder, til hvis Assistance Premierlieutenant Arendrup beordredes.

Resultaterne af disse Forsøg og de derefter følgende Overveielser førte til Loven af 28de Mai 1870 om Personellet ved Søminetjenesten, hvorefter der, i Anledning af at Ingenieurkorpset overtog Ledelsen af denne Tjeneste, ved samme ansattes foruden de i Loven om Hærens Ordning opførte Befalingsmænd: 1 Kapitan, 1 Premierlieutenant, 2 Stabssergenter, 1 Oversergent og 4 Sergenter. Disse Befalingsmænd kunde ansættes paa anden Maade end den ved Hærloven fastsatte. Det øvrige Befalingspersonale, der behøvedes til Søminetjenesten, skulde afgives dels af Hæren, dels af Søværnet. Til Ingenieurkorpset skulde aarlig udskrives 20 Mand flere end angivet i Hærloven, og af denne Styrke skulde 2 Underkorporaler og 10 Menige forblive til fortsat Tjeneste i 1 Aar efter Udløbet af den første, samlede Uddannelsesetid.

Ifølge Kundgjørelse for Hæren af 24de Juli 1870 skulde dette Personale udgjøre en særlig Underafdeling ved 1ste Ingeniebataillon og benævnes »1ste Ingeniebataillons Sømineafdeling«; de Menige skulde kaldes »Sømineurer«. Sømineafdelingen underlagdes Bataillonens, hvad Jurisdiktion, Indkvartering, Forpleining m. v. samt den rent militaire Uddannelse angik. Mandskabets særlige Uddannelse i Søminetjenesten og dets Anvendelse ved Minemateriellets Tilviebringelse, Vedligeholdelse og Brug var derimod Bataillonens uvedkommende og underlagdes udelukkende Chefen for Søminetjenesten under Ingenieurkorpsets Overbestyrelse.

Som Chef for Søminetjenesten ansattes Oberst Schrøder og som Chef for Sømineafdelingen Kapitan Arendrup.

Den 23de Juli 1870 stadfæstede Krigsministeriet et Program for Mandskabets Uddannelse, og Dagen efter gav det nærmere Bestemmelser for forskellige Tjenesteforhold m. v. vedrørende den ny oprettede Afdeling. Det første Aar (1870) overførtes der Mandskab af Fodfolket til Afdelingen, men derefter skulde der aarlig af det til Ingenieurkorpset udskrevne Mandskab efter Samraad mellem Cheferne for 1ste Ingeniebataillon og for Søminetjenesten udtages 20 til denne egnede Folk. Den 26de Oktober s. A. stadfæstedes et Program for Officerers og Underofficerers Uddannelse ved Sømineafdelingen.

Efter Marineministeriets Forslag bifaldt Krigsministeriet under 20de Oktober 1870, at der aarlig i hver af Maanederne Marts, April og Mai indøvedes 2 Officerer og 8 Underofficerer af Søværnets Personale i Søminetjenesten, hvilke Befalingsmænd da, uafhængig af denne Tjeneste, aarlig skulde uddanne et tilstrækkeligt Antal af Søværnets Mandskab, som ikke behøvede Kjendskab til Materiellets Konstruktion m. v.

Den 30te September 1871 resolverede Krigsministeriet, at der overensstemmende med Marineministeriets Ønske skulde finde en direkte Forbindelse og Samarbeiden Sted mellem Orlogsværftet og Chefen for Søminetjenesten, hvorfor denne beordredes til i alle Sager vedrørende Søminevæsenet at træde umiddelbart i Forbindelse med og understøtte Orlogsværftet.

I 1872 forøgedes det ved Søminetjenesten fastsatte Antal Underofficerer,

idet Krigsministeriet under 14de Februar bestemte, at der indtil videre skulde afgives 4 Oversergenter og Sergenter af 1ste og 2den Ingenieurbataillon til bemeldte Tjeneste, og i samme Aar bleve Krigs- og Marineministeriet enige om at oprette en for Hæren og Flaaden fælles Söminekommission, bestaaende af 3 Ingenieur- og 3 Søofficerer.

Det theoretiske Kursus i Söminelære for Befalingsmænd af Flaaden, som hidtil var holdt under Chefen for Söminetjenesten, henlagdes i 1876 under Orlogsværftet, og under 11te Marts 1878 bemyndigede Kongen Krigs- og Marineministerien til at samle det hele Söminevæsen, saavel det aktive, (der tidligere var oprettet ved Søværnet) som det passive (som var underlagt Ingenieurkorpset) under Marineministeriets Bestyrelse og til at nedsætte en under samme sorterende Söminekommission. I Henhold hertil bestemtes det, at Samlingen skulde finde Sted fra næstkommende 1ste April, at Söminevæsenet skulde kommanderes af en Chef — Officer af Flaaden eller af Ingenieurkorpset — der underlagdes Chefen for Orlogsværftet, samt at Personellet ved Söminevæsenet skulde deles i Flaadens Sömineafdeling, der varetog Tjenesten ved de aktive Söminer, og 1ste Ingenieurbataillons Sömineafdeling, der varetog Tjenesten ved de passive Söminer. Ved sidst nævnte Afdeling ansattes det i Loven af 28de Mai 1870 omhandlede Personel samt 1 Premierlieutenant og de fornødne Underofficerer af Flaaden. Afdelingen blev kun med Hensyn til sin tekniske Uddannelse og Tjeneste underlagt Søværnet, idet den traadte i samme Forhold til Chefen for Söminevæsenet, som den hidtil havde staaet i til Chefen for Söminetjenesten, medens dens Forhold til Ingenieurbataillonnen forblev uforandret. Det passive Söminevæsens Materiel og Inventarium afleveredes fra Ingenieurkorpset til Chefen for Söminevæsenet, hvilken Post overtoges af Kapitain Schiwe af Flaaden. Den 30te Marts gav Krigsministeriet nærmere Bestemmelser for den nye Ordning i Overensstemmelse med de under 24de Juli 1870 ved Söminetjenestens Oprettelse givne. Den omhandlede Söminekommission under Marineministeriet oprettedes ligeledes den 1ste April og kom til at bestaa af 4 Officerer af Flaaden og 4 af Hæren, deriblandt Generalinspektøren for Ingenieurtropperne og en anden Ingenieurofficer.

Efter Hærlovsforandringen af 25de Juli 1880 ophævedes 1ste Ingenieurbataillons Sömineafdeling fra Udgangen af Oktober Maaned s. A., og Söminevæsenet lagdes fuldstændig hen under Søværnet. Ved Søværnsloven af 28de Mai s. A. oprettedes ved samme et Söminekorps, ved hvilket dog 3 af Ingenieurkorpsets Officerer forbleve staaende i et Par Aar, idet de sattes udenfor Numer i Korpset.

Hvad Bygningstjenesten i Perioden efter 1867 angaar, skal det meddeles, at Krigsministeriet under 17de April 1871 approberede en af en under 26de Oktober 1869 efter Ministeriets Ordre under Korpset nedsat Kommission udarbejdet »Instruktion for Kasse- og Regnskabsvæsenet ved Ingenieurkorpsets Bygningstjeneste«, hvis Bestemmelser i alt Væsentligt endnu følges. Regnskabet deles derefter i Pengeregnskab, Materialregnskab og Inventarieregnskab. Pengevæsenet forvaltes gennem en Hovedbygningsskasse umiddelbart under Korpset og en Bygningsskasse under hver Afdeling. Først nævnte Kasse bestyres af en Hovedkassekommission, bestaaende af 1 Oberst, 1 Kapitain og Korpsets Intendant, Afdelingernes Kasser

af Kassekommissioner, bestaaende af den ældste under Afdelingens Chef i Garnisonen tjenestegjørende Officer, en anden Ingenieurofficer og Materialforvalteren, i hvilken S sammensætning der selvfølgelig sker Forandring, naar Afdelingen ikke raader over de angivne Kræfter. Regnskaberne underkastes en teknisk Revision af en dertil af Korpset beskikket Officer, teknisk Revisor.

Under 4de April 1873 approberede Krigsministeriet et endnu gjældende »Regulativ for Ingenieurkorpsets Bygningstjeneste«, som giver nærmere Regler for Bygningstjenestens almindelige Ordning, Udarbejdelsen og Indsendelsen af de aarlige Bygningsforslag, Bevillinger, Arbeidernes Udførelse, Administrationen og Benyttelsen af Hærens Eiendomme m. v.

Under Udgifter til Fæstnings- og Bygningsvæsen er der i de senere Aar paa de aarlige Finantslove, gjældende fra 1ste April til 31te Marts, i Reglen bevilget til Vedligeholdelsen af Hærens Bygninger m. m. c. 300 000 Kr., medens Bevillingerne til større Bygningsarbejder under Korpset variere betydelig fra Aar til andet.

Under 18de Marts 1878 bemyndigede Kongen Krigs- og Marineministeren til at lade en Kapitain af Ingenieurkorpset, under Direktøren for Orlogsværftet for dettes Vedkommende, overtage Bestyrelsen af Hus-, Vand- og Veibygningssarbejderne ved Flaadens Etablissementer i og ved Kjøbenhavn, hvilken Post Kapitain C. Keyper overtog den 1ste April s. A. Da der paa Finantsloven for 1883—84 bevilgedes en særlig Lønning for Bestyreren af Flaadens Bygningsvæsen, traadte vedkommende Officer udenfor Numer i Korpset.

I 1872—73 forelagdes der Rigsdagen et Forslag til en Revision af Hærloven af 1867 i Henhold til Bestemmelsen i denne Lov om, at den skulde revideres inden Udgangen af bemeldte Finantsaar; en saadan Revision skulde eventuelt gjentages hvert Finantsaar, indtil den maatte fremkalde en anden Lov. Med Hensyn til Ingenieurkorpset foresloges det efter de derom med Korpset førte Forhandlinger at samle Bataillonerne i et Regiment paa 6 Linie- og 3 Reservekompagnier, nemlig foruden de eksisterende Liniekompagnier 1 Sømine- og 1 Jernbanelkompagni. Korpset foresloges normeret med 37 Officerer foruden 2 af Forstærkningen samt 74 Underofficerer. Forslaget gjentoges forgjæves i 1873—74 og 1874—75. I Forslaget 1875—76, som gjentoges i Rigsdagens overordentlige Samling 1876 samt i de nærmest følgende Finantsaar paaregnedes Søminetjenesten overgaaet til Flaaden og Regimentet sammensat af 5 Linie- og 3 Reservekompagnier, hvortil vilde svare en Styrke for Korpset af 34 Linieofficerer, 2 af Forstærkningen og 65 faste Underofficerer. I 1879—80 foresloges et Regiment paa 6 Linie- og 4 Reservekompagnier samt 43 Officerer, hvoraf 5 af Forstærkningen, og 69 faste Underofficerer. De vidtløftige Forhandlinger om Hærlovens Revision afsluttedes endelig med det af Folkethingets Flertal under 14de Juli 1880 fremsatte og dernæst af hele Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov om Tillæg til Lov om Hærens Ordning af 6te Juli 1867, som under 25de Juli 1880 erholdt kongelig Stadfæstelse.

Ifølge denne Lov oprettedes der ved Ingenieurtropperne 1 Jernbanelkompagni, og Linie- og Reservebataillonen sammendroges til et Regiment paa 5 Linie- og 3 Reservekompagnier. Det for de 2 Batailloner hidtil normerede Per-

sonale forøgedes med 2 Premierlieutanter, 2 Stabssergenter, 15 Sergenter og 2 Spillemænd, samt formindskedes med 3 Korporaler. Den aarlige Rekruttilgang fastsattes til 270, Antallet af Befalingsmandselever (Underkorporaler) til 36 og Vinterstyrken til 120. Det til Raadighed for Ingenieurkorpset stillede Personale forøgedes med 1 Kapitain. Chefen for Korpset blev Generalmajor, og Oberstklassen deltes i 2 Grader, Oberster og Oberstlieutanter, hvoraf der ved Korpset skulde være 2 af hver Grad.

Korpsets samlede Styrke af faste Befalingsmænd blev saaledes: 1 Generalmajor, 2 Oberster, 2 Oberstlieutanter, 15 Kapitainer, 15 Premierlieutanter, ialt 35 Officerer foruden 2 Kapitainer af Forstærkningen, 4 Officianter, endvidere 9 Stabssergenter, 16 Oversergenter, 41 Sergenter, ialt 66 Underofficerer, samt 6 Spillemænd.

Ingenieurregimentet fik følgende Rammer:

1 Oberst eller Oberstlieutenant, Chef, 1 Oberstlieutenant, 1 Premierlieutenant, Adjutant, 1 Oversergent, Depotunderofficer, 1 Sergent, Skriver; 8 Kapitainer, Kompagnichefer, 8 Premierlieutanter, indtil 26 Sekondlieutanter, hvoraf 5 til Tjeneste i Fredstid; 7 Stabssergenter, 8 Oversergenter, 40 Sergenter, indtil 64 Korporaler, hvoraf 12 til Tjeneste i Fredstid, og 6 Spillemænd.

Det øvrige Personale, tilligemed Cheferne for Reservekompagnierne, er fordelt til Korpsstaben (1 Stabschef, 1 Bibliothekar og teknisk Revisor og 1 Adjutant) og til Ingenieurdirektionerne; dog ere to Officerer, som ere Lærere paa Officerskolen i Krigs- og Civilbygningkunst, tjenestefri.

Revisionen af 1880 forandrede Hærlovens Bestemmelser om Underkorporaler og Korporalselever derhen, at de Paagjældende antages, udtages og uddannes som Befalingsmandselever, heraf i fornødent Antal som Korporals- og Sekondlieutanterselever, og udnævnes først til Underkorporaler efter at have bestaaet Prøverne i de Skoler, hvori de uddannes.

I større, samlede Leir- eller Kantonnementsøvelser deltage 2 af Ingenieurkompagnierne.

Den nye Plan traadte i Kraft 1ste November 1880. 1ste og 2den Ingeniebataillon sammendroges til et Regiment, som fik Navn af »Ingenieurregimentet«, og Oberst Jørgensen ansattes som Chef ved samme. Liniekompagnierne gaves Numrene 1—5, Reservekompagnierne 6—8; de tidligere Kompagnier ved 1ste Ingeniebataillon beholdt deres Numere, medens der som 5te Kompagni oprettedes et Jernbanekompagni.

En kongelig Anordning af 8de August 1881 om Tjenesteomgangen ved de forskjellige Vaaben fastsatte for Ingenieurkorpset følgende: Det udskrivne Mandskab møder ved Ingenieurregimentet den 10de Mai og uddannes indtil den 2den Oktober i sammes Rekrutskole. Den 3die Oktober udtages af Rekruterne 36 Befalingsmandselever til Uddannelse som Sekondlieutenants-, Korporals- og Underkorporalselever. Efter Udfaldet af en Prøve bestemmer Krigsministeriet, hvilke Elever der skulle optages i Regimentets Sekondlieutenantskole; af de øvrige kunne indtil 18 optages i Korporalskolen, Resten i Underkorporalskolen. Befalingsmandseleverne hjemsendes næste 3die Oktober, forsaavidt de ikke frivillig forblive til Tieneste som Befalingsmænd. Underkorporalseleverne hjemsendes som Underkor-

poraler eller som Menige, eftersom de have bestaaet Afgangsprøven ved Underkorporalskolen eller ikke. Bestaaede Korporalselever kunne frivillig forblive til Tjeneste som Korporaler eller hjemsendes som Underkorporaler, men kunne i sidste Tilfælde ved Gjenindkaldelse udnævnes til Korporaler, forsaavidt de ønske det; ikke bestaaede Korporalselever hjemsendes som Menige eller som Underkorporaler, hvis Regimentschefen maatte ansé dem for egnede hertil. Bestaaede Sekondlieutenantslever, som frivillig paatage sig Tjeneste, udnævnes af Krigsministeren til Sekondlieutenanter; de øvrige bestaaende Sekondlieutenantslever hjemsendes som Underkorporaler, men kunne ved Gjenindkaldelse efter eget Ønske udnævnes til Sekondlieutenanter af Krigsministeren. Ikke bestaaede Sekondlieutenantslever hjemsendes som Menige eller som Underkorporaler, hvis Regimentschefen maatte ansé dem for egnede dertil.

Efter Rekrutskolen blive 120 Pionerer liggende til Tjeneste til næste 3die Oktober; det øvrige Mandskab hjemsendes, og indtil 72 overføres til Reservekompagnerne. 3die Aargang indkaldes til Møde 4de Juni og hjemsendes 3die Oktober.

En kongelig Anordning af 31te Marts 1882 forandrede de ovenfor angivne Bestemmelser derhen, at Regimentschefen efter Afslutning af Befalingsmandslevskolen fra den 11te Mai udnævner bestaaede Elever samt saadanne ikke bestaaede Elever af Korporal- og Sekondlieutenantskolen, som maatte anses for egnede dertil, til Underkorporaler. De øvrige ikke bestaaede Elever afgaa til Tjeneste ved deres Kompagni indtil 3die Oktober, paa hvilken Dag de hjemsendes.

I det paa Grundlag af den nye Ordning udarbejdede, af Krigsministeriet under 17de Marts 1881 approberede Udrustningsreglement for Ingenieurregimentet er der paaregnet formeret større Feltkompagner end hidtil, saa at de i Krigstid ikke ville være indskrænkede til at optræde som ledende ved Arbejderne, men tillige kunne være selvarbejdende. Efter det nye Reglement udvikler 1ste og 2det Kompagni i Forbindelse med 6te og 7de ved Krigsberedskab 4 Pionerkompagner (1ste, 2det, 6te og 7de), 3die Kompagni 1 Bro- og 1 Parkkompagni (3die og 11te), først nævnte tillige Pionerkompagni, 4de Kompagni 2 Telegrafkompagner og 1 Etapetelegrafkompagni (4de, 9de og 10de), 5te Kompagni i Forbindelse med 8de 2 Jernbanekompagner, som tillige kunne optræde som Pionerkompagner (5te og 8de); endelig formeres af samtlige Fredskompagner et Depotkompagni (12te). Størrelsen af Feltkompagnerne er noget forskjellig efter Anvendelsen. De deles alle i Sektioner, som foruden Sektionsføreren hver bestaar af 1 Underkorporal og 16 Pionerer. Pioner- og Jernbanekompagnerne samt Brokompagniet bestaa hvert af 10, hvert af Telegrafkompagnerne af 5, Etapetelegraf- og Parkkompagniet hvert af 4 Sektioner. 1ste, 2den, 6te og 7de Feltkompagni medføre hvert 4, 3die Kompagni 28, 4de og 9de hvert 9, 5te og 8de hvert 10, 10de 6 og 11te 49 Ingenieurvogne med forskjelligt Materiel foruden de fornødne Færdselsvogne. Endvidere haves en Reservepark, indeholdende Reserveredskaber og Materialier.

Til Slutning skal endnu anføres, at det i det Rigsdagen i 1882—83 forelagte, men ikke vedtagne Lovforslag om overordentlige Foranstaltninger til Forsvarsvæsenets Fremme udtaltes, at de store Opgaver, der vilde blive stillede

Ingenieurkorpset ved Projekteringen og Anlægget af de paatænkte Befæstninger og senere ved Værkernes Vedligeholdelse og Supplering med nye i Tilfælde af Krig, vilde kræve:

- en Udvidelse af Ingenieurstabten med 1 Oberst eller Oberstlieutenant;
- en Forøgelse af det til Raadighed for Korpset stillede Personale med 1 Oberst eller Oberstlieutenant, 2 Kapitainer, 2 Premierlieutenanter og 1 Stabssergent, saa at der kunde dannes en særegen Befæstningsdirektion;
- en Forøgelse i Antallet af Befalingsmænd af Forstærkningen med 1 Oberstlieutenant og 1 Kapitain for at have en Reserve af brugelige Kræfter til Anvendelse i Krigstid.

Ogsaa uden Anlægget af en permanent Befæstning maatte det anses for meget nødvendigt:

- at Ingenieurregimentet forøgedes med 1 Liniekompagni, Telegrafkompagni, idet Korpset med det ene Telegrafkompagni, som nu haves, langtfra vil kunne gjøre Fyldest overfor de mangeartede Fordringer, der ville blive stillede til det.

Hermed sluttes Redegjørelsen for vort militaire Ingenieurvæsens Udvikling i de forløbne 200 Aar. Det vil af de givne Meddelelser fremgaa, at dets Organisation har været underkastet hyppige, i Forhold til Personellets Størrelse ofte betydelige Forandringer, og det turde derfor vistnok være berettiget at udtale det Haab, at det nye Aarhundrede, som nu begynder, snart vil stille Ingenieurkorpset betydningsfulde Opgaver at løse med Hensyn til Udviklingen af vort Fædrelands Forsvarsvæsen og derigjennem skaffe det den Fasthed i Organisationen, som det hidtil har savnet.

C h e f e r .

Den norske Fortifikations-Etat.	Den danske Fortifikations-Etat.	Den holstenske Fortifikations-Etat.
Arved Christian Storm, 1688 — ⁵ / ₂ 1701.	Gottfried Hoffmann, ⁶ / ₁₁ 1684 — ¹⁵ / ₂ 1687.	Wolfgang Wilhelm Römer, ⁶ / ₁₁ 1684— ¹⁹ / ₁₂ 1685.
Peter Jacob Wilster, ⁵ / ₂ 1701 — ¹⁷ / ₁₀ 1710.	Peter Povelson, ¹⁰ / ₁₂ 1687— 1690.	Jobst Scholten, ¹⁹ / ₁₂ 1685— ¹³ / ₉ 1701.
Caspar Schøller, ¹² / ₉ 1707— 1716*).	Christian Steenwinckel, 1690 —1694.	Armand de Balagny, ¹² / ₉ 1701 —1705.
Michel Sundt, ²⁸ / ₂ 1718— 1752.	Leonhard Christian Engel, 1694—1696.	Salomon de Pechernaut, 1705 —1720.
Hans Jacob Scheel, ⁹ / ₁₁ 1752 — ²⁹ / ₁₂ 1763.	Hans Erasmus v. d. Pfordten, ¹² / ₉ 1696—1710.	Michel Fischer, ¹⁶ / ₂ 1720— ¹ / ₁ 1724.
	Marcus Heinsohn, 1710—1723.	Jacob Creutz, ¹ / ₁ 1724—1729.
	Elias David Häusser, ¹ / ₁₁ 1723 — ³ / ₃ 1738.	Christian Eberhard Detlef Øt- ken, ⁷ / ₁₁ 1729—1754.
	Hans Henrich Scheel, Overkommandeur Samuel Christoph Gedde, mid- lertidig ³⁰ / ₁₁ 1739, Chef ⁶ / ₄ 1744— ²⁹ / ₁₂ 1763.	Joseph Carl Julien de Feignet, midlertidig ¹⁶ / ₂ 1754, Chef ²⁹ / ₁ 1755— ²⁹ / ₁₂ 1763.

Det danske Ingenieurkorps.

Joseph Carl Julien de Feignet, ²⁹ / ₁₂ 1763—1771.
Christian Gottfried Dilleben, midlertidig ⁶ / ₄ — ¹⁶ / ₉ 1771.
Wilhelm Huth, ¹⁶ / ₉ 1771— ⁶ / ₅ 1806.
Hans Christopher Gedde, ¹⁶ / ₅ 1806— ¹⁸ / ₁ 1809.
Christoph Henrich Suckow, ⁸ / ₂ 1809— ² / ₉ 1818.
Rasmus Krag, ⁴ / ₉ 1818— ³ / ₁ 1838.
Friderich Ernst Prangen, ⁴ / ₁ 1838— ¹⁹ / ₆ 1841.
Peter Friderich Quaade, ²⁵ / ₆ 1841— ¹ / ₃ 1850.
Carl Otto Emil Schlegel, ⁵ / ₃ 1850— ³⁰ / ₇ 1864.
Christian Wilhelm Meyer, midlertidig ³⁰ / ₇ — ¹⁹ / ₁₂ 1864.
Johan Christopher Frederik Dreyer, midlertidig ²⁷ / ₁₂ 1864, Chef ¹⁶ / ₆ 1865— ²⁸ / ₇ 1877.
Jacob Frederik Marius Ernst, ³¹ / ₇ 1877.

*) Inspektionen over Fæstningsarbeidet i Norge deltes mellem Oberst Wilster og Major Schøller ifølge kongelig Ordre af ¹²/₉ 1707, hvilket Forhold varede til ¹⁷/₁₀ 1710.

Oversigt
over Antallet af faste Officerer, Officianter og Underofficerer
til forskjellige Tider.

Aar.	Chef.	Oberst eller Oberstleutenanter.	Majorer.	Kapitainer.	Overkondukteur.	Premierlieutenanter.	Kondukteur.	Sekondlieutenanter.	Underkondukteur.	Ialt Officerer.	Dessnateur	Bygnings- teur.	Materialforvaltere.	Materialskrivere.	Voldmestere.	Ialt Officianter.	Underofficerer.	Værkhauser.	Spillemand.	Anmærkninger.
1684.																				
Danske Fort.-Etat . .	1	3	4	8	16	8	..	Chefen Generalkvartermester.
Holst. do.	1	3	4	8	16	8	..	do. do.
1720.																				
Norske Fort.-Etat . .	1	1	2	4	8	2	..	do. do.
1753.																				
Danske Fort.-Etat . .	1	..	1	2	3	..	6	..	6	19	do. do.
Holst. do.	1	..	1	2	3	..	6	..	6	19	do. do.
Norske do.	1	..	1	2	3	..	6	..	6	19	do. do.
Ingenieurkorpset																				
1764	1	..	3	4	4	..	4	..	4	20	3	1	2	..	7	
1769	1	..	3	8	6	..	6	..	7	31	3	2	1	4	10	
1774	1	..	3	7	..	7	..	7	..	25	3	2	1	4	10	
1803	1	3	3	10	..	10	..	10	..	37	3	1	3	10	17	
1809	1	3	3	14*)	..	10	..	10	..	41	3	2	3	10	10	28	*) 2 Stabskapitainer.
1814	1	2	2	12*)	..	6	..	6	..	29	2	2	2	4	7	17	*) 4 do.
1816	1	1	2	7*)	..	4	..	4	..	19	2	1	2	3	5	13	*) 1 do.
1834	1	2	3	13*)	..	10	..	3	..	32	2	1	2	4	5	14	*) 3 do.
1842	1	2	4	18	..	13	..	4	..	42	2	1	2	4	5	14	41	..	2	Chefen Generalmajor.
1847	1	2	4	18	..	13	..	4	..	42	2	1	2	4	5	14	47	..	2	do. do.
1867	1	4	..	16*)	..	13	34	1	1	2	4	49	..	4	do. General.
1870	1	4	..	17*)	..	14	36	1	1	2	4	56	..	4	(*) 2 af Forstærkningen.
1880	1	4	..	17*)	..	15	37	1	1	2	4	66	..	6	Chefen Generalmajor. *) 2 af Forstærkningen.

Rettelser til:

Fortifikations-Etaterne og Ingenieurkorpsset 1684—1884. Organisatorisk Oversigt.

Side 34 Anm., Linie 3 f. o.: 10de læs 9de.

Side 54 Anm., Linie 4 f. n.: $^{15}/_9$ læs $^{18}/_9$.

Side 75, Linie 9 f. o.: 2 læs 1.

Side 94, Linie 17 f. o.: af læs at.

Side 109. Chefslisten findes i revideret Skikkelse i den personalhistoriske Del
Side 127.
